

1909 ΜΑΐΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΥ
*Καθηγητοῦ τῆς Γεωλογίας καὶ Ὁρυκτολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ
 καὶ διευθυντοῦ τοῦ Πολυτεχνείου.*

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΠΛΗΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ

ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΘΕΝΑΓΟΡΕΙΩΝ

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΕΠΙ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ 1906—1911

‘Η Γεωγραφία αὕτη εἶναι συντεταγμένη μετ’ ἐπιστημονικῆς ἀκρίβειας καὶ ἐν γλώσσῃ σαφεῖ καὶ εὐλήπτῳ καὶ μετ’ ἐπαινετῆς εύμεθοδίᾳ προστηκούσῃς εἰς βιβλίον διδαχτικόν.

Oἱ κριταί.

ΕΚΔΟΤΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΣΙΔΕΡΗΣ



ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ “ΑΙ ΜΟΥΣΑΙ”, ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ

46 Β — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 46 Β

ΜΕΓΑΡΟΝ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ

1909

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

· Αριθ. { Πρωτ. 6110

· Έν Αθήναις τῇ 29 ἡπριλίου 1906.



ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. Κωνσταντίνον Μητσόπουλον,
Καθηγητὴν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.

Ἐχοντες ὑπ' ὅψει τὸν νόμον ,ΒΤΓ' τῆς 12ης Ἰουλίου 1895 περὶ διδακτικῶν βιβλίων τῆς Μέσης καὶ Δημοτικῆς Ἐκπαίδευσεως καὶ τὸ Β. Διάταγμα τῆς 10ης Ὁκτωβρίου 1895 καὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς οἰκείας Ἐπιτροπείας τῶν κριτῶν τῶν διδακτικῶν βιβλίων, τῶν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα εἰσακτέων, γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι ἐγκρίνομεν τὴν γνώμην τῆς Ἐπιτροπείας ταύτης, ὅπως τὸ ὑμέτερον σύγγραμμα «Γεωγραφία φυσικὴ καὶ πολιτική», τὸ κατὰ τὸν εἰρημένον νόμον ἐγκριθέν, εἰσαχθῆ ἐν τοῖς δημοσίοις, δημοσυντροφήτοις καὶ ιδιωτικοῖς Ἑλληνικοῖς σχολείοις ἐπὶ πέντε σχολικὰ ἔτη, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1906—1911.

· ο · γράφεις

A. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

Στέφ. Μ. Παρίσης

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν σφραγίδα τῆς οἰκογενείας τοῦ συγγραφέως καὶ τὴν τοῦ ἐκδότου.



Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής



ΧΩΡΟΓΡΑΦΙΑ

ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΠΛΗΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Φυσική καὶ πολιτειακὴ τῆς ἡπείρου
κατάστασις.

§ 1. **Ορη, πελάγη καὶ κόλποι.** Έκ τῶν πέντε τῆς γῆς ἡπείρων ἡ συμικρὰ **Εύρωπη** (9,781,155 □ χιλμ. καὶ 308 $\frac{1}{2}$ ἑκατ.) εἶναι ἡ σημαντικωτάτη πασῶν, διότι ὑπῆρξε καὶ εἶναι ἡ ἑστία τῶν ἐπιστημῶν καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Κειμένη δὲ σχεδὸν ὀλόκληρος ἐν τῇ B. εὐκράτιφ ἔρια ἔχει πρὸς B. τὸν **Βόρειον Πεπηγότα** ὡκεανόν, πρὸς Δ. τὸν Ἀτλαντικόν, πρὸς Ν. τὴν **Μεσόγειον Θάλ.** καὶ τὸν **Εὖξεινον Πόντον** καὶ πρὸς Α. τὰ **Οὐραλία** δῷη.

Διαμελίζεται δὲ ἡ παραλία αὐτῆς πολλαχῶς ὑπὸ τῆς θαλάσσης, σχηματιζόμενη ἐν αὐτῇ πλείστα πελάγη καὶ κόλπους, μετὰ δρμῶν καὶ ἀσφαλεστάτων λιμένων.

Τούτων σημαντικώτεροι εἶναι πρὸς B. τὸ πέλαγος τοῦ Κάρ., ἡ **Λευκὴ Θάλ.**, ἡ **Νοεβηγικὴ** καὶ ἡ **Γερμανικὴ** (500,000 □ χιλμ.) αὕτη διὰ τῶν θαλασσίων βραχιόνων **Σκαγεράκου** καὶ **Κατεγάτου** καὶ τῶν πορθμῶν **Σούνιδης** καὶ **Μικροῦ** καὶ **Μεγάλου Βέλτου** συνδέεται μετὰ τῆς **Βαλτικῆς** θαλάσσης (412,000 □ χιλμ.), ἡς οἱ κόλποι εἶναι δὲ **Βοσνικός**, δὲ **Φιννικός** καὶ οἱ τῆς **Ρίγης**, **Δανιζίγης**, **Κιέλης** καὶ **Ρυγέρης**.

Σχηματίζουσα δὲ ἡ Γερμανικὴ Θάλ. κόλπους τινὰς ἐπὶ τῶν βορείων παραλίων τῆς Εύρωπης (**Ζουΐδερσένης** κλ.) συνάπτεται διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ **Κολαὶ** (42 χιλμ. πλάτ.) καὶ τῆς θαλάσσης τῆς **Μάγχης** μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὡκεανοῦ, οὗτονος κόλποι: ἐπὶ τῶν Δ. παραλίων τῆς Εύρωπης εἶναι δὲ τῆς **Βασκαΐας** (**Γασκωνικὸς** ἡ **Κελτικὸς**) καὶ δὲ τῶν **Γαδείρων** (τοῦ **Κάδικος**).

Πρὸς Ν τῆς Εύρωπης ἔχει πλοῦσται ἡ **Μεσόγειος Θάλ.** (2,500,000

□ χιλμ.), ητις συνδεομένη μετά του 'Ατλαντικοῦ διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ ή 'Ηρακλείων στηλῶν (13 χιλμ. πλάτ., μέσ. βάθ. 90 μέτρ.), σχηματίζει τοὺς ἔξης κόλπους.

Τὸ 'Ισπανικὸν πέλαγος μετὰ τοῦ κόλπου τῆς Οὐαλεντίνας, τὸν τῆς Ναρβαλεύτιδος Γαλατικὸν κόλ. (νῦν Λέοντος) καὶ τὰ πελάγη Λιγυστικὸν καὶ Τυρρηνικὸν μετὰ τῶν κόλπων Γενούης, Κεάτα (νῦν Γαέτας), Κυμαίου ἢ Νεαπόλεως, Ποσειδωνιάτου (ν. Σαλέργου) καὶ Πυξουντίου (ν. Πολυκάστρου).

Μετὰ τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους διὰ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μεσσήνης (4 χιλμ. πλάτ. καὶ συνδέεται τὸ 'Ιόνιον πέλαγος, τοῦτο δὲ διὰ τοῦ διαύλου τοῦ 'Υδροῦντος (ν. Ότραντου) μετὰ τοῦ 'Αδριατικοῦ πελάγους.

Καὶ τὸ μὲν 'Αδριατικὸν ἔχει τοὺς κόλπους τῆς 'Ερετίας, τῆς Τεργεστῆς καὶ τὸν Φλαγατικόν ἐν Κουαρνέρον), τὸ δὲ 'Ιόνιον πρὸς N. μὲν τῆς Ιταλίας τὸν Ταραντίνον, ἐν τῷ 'Ελληνικῷ δὲ Βασιλείῳ τὸν 'Αμβρακικόν, τὸν κόλπον τῶν Πατρῶν, συνδεόμενον διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ 'Ρίου μετὰ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, τὸν Κυπαρισσιακόν, τὸν Μεσσηνιακὸν καὶ τὸν Λακωνικόν.

Προέκτασις τῆς Μεσογείου είνε τὸ Αιγαῖον πέλαγος (196,350 □ χιλμ.), οὗτινος τμήματα τὰ πελάγη Κρητικόν, Μυοτῶν καὶ Θρακικόν. Τούτων συνέχειται εἰνε οἱ κόλποι 'Αργολικός, Σαρωνικός, Ενβοϊκός, ἐν ᾧ δὲ πορθμὸς τοῦ Εὔριπου, Μαλιακός, Παγασιτικός, Θερμαϊκός καὶ ἄλλοι μικρότεροι.

Μετὰ τοῦ Αιγαίου συνδέεται μετὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ 'Ελλησπόντου (Δαρδανελλίων), τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Βοσπόρου, δὲ Εὔξεινος Πόντος (κοινῶς Μαύρη θάλασσα (424,000 □ χιλμ.), οὗτινος συνέχεια πρὸς B. είνε ἡ 'Αζοφικὴ θάλασσα (πάλαι Μαιῶτις λίμνη).

§ 2. Χερσόνησοι, νῆσοι, ἀκρωτήρια καὶ ἴσθμοι. Η Εύρωπη βαθύτατα ὑπὸ τῆς θαλάσσης διασχιζομένη διαμελίζεται εἰς πλείστας χερσονήσους καὶ νήσους. Καὶ ἐκ μὲν τῶν χερσονήσων αἱ ἀξιολογώτεραι είνε πρὸς B. μὲν ἡ Κόλλα καὶ Καρίνη, ἡ Σκανδινανία, ἡ 'Ιουνιάνδη καὶ ἡ Βοειτανική (ἐν Γαλλίᾳ), πρὸς N. δὲ ἡ 'Ιβηρική, ἡ 'Ιταλική, ἡ 'Ελληνική καὶ ἡ Ταυρική.

Ἐκ δὲ τῶν νήσων πρὸς B. ἡ Νοβόγια Σέλμα, ἡ Σπιτζβέργη

καὶ αἱ Δανικαὶ καὶ Βρετανικαὶ γῆσοι, πρὸς Ν. δὲ ἡ Κύρη (Κορσική), ἡ Σαρδάς (Σαρδηγία), ἡ Σικελία, ἡ Μελίτη (Μάλτα), αἱ Ἰόνιοι, καὶ Κυκλαδες καὶ Σποράδες νῆσοι καὶ ἡ Κρήτη.

Ἐκ τῶν ἀκρωτηρίων τὰ σημαντικώτερα εἰνε πρὸς Β. τὸ Νορδύνη, πρὸς Δ. τὸ Νέριον (γ. Φιγιστέρρον) καὶ πρὸς Ν. τὸ τοῦ Μαρόκου, τὸ νοτιώτατον τῆς Εὐρώπης ἐπὶ βραχώδους νησιδίος, κειμένης πρὸ τῆς πόλεως Ταρίφης (πάλαι Ἰουλίας Ἰόζηφ), προσέτι δὲ Ἀκρίτας, τὸ Ταΐραρον καὶ ἡ Μαλέα ἐπὶ τῆς Ν. Ηελοποννήσου. Ἰσθμοὺς ἔχει τὸν τμηθέντα τῆς Κορίνθου καὶ τὸν τῆς Πετεροκόφσκης ἐν Ταυρικῇ (Ν. Ρωσία).

§ 3. **Οροὶ καὶ πεδιάδες.** Γραμμὴ φερομένη ἀπὸ τοῦ Ουσούργιδος ποτ. (Β. Γερμανία) ἄχρι τῶν ἔκβολῶν τοῦ Δαράστρεως (Ν. Ρωσία) χωρίζει τὸ πεδινὸν τῆς Εὐρώπης τμῆμα, κείμενον πρὸς Β. τῆς γραμμῆς ταύτης, τοῦ πρὸς Ν. ὀρειγοῦ.

Τοῦ ὀρειγοῦ τμήματος πυρήνη εἰνε αἱ χιονοσκεπεῖς "Αλπεις, ὡν συνέχεια εἰνε τὰ Ἀπέννινα ὅρη (Ἴταλία) καὶ τὰ τῆς Ἐλληνικῆς χερσονήσου μέχρι τοῦ Ταινάρου. Περὶ τὰς "Αλπεις στεφανοειδῶς ἔξαπλοῦνται τὰ Γαλλικά, τὰ Γερμανικὰ καὶ τὰ Καρπάθια ὅρη, ὅλως δὲ ἀσύνδετα πρὸς ταύτας εἰνε τὰ Πυρηναῖα, αἱ Σκανδινανῆια "Αλπεις, τὰ ὅρη τῆς Ταυρικῆς χερσονήσου καὶ τὰ Οὐράλια. Πεδία πολλὰ ὑπάρχουσιν οὐ μόνον ἐν τῷ πεδινῷ τμήματι καὶ ιδίως ἐν Ρωσίᾳ, στέππαι καλούμεναι, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ὀρειγῷ, ώς ἐν Οὐγγαρίᾳ καὶ Ρουμανίᾳ.

§ 4. **Ποταμοὶ καὶ λίμναι.** Ποταμοὺς μεγάλους δὲν ἔχουσιν αἱ χερσόνησοι τῆς Εὐρώπης, διότι εἰνε λίαν ὀρειναῖ, δὲ κορμὸς ἔμως αὐτῆς διαρρέεται ὑπὸ σχετικῶς μεγάλων καὶ πλωτῶν ποταμῶν, τὰ μέγιστα διευκολυγόντων τὴν συγκοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων. Τούτων ἀξιολογώτεροι εἰνε δὲ Βοιλγας (3180 χιλι. μήκ.), δὲ μέγιστος τῆς Εὐρώπης, χυνόμενος εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν, δὲ Δαρούβιος (2,850 χιλι. μήκ.) εἰς τὸν Εὗξεινον Πόντον, δὲ Ροδαρὸς εἰς τὴν Μεσόγειον καὶ δὲ Ρῆγος εἰς τὴν Γερμανικὴν θάλασσαν.

Ἐκ τῶν λιμνῶν αἱ μεγαλύτεραι εἰνε ἡ Ὀνέρα καὶ Λαδόγα (Β. Ρωσία), ἡ Βερέοη καὶ ἡ Μαιλάρη (Σκανδινανία) καὶ αἱ τῆς Γενεύης, Ζυρίχης κτλ. ἐν Ἐλβετίᾳ.

§ 5. **Κλιμα, προϊόντα καὶ βιομηχανία.** Τὸ κλίμα ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῆς Εύρώπης κειμένης κατὰ τὸ πλεῖστον ἐν τῇ εὐκράτῳ ζώνῃ, εἶνε εὐκρατὸν καὶ ὑγιεινόν. Χιῶν πολλαχοῦ τὸν κειμῶνα πίπτει, ἥτις ὅμως τὸ θέρος τήκεται καὶ μόνον τὰ υψηλὰ ὅρη καὶ οἱ βόρειοι ταύτης τόποι φέρουσι καὶ κατὰ τὸ θέρος χιόνας καὶ παγετῶνας.

Τὰ φυσικὰ τῆς Εύρώπης πρεσόγτα εἰνε πλεῖστα, α') δρυκτὰ μολύδου, χαλκοῦ, κασσιτέρου, σιδήρου, χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, δρυκτοὶ ἄνθρακες, ἄλλα μαγειρικὸν καὶ ἄλλα· β') φυτὰ χοήσιμα, ἥτοι σιτηρά, ἄμπελος, γεώμηλα, τεῦτλα κλ.: καὶ γ') ζῷα κατοικίδια καὶ ἄλλα χρήσιμα, π. χ. βόες, πρόβατα, αἴγες, ἵπποι, δορκάδες, ἵγθινες. Ἐν Εύρώπῃ δὲν ὑπάρχουσιν ἄγρια θηρία (λέοντες, τίγρεις) καὶ ζῷα πελώρια (ἐλέφαντες, ρινοκέρωτες), καὶ μόνον λύκοι ἀπαντῶσι καὶ ἀλώπεκες, ἐν ταῖς βορείαις δὲ χώραις καὶ ἀρκτοῖ.

Ἡ βιομηχανία διατελεῖ ἐν ἀνθηροτάτῃ καταστάσει παράγουσα ἄριστα ὑφάσματα, χάρτην, ὄπαλον, μέταλλα κτλ. Ἡ ζωτεχνία δέ, ἡ γεωπονία, ἡ μεταλλεία, ἡ δασολογία καὶ οἱ τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι ἐν γένει προγίγνησαν καὶ ἀνεπτύχθησαν εἰς ὅψιστον βαθμόν.

§ 6. Φυλαὶ καὶ ὄμοεθνίαι, θροσκεῖαι καὶ κράτη τῆς Εύρωπης. "Απαντες σχεδὸν οἱ κάτοικοι τῆς Εύρώπης εἰνε τῆς Καυκασίας φυλῆς καὶ ιδίως **Εύρωπαιοι** **"Αριοι**, ὑποδιαιρούμενοι εἰς τὰς ἔξης ὄμοεθνίας: α') τὴν Ἑλληνολατινικήν (110 ἑκατ.), ἥτοι Ἑλληνας, Ἀλβανός, Ἰταλός, Ρουμάνος καὶ ἐν μέρει Ἰσπανός, Πορτογάλλος καὶ Γάλλος, β') τὴν Σλαυηκήν (100 ἑκ.), ἥτοι Ρώσος, Πολωνός, Σέρβος, Βίγδος, Βοημός, Σλοβάκος, Μαραχούς, Κροάτας, Δαλμάτας, Μαυροβουνίους, Βοσνίους, Ἐρζεγοβινίους καὶ τοὺς ἐκσλαυισθέντας Βουλγάρους: γ') τὴν Γερμανικήν (100 ἑκατ.), ἥτοι ιδίως Γερμανός, τοὺς πλείστους Ἐλβετούς, Ολλανδούς, Σκανδιναυούς (Δανούς, Νορβηγούς, Σουηδούς), μέρος Βέλγων, Ἀγγλος κτλ.

Μεταξὺ τῶν Σλαυηκῶν καὶ Γερμανικῶν λαῶν μετεύουσιν οἱ Λειτοσλαῖοι, γλωσσικῶς συνδέομενοι στενώτερον μετὰ τῶν Σλαύων· καὶ δ') τὴν Κελτικήν, ἥτις ἐν τῇ ἀρχαιότητι κατώκει τὰς Δ. χώρας τῆς Εύρώπης, ἥτοι Γαλατίαν, Βρεττανίαν, Ἰρλανδίαν καὶ ἐν μέρει καὶ τὴν Ἰσπανικήν γερσόνησον· νῦν εὑρίσκονται λείψανα ταύτης ἐν Βρεττανίᾳ, ὁρεινῇ Σκωτίᾳ καὶ Ἰρλανδίᾳ, ἐνῷ ἐκ τοῦ πλείστου ταύτης ἀναμιγθείσης μετ' ἄλλων λαῶν παρήθη ὁ νῦν γαλλικὸς λαὸς καὶ μέρος Βέλγων.

Οι Ἀθηγανοί (Τσιγγανοί, 1)2 ἔκατ.) εἶνε Ἀσιανοί Ἀριοί, ἐξ Ἰνδῶν καταγόμενοι, οἱ δὲ Βάσκοι (1)2 ἔκατ.), κατοικοῦντες ἐπὶ τῶν Δ. Πυρηναίων, εἶνε λείψανα παναρχαίων τῆς Εὐρώπης κατοίκων, ἀνήκοντες μὲν εἰς τὴν Καυκασίαν φυλήν, οὐγὶ δὲ εἰς τὴν Ἰνδογερμανικήν οἰκογένειαν. Οἱ Ούγγροι καὶ οἱ Φίννοι καταλέγονται ἐπίσης εἰς τὴν Καυκασίαν φυλήν, ἀλλὰ κατὰ τὴν γλωσσαν ὑπάγονται εἰς τὴν Τουρκικήν οἰκογένειαν, οὐγὶ δὲ εἰς τὴν Ἰνδογερμανικήν.

Εἰς τὴν Μογγολικήν φυλήν ἀνήκουσιν οἱ Λάπωνες, οἱ Οῦζοι, οἱ Σαμογέται, οἱ Καλμούκοι, οἱ Τάταροι καὶ ὅσοι τῶν Τούρκων εἶνε γνήσιοι Τουρκικής καταγωγῆς.

“Απαντες σχεδὸν οἱ Εὐρωπαῖοι εἶνε Χριστιανοί διαιρούμενοι 1) εἰς Ὁρθοδόξους (105 ἔκατ. Ἐλληνας, Ρώσους, Ρουμάνους, Σέρβους, Βοσνίους, Ηρζεγοβίνιους, Μαυροβουνίους καὶ τοὺς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἀποσχισθέντας Βουλγάρους). 2) εἰς Καθολικοὺς (162 ἔκατου). Ἰταλούς, Γάλλους, Ισπανούς, Πορτογάλλους, Ούγγρους, πολλούς Γερμανούς καὶ Σλαύους, Ιολανδούς καὶ Βέλγους) καὶ 3) εἰς Διαμαρτυρομένους (84 ἔκατ. Γερμανούς, πολλούς Ἐλβετούς, Δανούς καὶ Σκανδιναυούς, Ολλανδούς, Ἀγγλούς καὶ πρεσβυτεριανούς Σκώτους).

Τὰ διάφορα τῆς Εὐρώπης κράτη ἀνέρχονται κατὰ τοὺς καθ’ ἥμας χρόνους εἰς 77 ἀνεξάρτητα, δμοσπονδιακά, ὑπὸ ἐπικυριαρχίαν ἄλλων κρατῶν ἢ ὑπὸ προστασίαν, ἢ ὑπὸ κοινὸν ἥγειμόνα. Εἶνε δὲ ταῦτα :

A') Μεσημβρινά (Μεσημβρινὴ Εὐρώπη). Ἐλλάς, Εὐρωπαϊκὴ Τονούνια, Βουλγαρία, Κρητικὴ πολιτεία, Σερβία, Μαυροβούνιον, Ἰταλία μετὰ τῆς μικρᾶς δημοκρατίας Ἀγ. Μαρίνον, Ἰσπανία καὶ Πορτογαλλία.

B') Κεντρικά (Μέση Εὐρώπη). Γαλλία μετὰ τῆς μικρᾶς δημοκρατίας Ἀρδόρρας καὶ τῆς ἥγειμονιας Μορακοῦ, δμοσπονδία Ἐλβετίας (25 κράτη), Βέλγιον, Ολλανδία, Λονξεμβούργον, δμοσπονδία Γερμανίας (26 κράτη), Αὐστριαονυγγαρία (Αὐστρία καὶ Ούγγαρια), Λιχτενστάϊν καὶ Ρουμανία καὶ

G') Βόρεια καὶ Βορειοανατολικά (Βορειοανατολικὴ Εὐρώπη). Ἡρωμένον Βασίλειον Μεγάλης Βρετανίας καὶ Ιολανδίας, Δανιμαρκία, Σουηδία, Νορβηγία καὶ Ρωσία μετὰ τῆς ἥγειμονιας τῆς Φινλανδίας.

ΤΜΗΜΑ Α'.

ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ ΕΤΡΩΠΗ

Α'. Ἑλληνικὴ χερσόνησος πλὴν τοῦ
Ἑλληνικοῦ βασιλείου.

(470,170 □ γιλ. καὶ 18,667,000 κάτ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Φυσικὴ καὶ πολιτειακὴ τῆς χερσονήσου κατάστασις.

§ 1. **"Ορια καὶ θαλάσσιος διαμελισμός.** Τὴν ΝΑ. τῆς Εύρωπης γωγίαν σχηματίζει ἡ **Ἑλληνικὴ χερσόνησος** ἢ τοῦ Αἴγαου ἀποχωρίσμένη διὰ τῶν ῥιῶν του Κάτω Δαρουβίου ("Ιστρου) καὶ τοῦ παραποτ. αὐτοῦ Σαύνου. Ὁρίζεται δ' αὕτη πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ρουμανίας καὶ Αδστρίας, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόρτου καὶ τοῦ Αἴγαλου πελάγους, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ιονίου καὶ Αδριατικοῦ πελάγους. Τὸ νοτιώτατον τμῆμα συγκροτεῖ τὸ **Ἐλληνικὸν κράτος**. Ἡ Ρουμανία δὲν ἀνήκει εἰς τὴν Ἐλλ. χερσόνησον.

Οἱ ὑπὸ τῶν περιθρεχουσῶν τὴν χερσόνησον θαλασσῶν σχηματίζόμενοι κόλποι, ἐκτὸς τῶν τῆς Ἐλλάδος, εἰνε κατὰ σειρὰν οἱ μᾶλλον ἄξιοι λόγου οἱ ἔξης· 1) ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου δι τοῦ Πύργου· 2) ὑπὸ τῆς Προποντίδος δι τῆς Σηλυβρίας; καὶ **Ραιδεστοῦ**. 3) ὑπὸ τοῦ Θρακικοῦ πελ. δι τοῦ Ξεροῦ ἢ Σάρδου (πάλαι Μέλανος), δι τοῦ Δαγώ, δι τῆς Καβάλλας ΒΔ. τῆς Θάσου, δι Σιρυμοικός (κοιν. Ρεντίνης ἢ Ὀρχανοῦ), οἱ ἐπὶ τῆς Χαλκιδικῆς χερσόν. δι τοῦ Ἀγ. Ορούς (π. Σιγγιτικός ἢ Μηκυνεργατίος) καὶ δι Κασσάρδρας ἢ Τορωναῖος καὶ δι Θεομαίος καὶ 4) ὑπὸ τοῦ Ιονίου καὶ Αδριατικοῦ πελ. δι Αιβρακικός, δι τῆς Αὐλῶνος, δι τοῦ Καττάρου, δι Φλανατικός (Κουαρνέρου) κτλ.

Αἱ χερσόνησοι δέ, εἰς ᾧ διαμελίζεται ἡ γώρα, εἰνε ἡ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μεταξὺ Εὐξείνου καὶ Προποντίδος, ἡ Θρακικὴ μεταξὺ Ἐλλησπόντου καὶ Μέλανος κόλπου καὶ ἡ Χαλκιδικὴ ἐν τῷ

Θρακικῷ πελ., διαμελιζομένη περαιτέρω εἰς τὴν δασώδη τοῦ "Αθω ("Αγ. Ὄρους), εἰς τὴν τῆς Σιθωρίας (κοινῶς Λόγγου) καὶ εἰς τὴν τῆς Παλλήνης (Κασσάνδρας). ἐν τῷ Ἀδριατικῷ πελάγει εἶναι ἡ Γλώσσα τῆς Αὐλῶνος καὶ ἄλλαι πολλαὶ ἐν Δαλματίᾳ.

Προσεγγίζει δὲ ἡ Ἑλλ. χερσόνησος πρὸς μὲν τὴν Μικρὰν Ἀσίαν διὰ τῶν πορθμῶν τοῦ Βοσπόρου (32 χιλι.μήκ. 540 μ.—3,100 μ. πλ. καὶ βάθ. 30—120 μ.) καὶ Ἐλλησπόντου (61 χιλι. μήκ., 1 ἔως 7 χιλι. πλ. καὶ 30 ἔως 90 μ. βάθ.), πρὸς δὲ τὴν Ἰταλίαν διὰ τοῦ λίαν πλατέος διαύλου τοῦ Ὁράντου (Ὑδροῦντος 80 χιλι.πλ.). Οἱ ἀξιολογώτεραι λιμένες εἶναι τῆς Κωνσταντινουπόλεως (Κεράτιος κόλπος), τοῦ Λαγός, τῆς Καβάλλας, τῆς Θεοσαλονίκης, τῆς Πρεβέζης, τῆς Αὐλῶνος, τοῦ Λυραχίου, τοῦ Καττάρου κτλ.

§ 2. **"Οροὶ καὶ πεδιάδες.** Διὰ γραμμῆς φερομένης διὰ τῶν Δ. συνόρων τῆς Σερβίας καὶ Μακεδονίας ἡ Ἑλλην. χερσόνησος ὁρεογραφικῶς διαιρεῖται εἰς Α. καὶ Δ. τμῆμα. Τὸ Δ. τμῆμα περιλαμβάνον καὶ τὸ Ἑλλην. Βασίλειον εἶναι χώρα πτυχώδης, ἐν ᾧ τεράστιαι τῆς λιθοσφαίρας πτυχαί, (*) ἀρχόμεναι ἀπὸ τῶν Α. Ἀλπεων καὶ ΝΑ. διευθυνόμεναι, ἀποτελοῦσι παραλλήλους σειρὰς ὀρέων καταληγούσας εἰς τὸ Ταίναρον. Τούτων αἱ ἀξιολογώτεραι κατὰ σειρὰν εἶναι αἱ Ἰουλιαναὶ Ἀλπεις (κορυφ. Καϊν 2,582 μ., ἡ Καπέλλα μέχρι 1,643 μ.), αἱ Διαφρικαὶ Ἀλπεις (Δινάρα, 1,831 μέτρ.), ὁ Δορμίτωρ (2,606 μ.), ὁ Κόμος (2,448 μ.), τὸ Σκάρδον (Σάρ-Δάγ, κορ. Λιουδανρί 8,050 μ.) καὶ τὸ μετὰ τούτου συνεχόμενον Βοῖον (Γράμμος 2,564 μέτρ.), ὅπερ διὰ τοῦ Δίκμου (Ζυγοῦ) καὶ τοῦ δροπεδίου τοῦ Μετσόβου συμφύεται μετὰ τῆς Πίνδου καὶ διὰ ταύτης μετὰ τῶν ὀρέων τῆς Αἰτωλίας. Πρὸς Δ. τῶν ὀρέων τούτων ἔξαπλοινται ἐν Ἀλβανίᾳ καὶ Ἡπείρῳ ἄλλαι σειραὶ ὀρέων παράλληλοι, ὡς ὁ Τόμος (2,473 μέτ.), ἡ Ὁδονίστα, τὰ Κεραύνια καὶ Μιτσικέλιον (πάλαι Τόμαρος) πρὸς Α. τῆς λέμνης τῶν Ἰωαννίνων.

Τὸ Α. τμῆμα εἶναι χώρα πολλαχῶς διερργημένη καὶ συντετριμένη ὑπὸ τεραστίων ῥηγμάτων καὶ διαβεβρωμένη ὑπὸ τῶν ὄντων εἰς μέγα βάθος. Τῶν ἐνεργειῶν τούτων γεννήματα εἶναι αἱ διάφοροι

(*) ΣΗΜ. Αἱ πλεῖσται τῶν ὀροσειρῶν εἶναι πτυχαὶ τοῦ ὄλοιοῦ τῆς γῆς ὡς ὁ Γυμνητός, ἡ Οἴτη, ὁ Ταύγετος, ἡ Πίνδος κλ.

αὐτῆς δροστοιχίας, ὡν σημαντικωτέρα είνε δ *Aίμος*, δύπο τῶν Τούρκων καλούμενος *Βαλκάν* (χορ. Γιουρμούρκ-Τσάλ, 2,275 μ.), δυστις διευθυνόμενος ἐκ Δ. πρὸς Α. (Μέγας καὶ Μικρὸς Αίμος) παραλλήλως πρὸς τὰς ῥοάς τοῦ Δανουβίου καταλήγει ἐν τῷ Εὔξεινῳ Πόντῳ εἰς τὸ ἀκρ. Αέρνοιον (Ἐμινέ). Ἐχει δὲ οὗτος ὑψηλὰς διόδους καὶ στενά, ἔξ ὧν ἡ τῆς Σίπνας (1,333 μ. ὅφ.) ἐγένετο ὀνομαστὴ πατὰ τὸν Ῥωσοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1877 μ. Χ. Ἀπέναντι καὶ παραλλήλως τῷ Αἴμῳ ἔξαπλοσται δ "Ανθαίμος. Μετὰ τούτων συγάπτεται ἡ "Ροδόπη (Δεσποτοβούνι), ἡς αἱ κορυφαὶ τὸ Σκόμιον (νῦν Βιτόσχ, 2,462 μ.) καὶ τὸ "Ρίλο-Δάγ (2,756 μ.) ἐν Θράκῃ. Κλάδος ταύτης είνε δ ἐν Μακεδονίᾳ ἔξαπλοσύμενος "Ορβηλος (Περίμ-Δάγ 2,681 μετ.), τὸ *Βός-Δάγ* (Φαλακρὸν) καὶ τὸ *Παγγαῖον* (νῦν Πρινάρι), γνωστὸν ἐπὶ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος διὰ τὰ χρυσωρυχεῖά του. Ἐν Χαλκιδικῇ ὑπάρχει δ "Υψίζωρ (Χολομόνδα) καὶ δ κλάδος αὐτοῦ "Αθως (Άγ. Ὁρος 1936 μ.). Πρὸς Α. τοῦ Λάκημου κείνται τὰ *Καμβούνια* καὶ ἀνατολικώτερον δ "Ολυμπος, ἐφ' ὧν τὰ Ἑλληνοτουρκικὰ σύνορα. Συνέχεια τοῦ Αἴμου είνε ἡ τῆς Στράντζας δροστοιχία (1300-1500 μέτρ. ὅφ.), παραλλήλως τῷ Εὔξεινῳ, διήκουσα μέχρι Κωνσταντινουπόλεως καὶ ταύτης προέκτασις τὸ "Ιερὸν "Ορος, διευθυνόμενον παραλλήλως τῇ Προποντίδι (1890 μ. ὅφ.) πρὸς τὴν Καλλίπολιν.

Πεδιάδας εὐφόρους ὑπὸ ὑδάτων ἀρδευομένας ἔχει πολλάς. Τούτων αἱ σημαντικώτεραι είνε αἱ τῆς Ἰπεκης καὶ Κοοσυφοπεδίου πρὸς Β. τοῦ Σκάρδου, αἱ σιτοφόροι τῆς *Βουλγαρίας*, *Μακεδονίας* καὶ Θράκης καὶ αἱ τῆς *Αλβανίας* καὶ Ἡπείρου.

Τὰ σημαντικώτερα ἔναρωτήρια, ἐκτὸς τῶν τῆς Ελλάδος, είνε τὰ ἔξης. Τὸ *Aίμοντον* ἐν Βουλγαρίᾳ, ἡ *Μαστονοσία* καὶ Θυννίας ἐν Θράκῃ, δ "Ακράθως, τὸ *Ποσείδιον*, τὸ *Καναστραῖον*, ἡ *Δέροις* καὶ τὸ *Nυμφαῖον* ἐν Μακεδονίᾳ, ἐν Ἡπείρῳ δὲ καὶ *Αλβανίᾳ* τὸ "Ακροκεραύνιον καὶ τὸ *Nυμφαῖον* καὶ διάφορα ἄλλα ἐν Δαλματίᾳ.

§ 3. Ποταμοί, λέμναι καὶ κλῖμα. Ἐκ τῶν διαφόρων τῆς χώρας ποταμῶν πλωτὸς είνε μόνον δ ἐν Γερμανίᾳ πηγᾶς *Δινούβιος* ("Ιστρος) καὶ εἰς τὸν Εὔξεινον διὰ τριῶν στομάτων χυνόμενος, ὅπου καὶ στοματίμναι τῆς *Λοβροντοῖς* καὶ *Βεσσαραβίας*. Εἰς τούτον ἐκβάλλουσι διάφοροι παραπόταμοι, ώς δ πλωτὸς *Σαῦνος*

μετὰ τοῦ παραποταμίου του Δρίνου, ὁ Μοράβας (Μάργος), ὁ "Ισκερός καὶ ἄλλοι ἐν Βουλγαρίᾳ, ἀπὸ τοῦ Αἴμου πηγάζοντες.

Ἐκ τῶν εἰς τὸ Θρακικὸν πέλ. χυνομένων σημαντικώτεροι εἶναι ὁ ἐν μέρει πλωτὸς "Εβρος (Μαρίτσα), πηγάζων ἐκ τοῦ Ῥίλο-Δάγη (Δαμιρκαπού-Τεπεσῆ) καὶ ἔχων ὡς παραποτάμια τὸν "Αρισβον (Τούντζαν) καὶ ἄλλους, ὁ Νέοτος (Μέστα, Καρασού) ἐκ τοῦ Ῥίλο-Δάγη, ὁ Στρουμά (Στρούμα), μετὰ τῆς στομαλίμνης τοῦ Ἀχινοῦ, ἐκ τοῦ Σκομίου. Ὁ Ἀξιός (Βαρδάρ), ἐκ τοῦ Σκάρδου καὶ ὁ Ἀλιάκμων (Βιστρίτσα), ἐκ τοῦ Βοίου χύνονται εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον.

Εἰς τὸ Ἰόνιον καὶ Ἀδριατικὸν πέλ. ἐκβάλλουσι κατὰ σειρὰν οἱ ἔξης ὁ Ἀχέρων (νῦν Μαυροπόταμος) καὶ ὁ Θύαμις (Καλαμᾶς), πηγάζοντες ἐκ τοῦ Τομάρου, ὁ Ἀφός (Βιόσσα) ἐκ τοῦ Λάκμου, ὁ "Αγρός (Βερατινὸς) ἐκ τοῦ Βοίου καὶ Τομάρου, ὁ Δείλων (Δρὶν) ἐκ τῆς Λυχνίτιδος λίμνης (ώς Μέλας Δ.) καὶ ἐκ τῶν Β. ὅρέων τῆς Ἀλβανίας (ώς Λευκός Δ.). Τέλος εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον ὁ "Αραχθός ("Ιναχός), χωρίζων κατὰ τὸ πλειστον τὸν νομὸν τῆς Ἀρτης ἐκ τῆς ἐπιλοίπου Ἡπείρου.

Ἐκ τῶν λιμνῶν αἱ σημαντικώτεραι εἶναι ἐν Θράκῃ ἡ Βιστορίς παρὰ τὸν κόλπον Λαγὼ καὶ ἡ λιμνοθάλασσα Σιεντορίς παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ "Εβρου. Ἐν Μακεδονίᾳ ἡ στομαλίμνη τοῦ Ἀχινοῦ, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Στρυμόνος, οὐ μακρὰν τῆς δποίας ἔκειτο ἡ Ἀμφίπολις· προσέτι ἡ Βόλβη καὶ ἡ Δαγκαδᾶ, πρὸς Α. τῆς Θεσσαλονίκης, ἡ Πρασιάς (Δοϊράν), ἡ Κερκινῖτις (Βουτκόδου), ἡ Λουδία (Γιανιτσᾶς) καὶ ἡ τῆς Καστορίας. Ἐν Ἀλβανίᾳ ἡ Λυχνίτις (νῦν Ἀχρίδος), ἡ Πρέσπα, ἡ τοῦ Δρηνόβου (Βεντρόν) καὶ ἡ Λαβεᾶτις (Σκουτάρεως) καὶ ἐν Ἡπείρῳ ἡ Παμβάτις (Ίωαννίνων). Περὶ τῆς λίμνης ταύτης λέγεται, ὅτι δὲν ὑπῆρχε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, ἀλλ᾽ ὅτι ἐσχηματίσθη κατὰ τὸν μεσαίωνα. Ἡ Λαβεᾶτις παραλαμβάνουσα τὸν ἐκ τοῦ Μαυροβουνίου καταρρέοντα Μοράσαν χύνει τὰ βδατα αὐτῆς διὰ τοῦ πλωτοῦ Βοϊάννα εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος.

Τὸ κλιμα τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου εἶναι εὐκρατὲς καὶ ὑγιεινόν, τὸ δ' ἔδαφος, ἀρδευόμενον πολλαχοῦ ὑπὸ ἀφθόνων ὕδατων, εἶναι μεταλλοφόρον (ψευδάργυρος, μόλυβδος, χρυσός, χαλκός, ἀρσενικὸν κ.τ.λ.) καὶ εὔφορον καὶ πολλὰ ὅρη αὐτῆς κατάφυτα ὑπὸ πανικὴν.

χυσκίων δασδών. Τὰ προϊόντα εἰνε ποικίλα, τὰ κυριώτερα δὲ σι-
τηρά, βάμβαξ, καπνός, χοῖροι, βόες, πρόβατα κλπ.

§ 4. **Ιστορία καὶ ἐθνολογία τῆς χερσονήσου.**

Ο τῆς κοσμοκρατείρας Ῥώμης πρῶτος χριστιανὸς αὐτοκράτωρ *Κωνσταντῖνος* δέ *Μέγας κηρύξας* (330 μ. Χ.) ὡς πρωτ. τοῦ ἀχα-
νοῦς αὐτοῦ κράτους τὸ ἐπὶ τῷ Βοσπόρῳ ὑπὸ τῶν Μεγαρέων κτι-
σθὲν (667 π. Χ.) *Βυζάντιον* ἐκάλεσεν αὐτὸν *Κωνσταντιούπολις*.
Η βασιλὶς αὕτη τῶν πόλεων ἐκτισμένη ἐπὶ θαυμασίας τοποθε-
σίας μεταξὺ δύο ἥπερων κατέστη τὸ κέντρον τῆς Ἑλληνικῆς ὁροθο-
δοξίας καὶ μετὰ τὴν ὑπὸ *Ἀρχαδίου* ἔδρυσιν τοῦ *Αιατολικοῦ* *Ρωμαι-κοῦ* ἡ *Βυζαντιακοῦ* *Κράτους* (395 μ. Χ.) διετέλεσεν ἐπὶ 1000 ἔτη
ώς πρωτεύουσα τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῶν Ἑλλήνων αὐτοκρατόρων,
ῶν τὸ κράτος ἐπεξετείνετο ἐφ' ἀπάσης σχεδὸν τῆς Ἑλλην. χερσο-
νήσου καὶ ἐπὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, Μεσοποταμίας καὶ Αἰγύπτου.

Η μεγάλη δὲ αὕτη καὶ ἴσχυρὰ Ἑλληνικὴ αὐτοκρατορία, μυ-
ρίας κατὰ τὴν χιλιετηρίδα ταύτην ὑποστάσαι ἐπιδρομὰς ὑπὸ ἔνων
λαῶν (Σλαύων, Βουλγάρων, Ἀράδων, Ἐνετῶν, Γενουησίων, Φράγ-
κων, Καταλάνων κλ.), ἔξησθένησεν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐπὶ τέ-
λους κατεδλήθη ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ κατεκτήθη. Ο πορθητὴς
τῆς *Κωνσταντινουπόλεως* (29 Μαΐου 1453) *Σουλτάνος* *Μωάμεθ* δ
Β' ἐκήρυξε ταύτην ώς πρωτεύουσαν τοῦ κράτους του, γῆτις καὶ
νῦν διατελεῖ ώς τοιαύτη.

Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἦτο δυνατὸν αἰωνίως εἰ χριστιανοὶ αὐτοῦ
κάτοικοι νὰ ὑποφέρωσι τὸν ἀνυπόφορον τυραννικὸν ζυγὸν τῶν
Τούρκων κατακτητῶν, ἐπανέστησαν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς καὶ
ἔδρυσαν τὰ διάφορα τῆς Ἑλλην. χερσονήσου κράτη. Διὰ τοῦτο
εἰσέτι ἐλάχιστον τμῆμα τῆς χερσονήσου ἐναπέμεινεν ἐν Εύρωπῃ
ὑπὸ τὴν ἀμεσον κυριαρχίαν τῆς Τουρκίας, γῆτις ὅμως μεγάλας
κατέχει εἰσέτι κτήσεις ἐν Ἀσίᾳ καὶ Ἀφρικῇ (Οθωμανικὴ αὐτο-
κρατορία).

Η Ἑλλ. χερσόνησος κατοικεῖται ὑπὸ διαφόρων ἐθνῶν, ἐκ τῶν
ὅποιων τὸ ἐπικρατέστερον εἰνε τὸ Ἑλληνικόν. Τὰ σημαντικώτερα
δὲ εἰνε τὰ ἔξης Α') τὸ *Πελασγικόν*, γῆτοι α') Ἑλληνες γνήσιοι
ἀπόγονοι· τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, οἵτινες κατοικοῦσιν οὐ μόνον ἐν
Ἐλλάδι, ἀλλ' ἀποτελοῦσι τὸν κύριον πληθυσμὸν τῆς Ἡπείρου, Μα-

κεδονίας καὶ Θράκης, τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελ. καὶ τῶν παραλίων τῆς Βουλγαρίας, Α. Ῥωμηλίας καὶ Μικρᾶς Ἀσίας, καὶ β') Ἀλβαροί, συγγενεῖς τῶν Ἑλλήνων (Γκέγκιδες, Τόσκιδες, Τσάμηδες καὶ Λιάπιδες), κατοικοῦντες ἐν Ἀλβανίᾳ καὶ ἐν μέρει ἐν Β. Ἡπείρῳ καὶ ἐν Μακεδονίᾳ. Β') τὸ Σλανικόν (Σέρβοι, Δαλμάται, Ἐρζεγοβίνιοι, Μαυροβούνιοι καὶ οἱ ἐκσλαυσθέντες Βούλγαροι, ἡτις εἶναι φυλὴ τουρκική, συγγενῆς τῶν Χαζάρων (Τουρκικὸς λαός). Γ') τὸ Ρουμανικόν, ἐν Δασβρουτσᾷ. Οἱ λεγόμενοι δὲ Κοντσόβλαχοι εἶναι Ἐλληνες, οὐδεμίαν πρὸς τοὺς Ρουμάγους ἔχοντες συγγένειαν, καὶ Δ') τὸ Τουρκικόν οἱ Τούρκοι εἶναι οἱ κατακτηταὶ τῆς χώρας, φυλῆς δ' Ἀσιατικῆς, πολλοὶ δμως τούτων εἶναι ἑλληνικῆς ἢ σλαυκῆς καταγωγῆς ἐξισλαυσθέντες. Ἐν τῇ Ἑλλ. χερσογήσφ κατοικοῦσι καὶ τινες Ἀρμένιοι, Ἐβραῖοι, Ἀθίγγανοι καὶ Εὐρωπαῖοι.

§ 15. Πολιτειακὴ τῆς χερδονήσου διαίρεσις.
Κατὰ τοὺς καθ' ἥμας χρόνους ἡ Ἑλλ. χερσόνησος ὑποδιαιρεῖται εἰς τὰ ἔξης κράτη· 1) Τὸ Ἐλληνικὸν Βασίλειον 2) Τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν (Ν. Θράκη, Μακεδονία, Ἀλβανία, Ἡπείρος, Β. Θεσσαλία). 3) Τὴν Κρητικὴν πολιτείαν 4) Τὸ Βασίλειον τῆς Βουλγαρίας 5) Τὸ Βασίλειον τῆς Σερβίας 6) Τὴν ἀνεξάρτητον ἡγεμονίαν τοῦ Μαυροβουνίου 7) Τὴν Βοσνίαν καὶ Ἐρζεγοβίνην ἐνωθείσας μετὰ τῆς Αὐστροουγγαρίας 8) Τὴν Δαλματίαν, ὑπαγομένην ἐπίσης εἰς τὴν Αὐστροουγγαρίαν, καὶ 9) Τὸ Νόβι-Παζάρ, τουρκικὸν νομόν, ὃν μέχρις ἐσχάτων κατεῖχε στρατιωτικῶς ἡ Αὐστροουγγαρία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Χωρογραφία τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας.

(178,255 □ χιλ. καὶ 6,298,000 κατ.).

§ 6. "Ορια, κάτοικοι, πολιτευμα καὶ θορυβεία.
Τὸ ὅπο τὴν ἄμεσον κυριαρχίαν τῆς Τουρκίας Εὐρωπαϊκὸν τμῆμα ὅριζεται πρὸς Β. ὅπο τοῦ Μαυροβουνίου καὶ Βοσνίας, τῆς Σερβίας καὶ Α. Ῥωμηλίας, πρὸς Α. ὅπο τοῦ Εὐξείνου Πόντου, πρὸς Ν. ὅπο

Προποντίδος, τοῦ Αἰγαίου πελ. καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἰονίου καὶ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους.

Ἐκ τῶν κατοίκων τῆς Εύρωπαϊκῆς Τουρκίας οἱ πλεῖστοι εἰνε "Ελληνες (2-3 ἑκατ.), οἱ ἐπίλοιποι δ' Ἀλβανοὶ (1 $\frac{1}{2}$ ἑκατ.) καὶ Τούρκοι (1,300,000), διλίγιστοι δὲ Σέρβοι, Βούλγαροι, Ἀρμένιοι κλ. Ἐκ τούτων οἱ "Ελληνες καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῶν Ἀλβανοὶ εἰνε οἱ ἀρχαιότατοι τῆς χερσονήσου κάτοικοι, οἱ δὲ Βούλγαροι, οἱ Τούρκοι καὶ ἄλλοι λαοὶ εἰνε ξένοι ἔξωθεν εἰσελάσαντες εἰς τὴν χερσόνησον. Διὰ τοῦτο ἡ χώρα αὕτη εἰνε Ἑλληνική, ιστορικῶς καὶ ἐθνολογικῶς ἀνήκουσα εἰς τοὺς "Ελληνας καὶ ἐν μέρει εἰς τοὺς Ἀλβανούς.

Τὸ πολίτευμα εἰνε ἀπὸ τῆς 11 Ἰουλίου 1908 συνταγματικὴ μοναρχία, δὲ δὲ Παδισάχ ἡ Σουλτᾶνος (δ νῦν Μωάμεθ Ε') εἰνε ἀγώτατος ἀνεύθυνος πολιτικὸς τοῦ Κράτους ἀρχῶν, θεωρούμενος καὶ ὡς διάδοχος τοῦ προφήτου Μωάμεθ καὶ συνεπῶς γόμιμος ἀρχῶν πάντων τῶν Μωαμεθανῶν (Καλίφης). Διάδοχος τοῦ θρόνου εἰνε δ πρεσβύτερος τῆς βασιλευούσης οἰκογενείας, ἐπομένως οὐχὶ δ οὗτος, ἀλλ' δ ἀδελφὸς τοῦ βασιλεύοντος, ἀν οὗτος τυγχάνῃ πρεσβύτερος τοῦ οὗτοῦ. Ἐπίσημος θρησκεία εἰνε δ Ἰσλαμισμός, δὲ δὲ Σεϊχούλ Ἰσλάμης εἰνε δ ἀρχηγὸς τῶν Οὐλεμάδων (πεπαιδευμένων) καὶ δ ἀγώτερος ἔξιγγητῆς τῶν ἱερῶν νόμων. Ἐπικρατεστέρα δημως μετὰ τὴν Μωαμεθανικὴν θρησκείαν εἰνε ἡ δρυόδοξος χριστιανική, ἡς ἀρχηγὸς εἰνε δ "Ελλην Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης (δ νῦν Ἰωακείμ δ Γ'), ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐδρεύων μετὰ τῆς "Ιερᾶς Συνόδου" ἐκ 12 μητροπολιτῶν καὶ μικτοῦ ἑθνικοῦ συμβουλίου. Ἐν αὐτῇ ἐπίσης ἐδρεύουσιν δ ἔξαρχος τῶν σχισματικῶν Βουλγάρων, οἱ Πατριάρχαι τῶν Γρηγοριανῶν καὶ τῶν καθολικῶν Ἀρμενίων, δ Ἀρχιερατῖνος τῶν Ἐβραίων καὶ οἱ θρησκευτικοὶ ἀρχηγοὶ τῶν ἐν Τουρκίᾳ διαμενόντων καθολικῶν καὶ διαμεριτυρομένων.

§ 7. **Υλικὴ καὶ διανοπτικὴ ἀνάπτυξις τῶν κατοίκων.** Ἡ βιομηχανία διατελεῖ ἐν σπαραγάνοις, ἡ δὲ γνωργία καὶ κτηνοτροφία, ἀν καὶ ἡ χώρα γόνιμος, μένουσι στάτιμοι. Τὸ ἐμπόριον δὲν εἴνε ἀρκούντως ἀνεπτυγμένον, τὸ δὲ ἐμπορικὸν ναυτικὸν ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῶν τόννων εἴνε κατώτερον τοῦ Ἑλληνικοῦ, οἱ ναῦται δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον εἴνε "Ελληνες (880 ιστιοφόροι καὶ 104 ἀτόπλοιαι). Σιδηρόδρομοι διασχίζοντες τὴν Θράκην καὶ Μακεδονίαν (2,000 χιλ.). συνδέουσι τὴν Κωνικὸν πολιτικής μετὰ τῆς Σερβίας, Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Βουλγαρίας και ἐπιλοίπου Εύρωπης και μετά τής Δράμας, τῶν Σερρῶν, τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς Βερροίας, τῶν Βοδενῶν, τοῦ Ὀστρόβου, τοῦ Μοναστηρίου, τῶν Βελεσσῶν, τῶν Σκοπίων, τῆς Μητροβίτσης, θὰ συνδεθῇ δὲ και μετά τῶν Ιωαννίνων. Ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης σιδηρόχρυσοι γραμμή διὰ τῶν Σκοπίων και Κουμανόγου φέρει εἰς Βελγοράδιο και Βιέννην. Οἱ τηλέγραφοι συνδέουσι πολλάς τοῦ κράτους πόλεις (46,520 χιλ. ἐν δλῃ τῇ αὐτοκρατορίᾳ), τὰ ταχυδρομεῖα δύμως διατελοῦσιν ἐν ἀλλίᾳ καταστάσει και διὰ τοῦτο αἱ Εύρωπαικαὶ Δυνάμεις ἔχουσιν ἕδα ταχυδρομεῖα.

Ἡ δικαιοσύνη εἶναι ἐλλιπεστάτη, ὡς στηριζομένη ἐπὶ τοῦ *Κορανίου*, τῆς ἱερᾶς τῶν μυαμεθανῶν βίβλου· διὰ τοῦτο και τὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη διατηροῦσι γάριν τῶν ὑπηκόων αὐτῶν προστατικὰ δικαιοσήρια. Ἡ τῶν Τούρκων ἐκπατιδεύσις ἐλαχίστας ἐτέλεσε προόδους, ἐκτὸς σχολῶν τινῶν ἐν τῇ πρωτευούσῃ ἰδρυθεισῶν (ἰατρικῆς, στρατιωτικῆς κτλ.), κυρίως δὲ οἱ Ἑλληνες δι’ ἴδιων δαπανῶν συντηροῦσι γυμνάτια και σχολεῖα ἐν τε τῇ πρωτευούσῃ και ἐν ταῖς ἄλλαις τοῦ κράτους πόλεσιν, ἐν αἷς ἐκπατιδεύονται οἱ Ἑλληνόπαιδες. Ἀπὸ τοῦ 1900 ἰδρύθη ἐν Κων.) πόλει και τουρκικὸν πανεπιστήμιον, λίαν περιωρισμένον, ἔχον ἀριθμὸν φοιτητῶν και ἐν ᾧ δὲν διδάσκεται ἡ Ἑλληνικὴ φιλολογία. Καίτοι δὲ ἐκήρυξαν οἱ Τούρκοι τὸ σύνταγμα, ὅπερ ἐπιβάλλει ἰσοπολιτείαν και ἰσονομίαν μεταξὺ τῶν ἐν τῇ γύρῳ κατοικούντων λαῶν διαφόρων φυλῶν και θρησκευμάτων, συνταγματικαὶ ἐλευθερίαι πραγματικαὶ δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τῇ γύρῳ. Οἱ ἐν αὐτῇ κατοικοῦντες Ἑλληνες, ἀνεργόμενοι εἰς 6 περίπου ἑκατομ., ἐκθύμως ὑπεστήριξαν τὸ σύνταγμα, οἱ Τούρκοι δύμως θέλοντες νὰ κυριαρχῶσιν ἐπὶ τῶν ἄλλων λαῶν μαρίας καταπιέσεις και τυραννίας ἔκαστοι κατ’ αὐτῶν, ἴδιως δὲ κατὰ τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες εἶναι οἱ συνταγματικώτεροι πάντων.

§ 8. Πόροι και δινάμεις τοῦ κράτους διοικητικὴ διαίρεσις. Τὰ ἔσοδα ὀλοκλήρου τῆς αὐτοκρατορίας, ἵστορενα πρὸς τὰς δαπάνας, ὑπολογίζονται περίπου εἰς 18 1/2 ἑκατομμύρια τουρκικὰς λίρας (1 λίρα = 23,05 χρ. φράγκα), ητοι 426,000,000 χρ. φρ., τὸ δὲ δημόσιον χρέος ἀνέρχεται εἰς 22 περίπου ἑκατ. λίρας τουρκικάς. Ἡ στρατιωτικὴ ὑπηρεσία εἶναι ὑπογρεωτικὴ διὰ πάντας τοὺς Οθωμανούς, ητοι 3 ἔτη ἐν τῷ μονίμῳ στρατῷ (4 διὰ τὸ ἱππικὸν και πυροβολικόν), 6 ή 5 ἐν τῇ ἐφεδρείᾳ, 9 ἐν τῇ ἐθνοσφρουρῷ και δύο ἐν τῇ ἐφεδρείᾳ αὐτῆς. Διαιρεῖται δὲ εἰς 7 σώματα (όρδοι), ἔξ ὧν τὸ α' ἡ φρουρὰ τοῦ Σουλτάνου. Προσέτι ὑπάρχουσι και δύο μερισμοὶ και κεγωρισμέναι, ἡ μία ἐν Ἀραβίᾳ και ἡ ἄλλη ἐν Τριπόλει (Ἀφρικῇ). Ἀριθμεῖ δὲ ἐν εἰρήνῃ μὲν 136,000 ἄνδρας, ἐν πολέμῳ δὲ 1,680,000. Ο νέος (ἀπὸ τοῦ 1874—1904) στόλος συνίσταται ἐκ 40 πλοίων, θωρηκτῶν, καταδρομικῶν και τορπιλλοφόρων, τῶν πλείστων πεπλατισμένων, δὲ παλαιών ἐκ 38 και ἔξ ἀτμοπλοίων τινῶν και μεταγωγικῶν. Ἐν κατασκευῇ διατελοῦσι 19, ἔξ ὧν τὰ 8 καταδρομικά. Ἡ ἐμπορικὴ σημαία εἶναι ἐρυθρὰ ὁρόνη, ἡς τὸ ἐσωτερικὸν ἄνω τετραγωνίδιον εἶναι λευκόν, ἐν ᾧ λευκὸς ἀστήρ μετὰ ἔξ Ψηφιοποίηθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

άκτινων. Η πολεμική σημαία είνε έρυθρά, φέρουσα ἐν τῷ μέσῳ λευκὴν ήμισέληνον, πρὸ τοῦ κοιλώματος τῆς ὥποιας κεῖται ἀστροφόρο μετὰ δύο ακτίνων.

Διοικητικῶς η Τουρκία υποδιαιρεῖται εἰς νομούς ή γεν. διοικήσεις (τουρκ. βιλαγέτια) υπὸ γεν διοικητήγ (τουρκ. βαλῆν)· οἱ νομοὶ διαιροῦνται εἰς διοικήσεις ή ἐπαρχίας (τουρκ. μουτεσαριφλίκια ή σαντζάκια) υπὸ μουτασερίφηγ, αὗται εἰς υποδιοικήσεις (καζάδες) υπὸ καμαϊκάμην καὶ αὗται εἰς δήμους (ναχιέ) υπὸ μουδίρην (δήμαρχον). Τελευταῖον ἔρχονται αἱ κοινότητες (καριέ), διοικούμεναι υπὸ μουκτάρη. Επὶ Βυζαντίων διηγείτο τὸ κράτος εἰς θέματα, ὃν οἱ διοικήται ἐκαλοῦντο στρατηγοί. Τοπογραφικῶς η Εδρωπ. Τουρκία υποδιαιρεῖται εἰς Νοτίαν Θράκην, Μακεδονίαν, Ἡπειρον, καὶ Ἀλβανίαν, διοικητικῶς δὲ εἰς 7 νομούς, ἐν οἷς καὶ τὸ μουτεσαριφλίκιον τῆς Τσατάλτζας καὶ τὸ σαντζάκιον Νόβι-Παζάρ.

§ 9. Τοπογραφία Ν. Θράκης. Τὸ μεταξὺ Αἴμου, Πόντου, Προποντίδος, Αἰγαίου καὶ Ροδόπης τμῆμα τῆς Ἑλλην. χερσονήσου ἀποτελεῖ τὴν Θράκην. Ταύτης τὸ Β. τμῆμα τὸ χωριζόμενον διὰ τῆς ἄνω κοιλάδος τοῦ Ἐδρου ἀπεχωρίσθη διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου (1878) καὶ ἐσχημάτισε τότε τὴν αὐτόνομον ἐπαρχίαν τῆς Α. Ρωμηλίας. Τὸ νότιον ἐναπέμεινεν υπὸ τὴν ἄμεσον κυριαρχίαν τῆς Τουρκίας, ὥπερ περιλαμβάνει 1) τὸν νομὸν Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τῆς ἀπέναντι ἐν Μικρᾷ Ασίᾳ διοικήσεως τῆς Χρυσοπόλεως, 2) τὸ μουτεσαριφλίκιον τῆς Τσατάλτζας, κατέχον τὴν χερσόνησον Κωνσταντινουπόλεως, καὶ 3) τὸν τῆς Ἀδριανούπολεως.

1) Νομὸς Κωνσταντινουπόλεως (3.900 □ χιλμ., 1,200,000 κατ.). Ἐπὶ τριγωνικῆς χερσονήσου, κειμένη: μεταξὺ Προποντίδος καὶ Κερατίου κόλπου, ἔχοντος 6 χιλιομέτρων μῆκος, κείται τὸ υπὸ Βύζαντος (667 π. Χ.) κτισθὲν Βυζάντιον, ἡ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ (Νέα Ρώμη ἡ τῶν Τούρκων Σταμπούλ), ἡ πρωτ. τῆς διθωμ. αὐτοκρατορίας (1,100,000 κ. μετὰ τῆς Χρυσοπόλεως, ἐξ ὧν 400 χιλ. Ἐλληνες). Η θέα τῆς βασιλίδος ταύτης τῶν πόλεων, ἐπὶ 7 ἐκτισμένης λόφων (Ἐπτάλοφος), ἀπὸ τῆς θαλάσσης είνε μαργεντικωτάτη, τὸ ἐσωτερικὸν ὅμως Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αὐτῆς είνε αὐθιλιον καὶ ἐλεεινόν, διότι τὸ Βυζάντιον ἐκ ἔυλίνων οἰκιῶν ἐκτισμένον, διότι αἱ ὅδοι στεναῖ, ἀκάθαρτοι καὶ πλήρεις ἀδεσπότων κυνῶν. Ἐν αὐτῇ παρὰ τὸ ἀκρωτήριον Χρυσοῦν Κερας κείνεται τὰ παλαιὰ τῶν Σουλτάγων ἀνάκτορα (Σεράτον), ὅπου ὑπῆρχον καὶ τὰ τῶν Ἑλλ. αὐτοκρατόρων, τὸ μέγαρον τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ὁ ναὸς τῆς Ἁγίας Εἰρήνης, εἰς μουσεῖον μεταβεβλημένος, καὶ ὁ περικαλλῆς ναὸς τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, εἰς τζαμίον μεταβληθεὶς ἀπὸ τοῦ 1453. Προσέτι ἐν αὐτῇ εὑρίσκεται ἡ συνοικία Φαράγιον, ἐν ᾧ τὰ Πατριαρχεῖα καὶ ἡ Μεγάλη Σχολὴ τοῦ γένους, τὸ πάλαι δὲ διαμονὴ τῶν πλουσίων καὶ εὐγενῶν Ἑλλήνων (τῶν Φαναριώτῶν), ὁ ἐξ Ἡλιουπόλεως τῆς Αἰγύπτου μεταφερθεὶς ἐκ γρανίτου ὀδειλίσκος, ἡ τῶν Δελφῶν δριοειδῆς στήλη καὶ ὁ ὑπὸ Μεγ. Κωνσταντίου κτισθεὶς ἱππόδρομος (Ἄτμεϊδάν), ὄνομαστὸς γενόμενος διὰ τὴν ἐπὶ Ίουστιγιανοῦ (532 μ. Χ.) στάσιν τῶν Βενέτων καὶ Πρασίων, καὶ ἀλλα ἀξιοπερίεργα. Ἀπέναντι τοῦ Βυζαντίου καὶ ἐκεῖθεν τοῦ Κερατίου κόλπου, ὅστις εἴνε λιμὴν ἀσφαλέστατος, κείται ἡ διὰ δύο σιδηρῶν κινητῶν γεφυρῶν συνδεομένη συνοικία Γαλατᾶ καὶ ὑπὲρ τοῦτον ἐπὶ λόφου τὸ Πέραν (Σταυροδρόμιον).

Σιδηρόδρομος ἀρχόμενος περίπου ἀπὸ τῆς πρώτης γεφύρας τοῦ Κερατίου κόλπου καὶ διερχόμενος διὰ τῆς παραλίας τοῦ Βυζαντίου ἀγει πρὸς τὰς εὐρωπαϊκὰς ἐπαρχίας καὶ τὴν Εὐρώπην. Ἐκ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως σφύζονται μόνον τὰ χερσαῖα, ὅπου καὶ ἡ πύλη τοῦ Ρωμαγοῦ. Οἱ σιδηρόδρομοι τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας ἥρχονται ἀπὸ τοῦ Σκουτάρεως.

* Ἐν αὐταῖς εὑρίσκεται τὸ ἔμπορικὸν κέντρον, τὰ μέγαρα τῶν πρέσβεων καὶ τῶν ξένων, προσέτι τὸ Ζάππειον παρθεναγωγεῖον, τὸ Ζωγράφειον γυμνάσιον καὶ ἡ ἔδρα τοῦ Ἑλληνικοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου. Ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς τοῦ Βοσπόρου ἀκτῆς κείται ὁ Τοπχανές (πυροβολικόν), ὁ Δολμᾶ-Βασές, τὰ ἀνάκτορα τοῦ νῦν Σουλτάνου Μωάμεθ Ε' καὶ τὸ Γιλδίζ-Κιόσκ, παρόδεισος ὀλόκληρος, ἐν ᾧ τὰ ἀνάκτορα τοῦ ἐκθεονισθέντος Σουλτάνου Χαμίτ. Τὰ περίγυρα εἴνε διαμονὴ τερπνότατα, ὡς τὰ Θεραπειά, τὸ Νεοχώριον, τὸ Ἀρναούτκιοι καὶ τὸ Σκοντάρι (Χρυσόπολις) ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς ἀκτῆς. Ἐν Προποντίδι ἀπέναντι τῆς Ἀσιατικῆς ἀκτῆς κείνται αἱ νῆσοι Χάλκη, ἐν ᾧ ἡ Ἑλληνοεμπορικὴ καὶ ἡ Θεολογικὴ σχολὴ, ἡ Πολυγυρος, ἡ Ἀντιγόνη καὶ ἡ Πρώτη. Καὶ τοῦ Βοσπόρου ἡ θέσα, καταφύτου ὑπὸ παραδείσων καὶ κεκοσμημένου ὑπὸ μεγάρων καὶ ἀνακτόρων, εἴνε ἀληθῶς θαυμασία. Ἐπὶ τοῦ πρὸς τὸν Πόντον βορείου στοιχίου τοῦ Βοσπόρου ἵστανται αἱ ἐν τῇ Ἑλ. μυθολο-

γιας ὄνοματα ταις Συμπληράδες ἡ Κυάνεαι Πέτραι, ἃς διῆλθον οἱ μετὰ τοῦ Ἰάσονος πρὸς τὴν Κολύβιδα πλέοντες Ἀργοναῦται, ὅπως ἀρπάσωσι τὸ Χρυσοῦν Δρας. Εἶνε δὲ ἀτατα αὐτῇ ἡ γάρδα εὔτειστος, πολλάκις ὑπὸ δεινῶν παθοῦσα τεισμῶν, ὡς κατὰ τὸ 1894. Προάστειον θεωρεῖται καὶ ὁ Ἀγ. Στέφανος, ἐπὶ τῇ Ηροποντίδι, ὄνοματός γενόμενος διὰ τὴν μεταξὺ Τουρκίας καὶ Ρωσίας εἰρήνης τοῦ 1878. Η Κωνσταντινούπολις ἐπὶ 1000 καὶ πλέον ἔτη ὑπῆρχε καθηδραὶ Ρωμαίων καὶ Ἐλλήνων αὐτοκρατόρων καὶ μόνον ἐπ' ὅλης τον γρόνον διετέλεσεν ὑπὸ ποὺς ἐπιδραμόντας Φράγκους (1204—1276 μ. Χ.). Ἀλλὰ τέλος μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων κατάκτησιν τοῦ πλείστου μέρους τῆς Ἐλληνικῆς Αὐτοκρατορίας ὑπέκυψε καὶ αὐτῇ εἰς τὸ μισρικὸν αὐτῆς τέλος, ἀλωθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Μωάμεθ τοῦ Β' τῷ 29ῃ Μαΐου 1453. Ἐπὶ τοεῖς τότε ἡμέρας διῆρχετεν ἡ λεηλασία τῆς βασιλίδος ταύτης τῶν πόλεων καὶ ἡ σφαγὴ τῶν κατόικων αὐτῆς, ὅτε 60,000 Ἐλλήνων ἔζωγήθησαν ὑπὸ τῶν ἀγρίων τουρκικῶν στιφῶν καὶ ἐπωλήθησαν ὡς δουλοί. Ο τελευταῖος δὲ Ἐλλην αὐτοκράτωρ, ὁ γενναῖος ἀλλ' ἀτυχῆς Κωνσταντῖνος, μὴ δυνηθεὶς νὰ σώσῃ αὐτὴν ἐπεις μαχόμενος πρὸ τῆς πύλης τοῦ Ρωμανοῦ.

Ο Κωνσταντῖνος καλέσας τὴν Κωνσταντινούπολιν «χαρὰν πάτων τῶν Ἐλλήνων» ἀπήγνητες πρὸς τὸν πολιορκητὴν Σουλτάνον Μωάμεθ τὸν Β'. «Τὴν δὲ Πόλιν οὐ σοι δίδομεν κοινῇ γὰρ γνῶμη πάντες αὐτοτροπαιρέτως ἀτομανοῦμεν καὶ οὐ φυσόμεθα τῆς ζωῆς ἡμῶν». Απήγνητησεν ὁ γενναῖος καὶ φιλόπατρος βασιλεύς, ὅπως μετὰ 4 αἰῶνας οἱ πρόμαχοι τοῦ Μεσολογγίου πρὸς τὸν Ἰθραῖον. «Ημεῖς δὲ μέρον ἡσεύθομεν, ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν ἢ πόλεμον μέχρι θανάτου».

Βλέπων δὲ ὁ Κωνσταντῖνος ἑαυτὸν περικυκλωμένον ὑπὸ τῶν ἐγθρῶν ἑφάνησεν. «Ἡ πόλις ἀλίσκεται καὶ ἔγῳ ζῶει;» καὶ τότε Τούρκος τις τὸν ἐρόνευσεν.

Ο νεκρὸς τοῦ γενναίου ἡμῶν αὐτοκράτορος ἀνεγνωρίσθη ἐκ τῶν ἀετοφόρων αὐτοῦ πεδίλων. Οἱ δὲ ἄγριοι κατακτηταὶ τὴν μὲν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀπέκοψαν καὶ ἐκρέμασαν πρὸς θέαν, τὸ δὲ σῶμά του ἔθαψαν μετὰ βασιλικῆς πομπῆς. Ο τάρος του σώζεται: ἐν Βυζαντίῳ (πλησίον τοῦ Βερζά-Μεϊντανί καὶ Βερζά-Τσαμισί) ἐν τινὶ αὐλῇ σανδαλοποιῶν. Ἐκεῖ ἀναπαύονται ὑπὸ λίθου ἀνεπίγορων καὶ τὴν σκιὰν ἴτεῶν καὶ ῥοδωνιῶν τὰ δετὰ τοῦ ὑπάτου τῆς Κωνσταντινούπολεως προμάχου, καίστα: δὲ καὶ σήμερον ἐπ' αὐτοῦ κανδήλα, δαπάναις τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως.

Αν δὲ καὶ ἐπὶ 412^ο αἰῶνας διατελεῖ ἡ Κωνσταντινούπολις ὑπὸ τὴν ἀρρητὸν τυρκῶν τῶν Τούρκων, ἔμεινεν ὅμως ἐλληνικωτάτη. Οἱ μόνοι δέ, οἵτινες ιστορικῶς καὶ ἔθνολογικῶς ἔχουσι δικαιώματα νὰ καταλάθωσι καὶ πάλιν αὐτήν, εἶνε οἱ Ἐλληνες, καὶ διὰ τοῦτο διακαής πόθος παντὸς Ἐλληνος ἐλευθέρου καὶ δούλου εἶνε νὰ ἴσῃ καὶ πάλιν τὴν Κωνσταντινούπολιν πρωτεύουσαν τοῦ Ἐλληνισμοῦ καὶ κέντρον τοῦ πολιτισμοῦ. νὰ ἀναπτυγχωθῇ ἐπὶ τῶν Ψηφιοποιηθῆκε από τὸ Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ἐπάλξεων αὐτῆς ἡ κυανόλευκος ἡμένη σημαῖα καὶ ν' ἀποδοθῇ εἰς τὴν ὁροθήξιαν ὁ πάνσεπτος νυὸς τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, ὃν ἐβεβήλωσαν καὶ ἤρπασαν οἱ Τούρκοι.

2) Τοῦ μουτεσαριφλ. Τσατάλιξας (60 χιλ. κ.) πρωτ. ἡ οὐ μακρὰν τῆς Ηροποντίδος ὄμώνυμος πόλις ἔξι Ἑλλήνων καὶ Ὀθωμανῶν κατοικουμένη καὶ σιδηροδρομικῆς συνδεομένη μετὰ τῆς πρωτεύουστης καὶ

3) Νομὸς Ἀδριανούπολεως (38,400 □ χιλμ. καὶ 1,028,000 κατοίκων, ἔξι δὲ 480,000 Ἑλληνες). Οὗτος ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὲ τῆς Ἀνατ. Ρωμηγλίας, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Πόντου καὶ τῆς Τσατάλτζας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ηροποντίδος καὶ τοῦ Θρακικοῦ πελ. καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Θεσσαλονίκης. Πρωτ. τοῦ νομοῦ εἶναι **Ἀδριανούπολις** (81,000 κ.), κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ, ὅπου ἔκειτο τὸ πάλαι ἡ ἀρχαία Ὁρεστιάς (Οὔσκουνδάμα τῶν Βέσσων) παρὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Τούρτζα καὶ "Ἄρδα εἰς τὸν Ἔβρον καὶ ἐπὶ τῇ εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀγούσῃ σιδηρῷ ὁδῷ." Εχει παλαιὰ Σουλτάνων ἀνάκτορα, ώς διατελέσασα καθέδρα τούτων (1370—1453 μ.Χ.) πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινούπολεως, ἐμπόριον ἀκμαῖον, γυμνάσιον ἀνεγγωρισμένον ὑπὸ τοῦ Ἑλλ. Πανεπιστημίου, παρθεναγωγεῖον καὶ βιομηχανίαν μεταξίνων καὶ βαμβακερῶν ὑφασμάτων, ἔρδελαιον κλ., εἶνε δὲ ἔδρα Ἑλληνος Μητροπολίτου, διότι οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων αὐτῆς εἶναι Ἑλληνες. Σαράντα **Ἐκκλησίαι** (Κιρκιλίσε, 17,000 κ.), ὑπὸ τῷ ὅρος Στράντσαν, πόλις ἐλληνικωτάτη, καὶ **Διδυμότειχος** (Διμότεκα, 10,000 κ.), ἐπὶ τῇ σιδηρῷ ὁδῷ τῇ ἔξι **Ἀδριανούπολεως** εἰς Δεδεαγάτης (Θρακικὸν πέλ., 9,000 κ.) ἀγρούσῃ. Ἐν Διδυμοτείχῳ διέμεινεν διαβατής τῆς Σουηδίας Κόρολος ὁ ΙΒ' μετὰ τὴν ἐν Πουλτάβᾳ μάχην (1709 μ. Χ.). **Αίρος** ("Αἴτινθος καὶ Πολυτοβρία, 3,500 κ.), ἀρχαιοτάτη Ἑλλ. πόλις παρὰ τὸς ἐκδιολάς τοῦ Ἔβρου. Μέταξὺ τῆς Βιστονίδος λίμνης καὶ τῶν ἐκδιωλῶν τοῦ Νέστου κεῖται Ξάνθη καὶ Γέννιτσε ἐπὶ εὐφοριωτάτης πεδιάδος, παράγουσαι εὐώδη καπνόν. ΝΔ. τῆς Αίρου κεῖται ἡ **Σαμοθράκη** (177 □ χιλμ., 3,500 κ.), νῆσος ὁρεινὴ καὶ εἰσιστεῖς, ὀνομαστὴ ἐν τῇ ἀρχαιότητι διὰ τὰ **Μυστήρια τῶν Καβελῶν** πρωτ. **Κάστρον**, Καλλίπολις (Γκελίμπολου, 19,000 κ.), ἐπὶ τῆς ὁχθῆς τοῦ Ἑλλησπόντου, πόλις ἐλληνικωτάτη. Προσέτι **Μάδυτος** (Μάδυτο), κωμόπολις γεωργική, καὶ πρὸς Β. ἡ **Σηστός**, παρὰ τὴν ἐποίκην ὁ **Ξέρξης** ἐγεφύρωσε τὸν Ἑλλήσποντον. ΒΑ. κείνηται οἱ **Αίγαδες ποταμοί** οι οποίοι ήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ταμοί (Καρακοθαδερέ), ὅπου οἱ Σπαρτιάται κατέστρεψαν τὸν στόλον τῶν Ἀθηναίων (405 π.Χ.). Ο διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου διάπλους κατὰ τὰς συνθήκας εἰς οὐδὲν ξένον πολεμικὸν πλοῖον ἐπιτρέπεται ἀγεύ σουλτανῆς ἀδείας καὶ διὰ τοῦτο εἰνε ἑκατέρωθεν ὁχυρωμένος. Ῥαιδεστός (Βισάνθη, 25 χιλ. κ.), πόλις εὐλίμενος τῆς Προποντίδος. Ἐπὶ τῷ Εὔξείνῳ κείται ἡ Ἀγαθόπολις καὶ νοτιώτερον ἡ Μήδεια (Σαλμυδησσός) ὑπὸ Ἑλλήγων κατοικούμεναι.

§ 19. Τοπογραφία Μακεδονίας. Εἰς παναρχαίους χρόνους Μακεδονία ἐκαλεῖτο ἡ περὶ τὰς ἄνω ῥίας τοῦ Ἀλιάκμονος καὶ τοῦ Ἐρίγωνος (παραπ. Ἀξιοῦ) χώρα, ὅπερ ὅντα βραδύτερον, καὶ ἴδιας ἐπὶ Φιλίππου, ἐδόθη εἰς τὴν χώραν τὴν ἔξαπλουμένην ἀπὸ τοῦ Θερμαίου κόλπου ἕχρι τοῦ γῦν Τέτοβο ἢ Κολκάνδερος καλουμένου πεδίου. Οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τῆς χώρας ταύτης ἦσαν "Ελληνες τὴν καταγωγὴν καὶ γλῶσσαν, τοῦ μεγαλείου δὲ αὐτῆς ἰδρυταὶ ὑπῆρχαν ἐξ Ἑλλάδος φυγάδες τοῦ 7ου π. Χ. αἰῶνος, ὃν οἱ ἀπόγονοι Φιλίππος καὶ Ἀλέξανδρος δὲ Μέγας, δι μαθητὴς τοῦ μεγάλου Σταγειρίτου φιλοσόφου Ἀριστοτέλους, ἐπεξέτειναν τὸ κράτος τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς ἀπωτάτας τῆς Ἀσίας χώρας καὶ εἰς Αἴγυπτον καὶ διέδωκαν εἰς ταύτας τὸν ἐλληνικὸν πολιτισμὸν καὶ τὰ γράμματα. Οἱ γῦν δὲ τὴν Μακεδονίαν οἰκοῦντες εἰνε ἐπίσης "Ελληνες ἀπόγονοι τῶν ἀνδρείων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου Μακεδόνων καὶ ἄλλων Ἑλλήνων, οἵτινες εἶχον μετοικήσει εἰς ταύτην. Μόνον πρὸς τὰ βόρεια ταύτης μέρη οἰκοῦσιν Ἀλβανοί, Σέρβοι καὶ τινες Βούλγαροι, ή ἐπίλοιπος δὲ Μακεδονία ἐναπέμεινε χώρα ἐλληνικωτάτη, ἡς οἱ πλεῖστοι κάτοικοι εἰνε "Ελληνες τὴν τε καταγωγὴν, γλῶσσαν καὶ φρόνημα, ἀνερχόμενοι εἰς 600,000 περίπου. Διαιρεῖται δὲ διοικητικῶς ἡ Μακεδονία εἰς τρεῖς νομούς.

1) **Νομὸς Θεσσαλονίκης** (35,000 □ χιλμ. καὶ 1,130,000 κ.). Οὗτος ὅριζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Κοσσουφοπεδίου καὶ τῆς Ἀν. Ῥωμηλίας, ΒΑ. ὑπὸ τῆς Ῥοδόπης, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Ἀδρανουπόλεως, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Θρακικοῦ πελ. καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Μοραστηρίου. Παράγει σιτηρά, βάμβακα, ὅρυζαν, ἔλαιον, καπνόν, μέταξαν, μέταλλα καὶ ζῷα διάφορα.

'Επίσημοι πόλεις εἰνε **Θεσσαλονίκη** (105,000 κ.), ἡ πρωτοῦσα νομού της, ἡ διοικητική τῆς Εὐρωπαϊκής Τερρακίας πόλις, ἀμ-

φιλεατρικῶς ἐκτισμένη ἐπὶ λόφου ἐπὶ τῷ μυχῷ τοῦ Θεομαίου κόλ. δύομασθεῖσα οὕτω πρὸς τιμὴν τῆς Θεσσαλονίκης συζύγου τοῦ | Κασσάνδρος. Εἶναι ἔδρα "Ελληνος μητροπολίτου καὶ κατοικεῖται ὑπὸ πολλῶν Ἑβραίων καὶ Ἑλλήνων, ἔχει Ἐλλ. γυμνάσιον καλῶς κατηρτισμένον, παρθεναγωγεῖον, σχολεῖα διάφορα, ἐμπόριον ἀκμαῖον καὶ διὰ σιδηροδρόμου συνδέεται μετὰ τοῦ Βελιγραδίου καὶ τῆς Βιέννης. Βέρροια (13,000 κ.), ἐν ᾧ ἐδίδαξεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, οὐ μακρὰν τῆς δεξ. ὅχθης τοῦ Ἀλιάκμονος, καὶ τρίωρον ταύτης Νάουσα, ἀμφότεραι μετὰ Ἐλλ. σχολείων. Αὗται κείνται ἐπὶ τῇ σιδηρᾷ ὁδῷ Θεσσαλονίκης Μοραστηρίου, ως καὶ τὰ Βοδενά (πάλαι Ἐδεσσα καὶ Αὐγαὶ τῆς Ἡμαζίας, 11,000 κ.), ἡ πρώτη πρωτ. τοῦ Μακεδονικοῦ κράτους (800—413 π. Χ.), κατοικούμενα ὑπὸ Τούρκων καὶ Ἑλλήνων. ἔδρα "Ἐλλ. μητροπολίτου. Γιαννιτοέ (9,000 κ.), πρὸς Β. τῆς ὁμωνύμου λίμνης. Πληγίσιον ταύτης ἐπὶ λόφου, ὅπου οἱ "Αγιοι Ἀπόστολοι, κείνται τὰ ἐρείπια τῆς Ηέλλης, τῆς ὀχυρᾶς καθέδρας Φιλίππου καὶ τῆς πατρίδος τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου. Σέρραι (Σίρρα, 40,000 κ.), ἐπὶ τῷ σιδηροδρόμῳ Κωνσταντινουπόλεως, Δοϊράνης καὶ Θεσσαλονίκης καὶ ΒΔ. τῆς λίμνης Ἀχινοῦ, πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομήχανος, κατοικουμένη ὑπὸ πολλῶν Ἑλλήνων, συντηρούντων Ἐλλ. γυμνάσιον. Πρὸς Β. τοῦ Φιλίππου χρυσοφόρου Παγγαίου κείται Δράμα (Δράβησκος, 10,000 κ.), οὐ μακρὰν τοῦ σιδηροδρόμου Κωνσταντινουπόλεως—Σερρῶν καὶ ΝΑ. τούτου τὰ ἐρείπια τῶν Φιλίππων, ἔνθα ὁ Βροῦτος καὶ ὁ Κάσσιος ἡττήθησαν ὑπὸ Ὀκταδίου καὶ Ἀγωνίου (42 π. Χ.). Καβάλλα (Νεάπολις, 4,700 κ.), ἐπὶ τῷ ὄμων κόλπῳ, ἡ πατρὶς τοῦ ἡγεμόνος τῆς Αἰγύπτου Μεχμέτ Ἀλῆ. θετοῦ πατρὸς τοῦ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἥμινη διαβοήτου Ἰβραΐμ Ἐν Καβάλλᾳ, πόλει ἐλληνικῇ, γίνεται ζωγρὸν ἐμπόριον καπνοῦ. Πρὸς Β. τῶν ἐκβολῶν τοῦ Νέστου κείται Σαρισαμπάρ (2,400 κατ.) καὶ οὐ μακρὰν τούτου τὰ ἐρείπια τῶν Ἀβδήρων, πεφημισμένων κατὰ τὴν ἀρχαιότητα διὰ τὴν ἀπειροκαλίσιν τῶν κατοίκων των. Ἀλλαὶ πόλεις καὶ κῶμαι ἐλληνικώταται εἰνες Σιρωμυνίτσα (12 χιλ. κατ.), Κιοστενδήλιον, Βελεσσά, Μελένικον, καὶ Δοϊράνη (Δόρυθος). Ἀπέναντι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Νέστου κείται ἡ ἐλληνικωτάτη νῆσος Θάσος (393 □ χιλμ., 12,140 κ.), διὰ πορθμοῦ 7 χιλμ. χωριζομένη τῆς στερεᾶς. Αὕτη ἐφημίζετο ἐν τῇ Ψηφιοποίηθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀρχαιότητι διὰ τὸν ἔξαισιον αὐτῆς οἶνον καὶ τὰ μέταλλα τοῦ χρυσοῦ, χαλκοῦ κλ. πρωτ. Κάστροι. Δοθεῖσα αὕτη ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Μαχμούτ τῇ αἰγυπτιακῇ δυναστείᾳ Μεχμέτ Ἀλῆ ἐκυθερνάτο ὑπὸ ἀπεσταλμένου τῆς Αἰγυπτιακῆς Κυθερνήσεως. Νῦν κατελήφθη καὶ πάλιν ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς Κυθερνήσεως.

Χώρα ἑλληνικωτάτη είνε καὶ ἡ τρισχιδὴς Χαλκιδικὴ χερσόνησος, γῆτις κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εἰχε πολλὰς πόλεις ἑλληνικάς, ιδίως ἀποικίας ἐξ Ἀνδρου, Χαλκίδος καὶ Κορίνθου, ώς π. χ. τὴν Ποτείδαιαν, τὴν Ὀλυνθον, τὴν Τοράνην, τὴν Σίγγον κλ. Ταύτης νῦν φημίζεται ἡ χερσόνησος Ἀκτὴ οὐ μόνον διὰ τὰς φυσικὰς αὐτῆς καλλιονάς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς ἐν αὐτῇ 20 πλουσίας μονάς (Δαύρας, Βατοπεδίου, Ιθήρων κλ.), ἐξ ὧν αἱ 17 είνε ἑλληνικαί, καὶ τὰς εἰς αὐτὰς ὑπαγομένας σκήτας, καλύθας καὶ κελλία. Ταύτας πάσας θεοὶ κεῖ ἡ ἐν Καρναῖς ἐδρεύουσα Ἱερὰ Σύνταξις, γῆτοι ἡ ἀντιπροσωπεία τῶν μονῶν. Παρὰ τὸν Ισθμὸν τῆς Ἀκτῆς κεῖται Ἱεροσσός (π. Ἀκανθος) καὶ πλησίον Πρόβλακας, ὅπου ὁ Ξέρεψης ἐδοκίμασε γὰ τάμη τὸν Ισθμόν (2,220 μ. μήκ.). Ν.Α. τῆς Θεσσαλογίκης κεῖται Λιαριγκό βιον καὶ τούτου Α. τὰ ἐρείπια τῶν Σταγείων, τῆς πατρίδος τοῦ φιλοσόφου Ἀριστοτέλους τοῦ διδασκάλου τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου. Ἀλλαὶ πόλεις τῆς Χαλκιδικῆς είνε Κασσάνδρα, καταστραφεῖσα κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ήμῶν, Πολύγυρος καὶ Βασιλικά, κῶμαι. Ἡ Χαλκιδικὴ είνε χώρα μεταλλοφόρος, ἐν γῇ τὰ Μαδεμοχώρια ἥκμασαν διὰ τὰ μεταλλεῖά των ἀπὸ τοῦ 16ου αἰῶνος μέχρι τῆς μεγάλης ήμῶν ἐπαναστάσεως, ὅτε τὰ κατέστρεψαν οἱ Τούρκοι.

2) **Νομὸς Κοσσυφοπεδίου** (Κοσσόδου, 32,900 χιλμ., 1,038,000 κ.). Τὸ πρὸς Β. τοῦ νομοῦ Θεσσαλονίκης καὶ Μοναστηρίου τιμῆμα τῆς Μακεδονίας μέχρι τῶν συνόρων τῆς Σερβίας συγκροτεῖ τὸν νομὸν τοῦτον, κατοικούμενον ὑπὸ Ἀλβανῶν, Ἐλλήνων καὶ Σέρβων. Οὗτος περιλαμβάνων καὶ τιμῆμα τῆς Α. Ἀλβανίας είνε ὀνομαστὸς ἐν τῇ νέᾳ ιστορίᾳ διὰ τὴν κοιλάδα τοῦ Κοσσυφοπεδίου, ἐν γῇ φονικαὶ ἐγένοντο μάχαι τῶν Τούρκων καὶ τῶν Σέρβων (1389 μ. Χ.) καὶ Οὐγγρῶν (1448 μ. Χ.). Παράγει δὲ σιτηρά, ὅρυζαν καὶ καπνόν. Πρωτ. τοῦ νομοῦ **Σκόπια** (Ούσκούπ, 50,000 κ.), ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὄχθων τοῦ Ἀξιοῦ καὶ ἐπὶ τῇ εἰς Μητροβίτσαν ἀγούσῃ σιδηρῷ ὁδῷ, πάλις ἐγνάχε, ἐμπορικὴ καὶ ἕδρα ὁθοδέρου μητροπολίτου. Πήγασοι οἰηθῆκε από τὸ Ινστιτούτο Εκπαίδευτικῆς Πολιτικῆς

Πλησίον ταύτης ἔπαθον οἱ Βουλγαροὶ πανωλεθρίαν τῷ 1002 μ. Χ. ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου. Ἀπὸ Σκοπίων οὐλάδος τῆς σιδηρᾶς δύοσι φέρει εἰς Βελιγράδιον καὶ Βιέννην. Προιστία (15,000 κ.) ἐν τῷ Κοσσυφοπεδίῳ οὐ μακρὰν τῆς σιδηρᾶς δέσος Μητροβίτσης. Ηρισρένη (24,000 κ.) παρὰ τὸν Δευκόν Δοϊλων, ὑπὸ Ἀλβανῶν κατοικουμένη. Αἱ δύο αὗται πόλεις τοπογραφικῆς ἀνήκουσι τῇ Ἀλβανίᾳ, ώς καὶ τὸ Ἰλένιον (15,000 κ.), διπερ εἶχεν ἀλλοτε δρυθόδοξον πατριαρχεῖον.

3) Νομὸς Μοναστηρίου ἡ Βιτώλιον (28,500 □χιλ., 850,000 κ.). Οὗτος κείμενος μεταξὺ τῶν νομῶν Θεσσαλονίκης, Ἀλβανίας, Ἡπείρου καὶ Κοσσυφοπεδίου κατοικεῖται ὑπὸ Ἀλβανῶν κυρίων καὶ Ἑλλήνων καὶ παράγει σιτηρά, βάμβακα, καπνόν, ὅρυζαν, δσπρια, μέταξαν κλ. Πρωτ. **Μοναστηρίον** (Βιτώλια, 45,000 κ.), ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Πελαγωνίᾳ, παρὰ τὴν πάλαι Ἡράκλειαν καὶ τὸν Ὄντα λοφοφοροῦ καὶ παρὰ τὸν Ἐρίγωνα ποτ., πόλις ὥραία, ἔχουσα ἑλληνικὸν γυμνάσιον, παρθεναγωγεῖον, στρατῶνας, νοσοκομεῖα καὶ ἀκμαῖον ἐμπόριον. **Καστορία** (9,000 κ.) ἐπὶ χερσονήσου σμικρᾶς τῆς διμωνύμου λίμνης, διοικατῆς διὰ τοὺς ἐχθῆς αὐτῆς. **Κορυταῖ** (18,000 κ.), ἔδρα Μητροπολίτου, ἔχουσα γυμνάσιον καὶ ἑλλ. σχολεῖον αὗτη τοπογραφικῶς ἀνήκει τῇ Ἀλβανίᾳ, ώς καὶ ἡ **Διέρα** (12,000 κ.) καὶ τὸ **Ἐλβασάνιον** (28,000 κ.) ἐπὶ τῷ Γενούσῳ ποτ. διενεργοῦσαι ἐμπόριον δερμάτων, μαλλίων καὶ κηροῦ. Πρὸς Ν. τῆς Κορυτᾶς κείται ἡ χώρα **Κολάνειο**, ἡς οἱ κάτοικοι φημίζονται διὰ τὴν γενναιότητα αὐτῶν. **Περδεπές** (Πρίλαπος (12,000 κ.) ἐν τῇ χώρᾳ τῶν ἀρχαίων **Παιόνων**, εἰς ὃν κατέφυγεν ὁ τῶν Βουλγάρων γῆγειδὸν **Σαμουνὴλ** μετὰ τὴν πανωλεθρίαν, ἦν ὑπέστη ὑπὸ Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου ἐν τῇ δυσκληρίᾳ τῇ καλουμένῃ κλειδίον (1014 μ. Χ.). "Απασκαὶ αὗται ἔχουσιν ἐπισκόπους ἡ μητροπολίτας Ἐλληνας. Ὁχρίς ἡ **Αχρίς**, ἡ πάλαι Λυχνιδός, ἐπὶ τῇ διμωνύμῳ λίμνῃ, πατρὶς τοῦ αὐτοκράτορος **Ιουστινιαῖον** καὶ ἐπὶ τιγα ἔτη καθέδρα τῶν βασιλέων τῶν τῆς Μακεδονίαν ἐπιδραμάντων Βουλγάρων. **Πρέσπα**, ἔδρα μητροπολίτου παρὰ τὴν διμώνυμον λίμνην. ΝΔ. κείνται **Κοζάνη**, **Σέρβιο**, **Ανασελίτσα**, **Γρεβενά**, **Σιάτιστα**, **Ἐλασσών** (ἀρχ. Ὄλσσων), **Καιερίνα** καὶ **Κίτρος**, κατοικούμεναι ὑπὸ Ἐλλήνων, συντηρούντων Ἐλλ. σχολεῖα. Αὕται ἀποτελοῦσι τὸ μουτερῶφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σαριφλίκιον του νομού Μοναστηρίου ή τήν διοίκησιν τῶν Σερβίων (Σερβιτζέ, 7,500 □ χιλ., 150 χιλ. κατ.), γῆς κατά μέγα μέρος ἀνήκει εἰς τὴν Β. Θεσσαλίαν (ἢ Περραιβίαν), χώραν ἑλληνικωτάτην ὑπὸ τῶν Τούρκων κατεχομένην.

§ 11. Τοπογραφία Ἡπείρου καὶ Ἀλβανίας. Ἡ ἀπὸ τοῦ Ἀμδρακικοῦ κόλπου ἄχρι τοῦ Μαυροβουνίου ὀρεινὴ χώρα, κατοικουμένη ὑπὸ πελασγικῆς φυλῆς, τῶν Ἡπειρωτῶν καὶ Ἀλβανῶν, διαιρεῖται εἰς Ἡπειρον, καταλαμβάνουσαν τὸ νότιον τμῆμα μέχρι τοῦ ποταμοῦ Γενούσου ἢ Σκούμπη, καὶ εἰς Ἀλβανίαν τὸ βόρειον. Καὶ οἱ μὲν Ἡπειρῶται εἶναι Ἑλληνες τήν τε γλωσσαν, καταγωγὴν καὶ θρησκείαν, μετ' αὐταπαρνήσεως καὶ ἐνθουσιασμοῦ ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐργασθέντες. Οὕτως ἀπὸ τῆς Ἡπείρου ὥρμη θη ἐρχῆται τοῦ 13ου αἰώνος μ. Χ. δ. Μιχαὴλ Ἀγγελος δ. Κομηνὸς ὁ σώσας ἐν Εὐρώπῃ τὸ Ἑλλ. ἔθνος (1204 μ.Χ.), Ἡπειρῶται δ' ἡσαν ἐπὶ Τουρκοκρατίας οἱ ἥρωες τοῦ Σουλίου καὶ τόσοι ἄλλοι πρόμαχοι τῆς ἐλευθερίας ἡμῶν καὶ μεγάλοι τοῦ ἔθνους εὑρεγέται. Οἱ δὲ Ἀλβανοὶ εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἰλλυριῶν, φυλῆς συγγενοῦς τῇ ἑλληνικῇ, ἐξ ὧν πολλοὶ εἶναι χριστιανοὶ δρθόδοξοι ἢ μωαμεθανοί, ὅλοιοι δὲ καθολικοί. Ἀλβανὸς ἦτο δὲ ἥρως Γεώργιος Καστριώτης ἢ Σκεντέρμπεης (γενν. τῷ 1403 μ. Χ.), δοτις πολλάκις τοὺς Τούρκους ἐνίκησεν, ἐπίσης καὶ πρόμαχοι τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας κατὰ τὴν μεγάλην ἡμῶν ἐπανάστασιν ἡσαν Χριστιανοὶ ἀλβανικῆς καταγωγῆς. Διαιρεῖται δὲ διοικητικῶς ἡ χώρα αὕτη εἰς τὸν νομὸν Ἰωαννίνων καὶ εἰς τὸν τῆς Σκόδρας.

1) *Nomὸς Ἰωαννίνων* (17,900 □ χιλ., 527,000 κ.), ἐξ ὧν 268 χιλ. Ἑλληνες καὶ 80 χιλ. Ἀλβανοὶ δρθόδοξοι). Ἡ Ἡπείρος ἀναδειχθεῖσα ἐπὶ Πύρρου εἰς βασίλειον ισχυρόν (296 π. Χ.), οὗτοιος πρωτ. ἦν ἡ Ἀμβρακία, ἢ νῦν Ἀρτα, διηγεῖτο κατὰ τὴν ἀρχαίτητα εἰς τὰς παραθαλασσίας χώρας Θεσπρωτίαν καὶ Χαονίαν καὶ τὴν μεσόγειον Μολοττίαν· νῦν διαιρεῖται εἰς Παλαιὰν καὶ Νέαν Ἡπείρου.

Πόλεις ἐπίσημοι εἶναι α') ἐν Πολαιᾷ Ἡπείρῳ Ἰωάννινα (26,000 κ.), ὑπὸ τὰς Δ. ὑπωρείας τοῦ Μιτσικελίου, ἐν τῇ κοιλάδι Ἐλλοπίᾳ, ἢ πρωτ. τοῦ νομοῦ ἐπὶ τῇ ὁμών. λίμνῃ (Παμβώτιδι), πόλις ἑλληνικωτάτη, ἢ πατρίς μεγάλων εὐεργετῶν τοῦ ἔθνους (Ζωσι-Ψηφιοποιηθῆκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μαδῶν, Καπλανῶν, ‘Ριζαρῶν).⁷ Εγειρέται οὐκανόν, γυμνάσιον, γοσσοκομεῖον καὶ γηροκομεῖον, υπῆρχε δὲ ἔδρα τοῦ αἴμοδόρου Ἀλῆ Πασᾶ. Ἐν Παριθώτιδι κείται νησίς, ἐφ' ἣς υπάρχουσι μοναί, ἐξ ὧν ἡ τῆς Ἐλεύσουσης ἔχει καὶ ιερατικὴν σχολήν. Τὰ Ιωάννινα υπῆρχαν ἡ λαμπρὰ πρωτ. τοῦ Δεσποτάτου τῆς Ἐλλάδος, διόπειταν δὲ πνευματικὴν ἑστία τοῦ Ἐλληνισμοῦ, διότι εἰχεν Ἐλλ. σχολεῖα, ἐν οἷς ἐδίδαχεν διαπρεπεῖς τοῦ Γένους διδάσκαλοι, ὡς ὁ Εὐγένιος ὁ Βούλγαρος, ὁ Ψαλίδας κλ. Λέγεται δὲ τὰ Ιωάννινα συγφεύσθησαν κατὰ τὸν Θ' μ.Χ. αἰώνα, καταστραφείσης γείτονός τινος ἀρχαίας πόλεως. Κατὰ τὴν ΝΔ. ἐσχάτιὰν τῆς κοιλάδος Ἐλλοπίας (τῶν Ιωαννίνων) ἐντὸς πυκνῶν δασῶν υπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ Τομάρου κείνται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Αιωδόνης, ἐν τῇ υπῆρχε τὸ διοικητὸν μαντεῖον τοῦ Δωδωναίου Διὸς καὶ ἔνθα δι' ἀνασκαφῶν ἀνευρέθησαν σπουδαῖαι ἀρχαιότητες. Παραμυθία, μητρόπολις τῶν Τσάμιδων (ἐν Θεσπρωτίᾳ) καὶ ΝΔ. ταύτης τὰ ὅρη τοῦ ἥρωικοῦ Σουλίου μετὰ 11 κυρίως κωμῶν (Τετραχώριον καὶ Ἐπταχώριον), ἡ πατρὶς τοῦ Μάρκου Βότσαρη καὶ Τζαβέλλα καὶ ἄλλων ἥρωων τῆς μεγάλης ἥμιναν ἐπαναστάσεως. Τοῦ Σουλίου φημίζεται ὁ ψυγῆλὸς τοῦ Ζαλόγγου βράχος, διότι αἱ ἐπ' αὐτοῦ υπὸ τοῦ αἵμοδόρου Ἀλῆ-Πασᾶ περικυκλωθεῖσαι Σουλιώτισσαι δὲν παρεδόθησαν εἰς τὸν τύραννόν, ἀλλὰ προυτίμησαν, ἀφοῦ ἔρριψαν τὰ φίλτατα τέκνα αὐτῶν εἰς τὴν ἀδυσσον, νὰ παρακολουθήσωσιν οὐχὶ ἐν θρήνοις καὶ δύωριμοις, ἀλλ' ἐν χοροῖς καὶ φόρμασι (1803 μ. Χ.). Θυσία ὑπὲρ τῆς Ἐλληνικῆς ἐλευθερίας ὑψίστη, ἢν δὲν θὰ κατανοήσωσιν αἱ ἐπερχόμεναι γενεαί !! Πρέβεζα (5,500 κ.) ἀπέγαντι τοῦ Ἀκτίου, παρὰ τὴν ἀρχαίαν Νικόπολιν, τὴν κτισθεῖσαν υπὸ Αὐγούστου μετὰ τὴν ἐν Ἀκτίῳ ναυμαχίαν, ἔδρα τοῦ Μητροπολίτου Νικοπόλεως. Πάργα (2,200 κ.) ἀπέναντι τῶν Παξῶν, πωληθεῖσα τῷ 1819 προδοτικῶς υπὸ τῶν Ἀγγλῶν εἰς τὸν τύραννον τῶν Ιωαννίνων Ἀλῆ Πασᾶν. ΝΑ. ταύτης κείται ἡ μυθολογουμένη λίμνη Ἀχερονοία καὶ ὁ παρὰ τὸ Σούλιον ῥέων Ἀχέρων. Μέτσοβον (8,000 κ.), πατρὶς τῶν εὑεργετῶν τοῦ ἔθνους Τοσίτσα, Στρουνγάρα καὶ Ἀβέρωφ, ἔχον ἐλλ. σχολεῖα. Ζαγόριον, ΒΑ. τοῦ Μιτσικείου ὅρους ἐκ 46 κωμῶν συνιστάμενον. Πάντα ταῦτα τὰ μέρη μετὰ τῶν Ιωαννίνων μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Θυάμιος ποτ. παρεχωρήθησαν

τὴς Ἑλλάδος διὰ τῆς Βερσολινίας συνθήκης 1878, δὲν παρεχωρύθη-
σαν δημως ὑπὸ τῶν Τούρκων." Άλλαι κῶμαι εἰνες Κόνιτσα (4,000 κ.),
Ζήτσα, Δοβριανή, Φιλιάται καὶ "Αγ. Σαράντα κλ. β') ἐν Νία
'Ηπείρῳ. Ἐντὸς τῶν δρέων τῆς Χειμάρρας κεῖνται αἱ ἄξιαι λόγου
κῶμαι Δέλβιτον (3,000 κ.), Ἀργυρόκαστρον (12,000 κ.), ἐπὶ τῆς
ἀριστερᾶς ὅχθης τοῦ ἐπὶ τὸν Ἀφον χύνομένου Δρίνου, παράγον ἔξαι-
ρετον καπνόν (ταμβάκον), καὶ Χειμάρρος παρὰ τὴν θάλασσαν. Ταύτης
ΒΑ. κεῖται Τεπελένιον, ἡ πατρὶς τοῦ αἵμοδόρου Ἀλῆ Πασᾶ. Γαρ-
δίκιον, καταστραφὲν ὑπὸ τοῦ τυράννου τούτου, Χόρμοβον, Λάμ-
ποβον, πατρὶς τοῦ Εὐαγ. καὶ Κωνστ. Ζάππα μετὰ ζαππείων
ἐκπαιδευτηρίων, καὶ ΒΑ. Αδλάν (7,000 κ.) παρὰ τὸν δμών. κόλ-
πον, πόλις ἐμπορική. ΒΑ. ταύτης κεῖται Βερατίον (Ἀντιπατρία),
πόλις μεσόγειος, ἔχουσα Ἑλλ. σχολεῖον. Πρεμετή καὶ Φράσαρις, πα-
τρὶς μπένηδων Ἀλβανῶν.

5) Νομὸς Σκόδρας (10,800 □ χιλμ. καὶ 294,000 κατ.). Οὗτος
κείμενος πρὸς Ν. τοῦ Μαυροβουνίου κατοικεῖται ὑπὸ Ἀλβανῶν (μωα-
μεθανῶν, δρθισδέξων καὶ καθολικῶν) καὶ παράγει σιτηρά, σῖτον,
ἔλαιον, καπνόν, ἀραβίσιτον κλ.: πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ **Σκόδρα**
(Σκούταρι (32,000 κ.), ἐπὶ τῷ Βοϊάνᾳ ποτ. οὐ μακρὰν τῆς Λαζεάτι-
δος λίμνης, συνισταμένη ἐκ 13 χωρίων, ὃν ὑπέρκεινται ἔρειπια φρεσ-
ρίου. Δυρράγιον (7,000 κ.), ἵταλ. Δουράτσον, λιμὴν ἐμπορικὸς μετὰ
Ἑλλ. σχολείου, ἡ ἀρχαία Ἐπίδαμνος, ἀποικία Κερκυραίων. Κρόδια
(7,000 κ.) ἐπὶ βράχου, πατρὶς καὶ καθέδρα τοῦ ἥρωος Σκενδέρημπεη.
Τύρραρα, πόλις δραία, 4 ὥρας μακρὰν τῆς Κρότας. Πρὸς Ν. Ὁρό-
σην, ἡ ἔδρα τοῦ ἡγεμόνος τῶν καθολικῶν Ἀλβανῶν (Μιρδιτῶν).
Ἐλβασάν (Ἀλβανόπολις), ἐν μέσῳ καταφύτου πεδιάδος, ἀνήκουσα
εἰς τὸν νομὸν Μοναστηρίου ἐπὶ τῷ Γενούσῳ ποταμῷ.

Τὸ σαντζάκιον τοῦ Νόδι Παζάρ (9,955 □ χιλμ. καὶ 168 χιλ.
κατ.) ἔχει πρωτεύουσαν τὴν δμών. πόλιν. Κατείχετο δέ μέχρις ἐσχά-
των ὑπὸ αὐστριακοῦ στρατοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Κρητικὴ Πολιτεία, Βουλγαρία, Ἀνατολικὴ Ρωμυλία,
Σερβία καὶ Μαυροβούνιον.

§ 12. **Κρητικὴ Πολιτεία.** Τὴν νοτίαν τοῦ Αἰγαίου πελ. πλευρὰν φράσσει στενὴ καὶ μακρὰ νῆσος (μήκ. 245 χιλμ., μέγιστον πλάτος 52 χιλμ.), ἡ **νησιώτικη Κρήτη**, ἡ ἐκατόμπολις τοῦ ‘Ομήρου’ εἶναι δὲ ἐλληνικωτάτη, διότι οὐ μόνον καὶ αὗτοὶ οἱ Ὀθωμανοὶ αὐτῆς κάτοικοι εἶναι Ἐλληνηγες, βιαίως ἐξισλαμισθέντες εἰς γρόνους φοβερᾶς δουλείας, ἀλλὰ καὶ διότι εἶναι τιμῆμα τῆς Ἐλληνικῆς χερσονήσου, ἐξ οὓς ἀπεσπάσθη μετὰ τῶν Κυκλαδῶν νήσων εἰς παναρχαίους χρόνους, καταβυθισθείσης τῆς μεταξὺ Ἐλληνοασιατικῆς ἥπερου. Εἶναι δὲ ἔνδοξος ἐν τῇ ἴστορίᾳ τῆς ἀνθρωπότητος, δότι ἐν αὐτῇ διεδραματίσθησαν σκηναὶ ὑψίστης σημασίας διὰ τὴν ἐλληνικὴν ἐλευθερίαν καὶ ἐχύθησαν χείμαρροι ἐλληνικοῦ αἷματος. Ἡ νῆσος εἶναι λίαν ὅρεινή, τὰ ὅρη δὲ αὐτῆς κεκαλυμμένα ὑπὸ δασῶν ἐκ κυπαρίσσων, πρίνων, πεύκων κλ. ἀποτελοῦσι συνεχῆ σειρὰν ἐκ Δ. πρὸς Α., ἦτοι τὰ Λευκὰ δόρη (Μαδάρες, 2,469 μ.), τὴν Ἰδην (Ψηλορείτην, 2,466 μ.), ὅπου λέγεται ὅτι ἀνετράφη ὁ Ζεύς, καὶ τὴν Δίκτην (Δασηγθιώτικα, 2164 μ.) πρὸς Α. Ἀπὸ τῶν ὅρέων τούτων πηγάζουσι δαψιλεῖς καὶ δροσεραὶ πηγαί, ἀρδεύουσαι τὴν χώραν. Ἡ Κρήτη κατὰ τοὺς καθ’ ἡμᾶς γεωλογικοὺς χρόνους ἔχει ὀλιγισταὶ ὕδατα βέοντα ἐντὸς μικρῶν χειμάρρων (Πλατανιᾶς, Μυλοπόταμος, Γιόφυρος κλ.), φέρει δημιως ἐν τοῖς μεσογείοις αὐτῆς ὑψίπεδα ἀπεξηραμμένα καὶ κεκαλυμμένα ὑπὸ κροκαλῶν, ἐν οἷς ἀγευρέθησαν διτὰ ἵπποποτάμους τινός, συγγενοῦς πρὸς τὸν νῦν ζῶντα ἐν Ἀφρικῇ. Εἶναι δὲ τὰ δροπέδια ταῦτα λείψανα κοίτης μεγάλων ποταμῶν, οἵτινες ἔρρεον πρὸς Β., ὅτε δὲν εἶχε καταβυθισθῆ ἡ μνησθεῖσα ἐλληνοασιατικὴ ἥπερος. Ἐχει δὲ κλῖμα ὑγιεινότατον, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς εἶναι εὐσταλεῖς, γενναῖοι καὶ φιλελεύθεροι, ἔτοιμοι πάντοτε νὰ θυσιάσωσι ζωὴν καὶ περιουσίαν ὑπὲρ πατρίδος. Αἱ πεδιάδες αὐτῆς εἶναι μὲν μικραί, ώς τῆς Μεσαρᾶς, τῆς Ἰεραπέτρου κλ., εὐφορώταται δημιως καὶ τὰ προϊόντα ἐξαίρετα, οἷον πορτογάλλια, κάστανα, οίνος, ἔλαιον, τυρός, σάπων κλ. Λιμένας ἔχει πολλοὺς ἐπὶ τῆς Β..

παραλίας, όν διομαστότεροι: ο της Σούδας καὶ ο της Σπιναλόγγας εἰς τὸ Κρητικὸν πέλαγος, καὶ ο τῶν Σφακίων (Σούγια) εἰς τὸ Λιθυκόν. Ἀκρωτήρια δὲ τὸ Τογητόν (κ. ἡ Βούζα), τὸ Ψάκον (κ. ἡ Ψάθα), τὸ Κύαμον (κ. Ἀκρωτῆρι), τὸ Δράπανον, τὸ Σαμώνιον (κ. δ. Σίδερος) καὶ τὸ Λιθινον (κ. δ. Λίτινας). Κόλπους δὲ τὸν τῆς Κισσάμου, τὸν τῶν Χανίων, τὸν τῆς Σούδας, τὸν τοῦ Ἀλμυροῦ (ἀρχ. Ἀμφιμαλλικόν), τὸν τοῦ Μεραμπέλλου καὶ τὸν τῆς Σητείας πρὸς τὸ Κρητικὸν πέλαγος, καὶ τὸν τῆς Μεσσαρᾶς πρὸς τὸ Λιθυκόν π. Ησταμούς δὲ τὸν Ἰάρδανον (Πλατανιάνη), πηγ. ἐκ τῶν Λευκῶν δρέων καὶ ἐκδ. εἰς τὸ Κρητικὸν πέλαγος, καὶ τὸν Καταρράκτην (κ. Ἀναποδάρην), πηγ. ἐκ τῆς Δίκτης καὶ ἐκδ. εἰς τὸ Λιθυκόν. Τὸ ἐμδαδὸν τῆς νήσου ἀνέρχεται εἰς 8,618 □ χιλμ., ο δὲ πληθυσμὸς εἰς 305,000 κ., ἐξ ὧν αἱ 270,000 "Ελληνες Χριστιανοί, οἱ δὲ λοιποὶ Ὀθωμανοὶ καὶ τινες Ἰσραηλῖται.

Ἡ Κρήτη, ἡ πατρὶς τοῦ Μίνωος καὶ Ῥαδαμάνθυος, καίτοι ἐκυριεύθη ὑπὸ Ῥωμαίων, Ἀράδων, Ἐνετῶν καὶ Τούρκων, οὐδέποτε ὑπέκυψε τὸν αὐχένα εἰς τοὺς κατακτητὰς αὐτῆς, ἀλλὰ πάντοτε ἐνόπλως κατακτῶν διεμαρτυρήθη ἀν δὲ κατὰ τὸν ἵερὸν ἥμαντον Ἀγῶνας ἔλαβε λίσαν ἐνεργὸν μέρος καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς πανταχοῦ τῆς ἐλλ.. χώρας ἔχυσαν τὸ αἷμα αὐτῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, η διπλωματία ἐξηγάγκασεν αὐτὴν νὰ μένῃ καὶ πάλιν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου, ἄχρις οὐ ἐπέτυχε μόνη διὰ τῶν πολλῶν θυσιῶν τῆς ν' ἀποκτήση τὴν ἐλευθερίαν τῆς. Αἱ τέσσαρες μεγάλαι Δυνάμεις Ἀγγλία, Γαλλία, Ἰταλία καὶ Ῥωσία ἀνέλασθον ἀπὸ τοῦ 1898 τὴν διοικητικὴν τῆς νήσου διεύθυνσιν, ἀποσπάσασαι αὐτὴν ἀπὸ τῆς Τουρκίας καὶ κηρύξασαι αὐτόνομον Πολιτείαν ὑπὸ τὴν φιλὴν μόνον τοῦ Σουλτάνου ἐπικυριαρχίαν. Διώρισαν δὲ τότε ὡς "Υπατον τῆς νήσου Ἀρμοστὴν τὸν δευτερότοκον υἱὸν τοῦ βασιλέως ἥμαντον, βασιλόπατρα τῆς Ἑλλάδος Γεωργιον (9/21 Δεκεμβρίου 1898), διτις ὑπὸ τὰς εὐλογίας σύμπαντος τοῦ Ἑλληνισμοῦ κατήλθεν εἰς τὴν πολυπαθὴν καὶ ἡρωικὴν Κρήτην καὶ ἀγέλαβε τὴν διοίκησιν, ἐπιδείξας μεγίστην διοικητικὴν ἴκανότητα. Ἀποχωρήσαντος δὲ τούτου περὶ τὰ τέλη τοῦ 1906 διωρίσθη ὑπὸ τῶν τεσσάρων Δυνάμεων, ἀλλὰ τῇ ἐπισήμῳ ὑποδείξει πλέον τοῦ Βασιλέως ἥμαντον, τοιοῦτος δ. κ. Ἀλέξανδρος Θρ. Ζαΐμης πρώην πρωθυπουργός. Οἱ δὲ Κρήτες ἐν τῷ μεταξὺ κατέδειξαν εἰς τὸν

πεπολιτισμένον κόσμον, ότι ού μόνον γινώσκουσι νὰ μάχωνται καὶ ν' ἀποθηῆσκωσιν ὑπὲρ πατρίδος, ὡς δὲ Λεωνίδας ἐν Θερμοπύλαις, ἀλλὰ καὶ νὰ αὐτοδιοικῶνται ὡς φιλόνομοι, ἀγαθοί, ἀνεξίθρησκοι καὶ προσδευτικοὶ πολῖται. Ή ἐντὸς ἔνδεκα ἑτῶν πρόοδος τῆς νῆσου εἰς τὰς ἐπιστήμας, τὰς τέχνας, τὴν γεωπονίαν, τὸ ἐμπόριον εἶνε μαρτύριον τούτου. Ἐπιθυμία δὲ διακαής ἀπάγτων τῶν Κρητῶν ἔμεινε καὶ θὰ μένῃ ἡ μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος ἔγωσις.

Κατὰ τὸ νέον σύνταγμα τῆς νῆσου (8)21 Φεβρ. 1907) ἡ κρητικὴ βουλὴ σύγκειται: ἔξ 65 βουλευτῶν, ἐκλεγούμενων διὰ μίαν τριετίαν ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἀνώτατος δὲ ἄρχων τῆς πολιτείας εἶνε ὁ ὅπατος ἀρμοστής, ἀσκῶν τὴν ἐκτελεστικὴν ἔξουσιαν δι'. ὑπευθύνων 4 ἀνωτέρων συμβούλων (δηλ., Ὕπουργῶν, ἥτοι: 1) τῶν Οἰκονομικῶν, 2) τῶν Ἐσωτερικῶν, 3) τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν Θρησκευμάτων καὶ 4) τῆς Δικαιοσύνης.

'Ἐπέτρεψαν δὲ αἱ Δυνάμεις νὰ κατέλθωσιν εἰς Κρήτην "Ἑλληνες ἀξιωματικοὶ οὐ μόνον πρὸς διοργάνωσιν τῆς γεωργουλακῆς, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐκγύμνασιν πολιτοφυλακῆς, συνισταμένης γῦν ἐκ πλήρων δύο συνταγμάτων. 'Ἐπιτέρέπουσαι δὲ καὶ αἱ 4 Δυνάμεις τοιούτον εἶδος αὐτονομίας εἰς τὴν νῆσον ὑπεργέθησαν ν' ἀποσύρωσιν ἔξ αὐτῆς τὰ στρατεύματα αὐτῶν τῇ 14)27 Ιουλίου τοῦ 1909, ὅπερ τῇ 30 Ιουνίου τοῦ 1909 διὰ διακοινώσεώς των ἐδήλωσαν πρὸς τὰς κυβερνήσεις τῆς Κρήτης, Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας. Καταλυθέντος ὅμως ἐν τῷ μεταξὺ περὶ τὰ τέλη Σεπτεμβρίου 1908 τοῦ ἀρμοστειακοῦ καθεστῶτος ὑπὸ τῶν Κρητῶν κηρυξάντων τὴν ἔνωσιν αὐτῶν μετὰ τῆς Ἑλλάδος, αἱ Δυνάμεις ἀνεγνώρισαν μὲν τὸ νέον καθεστώς, ἀλλὰ δὲν ἐπέτρεψαν καὶ τὴν πλήρη καὶ τελείαν ἔνωσιν ἀποσύρονται δὲ τὰ στρατεύματα αὐτῶν ἀφῆκαν τέσσαρα πολεμικὰ πλοῖα πρὸς φρούρησιν τῆς τουρκικῆς σημαίας, ἥτις ἐκ λευκοσιδήρου κεγχρωματισμένου κατεσκευασμένη ὑψοῦται ἐπὶ τίνος ἕηρᾶς νησίδος ἐν τῷ λιμένι τῆς Σούδας. Καὶ δὲν ἐπέτρεψαν μὲν κατὰ τὸ παρὸν τὴν τελείαν τῆς νῆσου ἔνωσιν μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος, ὑπεργέθησαν ὅμως, ὅτι ἐντὸς βραχίέσδε διαστήματος θὰ πράξωσι τοῦτο. "Ἐκτὸτε ἡ Κυβέρνησις ἡ ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ συγκροτεῖται: ἐκ τοῶν συμβούλων ἡ Ὅπουργῶν, διοικούντων τὴν νῆσον ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων. 'Απὸ τῆς ἡμέρας δὲ τῆς κηρύξεως τῆς ἔνωσεως ὁ ἀρμοστής ἀπῆλθε τῆς νῆσου.

"Μετὸς τοῦ ᾗδίου στρατοῦ κέκτηται ἡ Κρήτη καὶ ἴδιον γραμματόσημον καὶ γρατόσημον προστεθείσης τῆς λέξεως Ἑλλὰς καὶ Ἑλληνικὸν Βασίλειον, ὡς καὶ ἴδιον νόμισμα.

"Ἡ δημοτικὴ ἐκπαιδευσις ἀρρένων καὶ θηλέων ἐν Κρήτῃ εἶνε ὑποχρεωτικὴ, ἐκτελουμένη διὰ 376 δημοτικῶν σχολείων μετὰ 27,000 μαθητῶν καὶ μαθητριῶν. Διὰ δὲ τὴν μέσην ἐκπαιδευσιν ὑπάρχουσι δύο γυμνάσια ἐν

Χανίοις και Ἡρακλείῳ, ἐν Ρεθύμνῃ δὲ και Νεαπόλει ὑπάρχουσι: δύο ἡμιγυμνάσια και ἐν διδυτικαλεῖον ἐν Ἡρακλείῳ, ἀλλαγοῦ δὲ 21 προ- γυμνάσια (= Ἐλλ. σχολεῖα) και 4 ἀνώτερα Παρθεναγωγεῖα. Ἰδού- θησαν δὲ πρὸ τινος και τινες γεωργικοὶ σταθμοὶ, ἐν Χανίοις δέ, Ρεθύ- μνῃ και Ἡρακλείῳ και ἰδιαίτερα δημοτικὰ σχολεῖα και παρθεναγωγεῖα διὰ τοὺς μουσουλμάνους. Θρησκεία ἐπικρατοῦσα εἶναι ή δοθέδοξος γοιστιανική, πρὸς δὲ και ή μωαμεθανική.

Ο Μητροπολίτης Κρήτης ἐδορέει ἐν Ἡρακλείῳ ἔχων ὑφ' ἑαυτὸν τοὺς ἐν ταῖς ἐπισκοπίαις 7 ἐπισκόπους. Ἐπίσημος γλώσσα εἶναι ή Ἑλληνική, διότι και αὐτοὶ οἱ Ὀθωμανοὶ δημιοῦσιν ἐλληνιστὶ, ἀγνοοῦντες καθ' ὅλο- κληροὶ τὴν τουρκικήν, ώς ὅντες Ἑλληνες ἐξισλαμισθέντες, διατηροῦσι δὲ εἰσέτι τὰ ἐλληνικὰ ἐπώνυμα τῶν Χριστιανῶν αὐτῶν ποιογόνων. Η κρη- τικὴ σημαία εἶναι νῦν ἐλληνική, οὐδὲν σημεῖον φέρουσα τῆς τουρκικῆς ἐπι- κυριαρχίας.

Η Κρήτη διαιρεῖται εἰς τοὺς ἑξῆς πέντε νομούς: 1) **Χανίων**, 2) **Ρεθύμνης**, 3) **Ἡρακλείου**. Οἱ τρεῖς οὗτοι νομοὶ πρω- τευούσας ἔχουσι τὰς διμωνύμους πόλεις: 4) **Λασηθίου** και 5) **Σφακίων**. Ἐν ἑκάστη πρωτευούσῃ ἐδρεύει και πρωτοδικεῖον. Οἱ νομοὶ διαιροῦνται εἰς 23 ἐπαρχίας και εἰς 86 δήμους ἐν δλφ.

1) *Νομὸς Χανίων* (72,000 κ., δν 11,600 Τούρκοι). **Χανία** ἐπὶ τῆς ἀρχαιας Κυδωνίας (21,000 κ.), πρωτ. τῆς Κρητικῆς πο- λιτείας και ἔδρα ἀρμοστοῦ, τῶν ἀνωτάτων ἀρχῶν, τοῦ νομάρχου και τοῦ Ἑλληνος ἐπισκόπου (Κυδωνίας και Ἀποκόρωνου) και τοῦ Δα- τίνου ἀποστολικοῦ ληγάτου· ἔχει πλῆρες γυμνάσιον, ἐλληνικὸν σχο- λεῖον, ἀνώτατον παρθεναγωγεῖον και σχολεῖα Χριστιανῶν, Μωαμε- θανῶν και Ἰσραηλιτῶν, προσέτι και ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον. Εἶναι δὲ ὀχυρά, ἵς τὸ φρούριον φκοδομήθη τῷ 1254 μ. Χ. Χαλέπα, προσάστειον τερπνότατον, ἐν φ εὑρίσκεται τὸ μέγαρον τοῦ ἀρμοστοῦ και ἐν φ διαμένουσι γαι οἱ πρόξενοι τῶν Μ. Δυνάμεων. Μεταξὺ δὲ Χαλέπας και Χανίων (διέγον BA.) ὑπάρχει ὡραῖον οἰκοδόμημα κτισθὲν πρὸς ἄλλους σκοπούς ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως, ἐν τῷ ὅποι φ δὲ νῦν συγενετρώθησαν πᾶσαι αἱ ἀνώτεραι Διευθύνσεις, (Τύπουργεῖα) μετὰ τοῦ Ἐφετείου και τῶν λοιπῶν δικαστηρίων. Μίαν περίπου ὥραν μακρὰν τῶν Χανίων κεῖται ὁ μέγας και ἀσφαλῆς τῆς Σούδας λιμήν, ὅπου η κώμη Τούζλα.

2) *Νομὸς Ρεθύμνης* (59,300 κατ., δν 6,800 Ὀθωμ.). πρωτ. *Ρεθύμνη* (6,500 κ.), ἔδρα ἐπισκόπου, ἔχουσα λιμένα μικρὸν και

ήμιγυμνάσιον, άνωτερον Παρθεναγωγείον, σχολεῖα Ἑλληνικὰ καὶ Ὀθωμανικὰ καὶ ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον καὶ παράγουσα σάπωνα ἔξαρτον πλησίον ταύτης κεῖται ἡ μοιὴ τοῦ Ἀρκαδίου, ἥτις τῷ 1866 ἀνετινάχθη διὰ πυρίτιδος εἰς τὸν ἀέρα ὑπὸ τῶν ἐν αὐτῇ ἐγκλεισθέντων ἐπαναστατῶν Ἑλλήνων, μὴ θελησάντων νὰ παραδοθῶσιν εἰς τοὺς Τούρκους.

3) *Nομὸς Ἡρακλείου* (91,500 κ., δν 13,400 Ὀθωμ.). πρωτ. *Ἡράκλειον* (26,500 κ.) ἡ Μεγάλο Κάστρο ἢ Χάνδαξ, ἐξ οὗ καὶ τὸ τῶν Ἐνετῶν Κάνδια, κτισθεῖσα κατὰ τὸν Θ' αἰῶνα ὑπὸ Σαρακηνῶν ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου Ἡρακλείου, ἔδρα τοῦ Μητροπολίτου Κρήτης καὶ τῆς Ἱερᾶς Ἐπισκοπικῆς Συνόδου· ἔχει δὲ φρουρίον ἐνετικόν, μουσεῖον μετὰ πολυτίμων ἀρχαιοτήτων, γυμνάσιον, διδασκαλεῖον, ἀνώτερον παρθεναγωγείον, ἑλληνικὸν σχολεῖον καὶ σχολεῖα ὁθωμανικά, διότι κατοικεῖται ὑπὸ πολλῶν ἐξισλαμισθέντων Ἑλλήνων· τὸ πάλαι ἡτο τὸ ἐπίνειον τῆς ἀρχαίας Κρωσοῦ, τῆς καθέδρας τοῦ Μίνωος, ἐν τῇ δι' ἀνασκαφῶν ἀνευρέθησαν ἀρχαιολογικὰ ἀντικείμενα μεγίστης σπουδαιότητος. Ἀγιοι Δέκα ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Γόρτυνος, παρὰ τὴν ὅποιαν ἐντὸς ψαμμιτικοῦ πετρώματος εὑρίσκονται λατομεῖα, ἀτινα, φαίνεται, ἔδωκαν ἀφορμήν, ἐπως πλασθῆ ὁ μῦθος τοῦ ὑπὸ Δαιδάλου κατασκευασθέντος Λαβυρίνθου, ἐν τῷ ἔξη ὁ *Μινώταυρος*, ὃ ἐφόνευσεν ὁ Θησεύς.

4) *Nομὸς Δασηθίου* (53,000 κ., δν 1,450 Ὀθωμ.), πρωτ. *Νεάπολις* (3,000 κ.); ἔδρα τοῦ ἐπισκόπου Πέτρας, ἔχουσα ἡμιγυμνάσιον καὶ 2 ὥρας ἀπέχουσα τοῦ λιμένος Ἀγίου Νικολάου. *Ιεράπετρας* (πάλαι Ἱεράπυτνα, 2,500, κ.) ἐπὶ τῆς Ν. ἀκτῆς τῆς νήσου, κώμη γεωργικὴ μετὰ φρουρίου καὶ ἔδρα τοῦ ἐπισκόπου Ἱερᾶς καὶ Σητείας.

5) *Nομὸς Σφακίων* (25,000 κ., δν 45 Ὀθωμανοί). Ἐπὶ δροπεδίου τῶν Λευκῶν δρέων κατοικοῦσιν οἱ ἡρωικοὶ Σφακιῶται, ὃν τὸ αἷμα ἔμεινεν ἀνόθευτον, διότι οὐδεὶς τῶν κατακτητῶν ἤδυνήθη νὰ ὑποδουλώσῃ τὸν γενναῖον τοῦτον λαόν. Πρωτ. *Γεωργιούπολις* ἐπὶ τὴν νοτίου ἀκτῆς τῆς νήσου, κληθεῖσα οὕτω πρὸς τιμὴν τοῦ βασιλόπατρος Γεωργίου. Ἀλλαὶ κῶμαι τῆς νήσου εἰνες "Αγ. Βασίλειος

Καστέλλι Κισσάμου, Παλαιόχωρα Σελίνου, Λάκκοι, Ἀρώγεια,
Ἀρχάνες, Βάμος, Ἀγ. Μύρος, Πύρος.

Σημ. Ἐλπίζομεν, ὅτι δὲν θέλεις ἐπὶ πολὺ βραδύνεις ἡ δριστικὴ τῆς Κορή-
της ἔνωσις, ὅτε ἐν προσεγεῖται ἐκδόσεις τῆς ἀνὰ γεῖρας Γεωγραφίας θέλουμεν
περιιλάθεις αὐτὴν εἰς τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος.

§ 13. Βουλγαρία καὶ Ἄνατ. Ῥωμανία. Λαὸς βάρ-
θαρος καὶ ληστρικὸς συγγενῆς τῶν Χαζάρων, σκηνώσας κατ' ἀρ-
χὰς παρὰ τὸν Βόλγαν ἢ Βουλγάρ ποτ. καὶ ἐκ τούτου πιθανὸν
λαθὼν τὸ ὄνομα Βουλγαρος, κατέλαβε περὶ τὸν 7ον μ. Χ. αἰώνα
τὴν Κάτω Μοισίαν (ἐν τῇ Ἑλλ. χερσονήσῳ), μετονομασθεῖσαν ἔκτοτε
Βουλγαρίαν. Ἀπολέσας δὲ τὴν ἔθνικότητά του καὶ ἐκσλαυισθεὶς ἐκ
τῆς μετὰ Δλαύων ἐπιμείξις ἡσπάσθη τὸν Χριστιανισμὸν ὑπὸ τῶν
Ἑλλήνων μοναχῶν Κυριλλου καὶ Μεθοδίου καὶ κατέστη ἡ μάστιξ
τοῦ Βοζαΐτιου κράτους διὰ τὰς ληστρικὰς αὐτοῦ ἐπιδρομὰς καὶ
τὴν πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν κράτος καὶ πρὸς τὰ ἀνθρώπινα δίκαια ἀπι-
στίαν του. Διὰ τοῦτο οἱ Ἑλληνες αὐτοκράτορες τῆς Κωνσταντινου-
πόλεως, ὡς δὲ Τοιμισκῆς καὶ Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόρος, ἀμει-
λίκοτους ἐκήρυξαν πολέμους κατὰ τῶν ληστῶν τούτων τῶν ἀπογόνων
τοῦ Ηγριώδους αὐτῶν βασιλέως Κρούμου, δυνηθέντες μετὰ πολλοὺς
αγῶνας νὰ διαλύσωσι τὸ ληστρικὸν αὐτῶν βασίλειον. Καὶ πρὸς τὴν
Μεγάλην δὲ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν τὴν ἐκπολιτίσασαν καὶ δια-
σώσασαν αὐτοὺς ἐδείχθησαν ἀγνόμονες, γενόμενοι σχισματικοὶ καὶ
ἔργοτες εἰδίαν ἀρχὴν ἐκκλησιαστικήν, τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει
Βουλγαρικὴν ἐξαρχίαν. Ἐχουσι δὲ τὴν μωρὰν ἐλπίδα, ὅτι θὰ δυνη-
θοῦσι νὰ κυριαρχήσωσιν ἐφ' ἀπάσης τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης καὶ
νὰ κατακήσωσι καὶ αὐτὴν τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὸ κέντρον τῆς
Ἑλληνικῆς ὀρθοδοξίας. Διὰ τοῦτο ἐκήρυξαν πόλεμον ἐξοντώσεως
κατὰ παντὸς μὴ Βουλγάρου, ιδίως δὲ ἐναντίον ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων,
νομίζοντες ὅτι θὰ δυνηθῶσι νὰ ἐξαφανίσωσι τοὺς Ἑλληνας ἐκ τῆς
Ἑλλ. χερσονήσου καὶ ν' ἀντικαταστήσωσι τὴν ἀθάνατον ἐλληνικὴν
γλῶσσαν διὰ τῆς βαρβάρου αὐτῶν βουλγαρικῆς! "Οθεν μέλημα ἀπάν-
των ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων εἰνε γὰ ἐπιθέπωμεν τὴν βάρβαρον ταύτην
ἀρπακτικὴν φυλήν, ητις διὰ παντοίων ληστρικῶν μέσων ἐπιζητεῖ
νὰ κατακήσῃ χώρας ἐλληνικωτάτας καὶ νὰ διαδώσῃ ἐν αὐταῖς τὴν
βάρβαρον αὐτῆς γλῶσσαν.

* Μετά τὸν Ψωστούρκικὸν πόλεμον (1877—78 μ.Χ.) ἡ ἴδιας *Βουλγαρία* (63,751 □ γιλμ.) κειμένη μεταξὺ Αἴμου καὶ Δανουσίου ἐκήρυγθη διὰ τῆς *Βερολινίας συνθήκης* (1878) ὑποτελής τῷ Σουλτάνῳ συνταγματικὴ ἡγεμονία κληρονομική. Οἱ ἡγεμῶν αὐτῆς κατὰ τὴν συνθήκην ἔζελέγετο ὑπὸ τῆς ἐμνησῆς συνελεύσεως, ἡ ἐκλογὴ δ' αὐτοῦ ἐπεκυροῦστο ὑπὸ τοῦ *Σουλτάνου* καὶ τῶν *Μεγάλων Δυνάμεων*. Κατὰ τὴν αὐτὴν συγχρόνως ἐπογήν ἡ *Β. Θράκη*, κατοικουμένη ὑπὸ πολλῶν Βουλγάρων, ἐκήρυγθη ὑπὸ τὸ ὄνομα *'Αν. Ρωμηλία* (32,594 □ γιλμ.) ὡς αὐτόνομος ἐπαρχία, ἡς ὁ γιοστιανὸς διοικητὴς διεῳρίζετο ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου. Άλλα διὰ πρᾶξικοπήματος τῷ 1885 ἡ *'Αν. Ρωμηλία* ἡγεμόθη μετὰ τῆς Βουλγαρίας εἰς μίαν ἡγεμονίαν, ὁ Σουλτάνος δὲ καὶ αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις ἀνεγάριταν τὸν ἡγεμόνα Φερδινάνδον καὶ τοὺς διαδόχους αὐτοῦ ὡς διοικητὰς τῆς *Ανατολικῆς Ρωμηλίας* καὶ τὴν ἔνωσιν τοῦ ἀξιώματος τοῦ διοικητοῦ τῆς *'Αν. Ρωμηλίας* ἀνανεουμένου τοῦ διορθισμοῦ τυπικῶς ἀνὰ πενταετίαν. Τῇ 22 Σεπτεμβρίου 1908 ὁ νῦν ἡγεμὼν Φερδινάνδος ὁ *A'*, ἐκήρυξεν ἐν Τίρονόβῳ τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῦ ἀνεξάρτητον βασίλειον, λαβών τὸν τίτλον βασιλεὺς τῶν *Βουλγάρων*. Τὸ βασίλειον τῆς Βουλγαρίας εἶνε κατὰ τὸ ἥμισυ περίπου μεγαλύτερον τοῦ *Έλλ. κράτους*.

* 'Αμφότεραι αἱ γῆραι αὗται (4,035,000 κ.) εἶνε εὐφορώταται, ἔξαγουσαι σιτηρά, μαλλία, ροδέλαιον κλ., εἰσάγουσαι δὲ ἔξωθεν βάμβακα, σιδηρον, ὄραματα, σίνον, σινόπνευμα. Η γυαργία, ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ βιομηχανία, εἰ καὶ τὸ ἔδαφος εὔφορον, δὲν προήγθησαν, ἡ ἐκπατένευσις ὅμως ἐτέλεσε σημαντικὰς προοδίους, διότι ὁ λαός διετέλει ποιὸν ἐν κτηνώδει καταστάσει. Η συγκοινωνία προοδεύει (σιδηρόδρομ. 1600 γιλμ., τηλέγρ. 6,855 γιλμ.), τὰ δὲ ἔποδα ἰσούμενα πρὸς τὰ ἔποδα ἀνέργονται εἰς 127 ἑκατ. λεῖ (=*φράγκα*), τὸ δὲ δῆμο, γρέος εἰς 388 ἑκ. λεῖ. Σιδηρόδρομος ἀργόμενος ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως καὶ διερχόμενος δι' *Άδριανουπόλεως*, *Φιλιππουπόλεως*, *Σόφιας* καὶ *Βελγραδίου* ἔνουται μετὰ τῆς *Βιέννης* καὶ τῆς ἐπιλοίπου *Εὐρώπης*. Ο σιρατὸς ἀριθμεῖ ἐν εἰρήνῃ μὲν 60,000 ἄνδρας, ἐν πολέμῳ δὲ 190,000. Η βουλγαρικὴ σημαία συνίσταται ἐκ τριῶν διοίκουντιών ταινῶν, λευκῆς, πρασίνης καὶ ἵεροθράζ. Ἐν *Σόφιᾳ* ὑπάρχει καὶ πανεπιστήμιον:

'Επίσημοι πόλεις τῆς ἴδιας Βουλγαρίας εἶνε αἱ ἔξης *ΣΟΦΙΑ* (*Σαρδική*, 82,000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τῆς ἡγεμονίας, πόλις ἐμπορικὴ ὑπὸ Βουλγάρων, *Έλλήνων* κλ. κατοικουμένη. *Τίρονοβον* (12,000 κατ.), πόλις ὀχυρά, τῆς πάλαι Βουλγαρίας πρωτεύουσα. *Σούμιλα* (23,000 κ.), παρὰ τὸν *Μικρὸν Αἴμον*. *Βάρνα* (ἡ ἀρχαία *Οδησσός*, ἀποικία *Μιλησίων*, 37,400 κ.) ἐπὶ τῷ *Εὐξείνῳ*, πόλις εὐλύμενος, ἐμπορικὴ καὶ ὀχυρά, ἔδρα Βουλγάρου καὶ *Έλληνος* μητροπολίτου, διότι κατοικεῖται ὑπὸ πολλῶν *Έλλήνων*. Διὰ σιδηροδρόμου ἡ πόλις αὕτη συνδέεται μετὰ τοῦ ὀχυροῦ *Ρουστσουκίου* (33,000 κ.), ἐπὶ

τῆς δεξιᾶς δύναμης τοῦ Δακουούδεων, ἐφ' ἣς κεῖνται καὶ αἱ ὀχυραὶ πόλεις Σιλίστρια (12,000 κ.), καὶ Βιδίνιον (16,000 κ.). Σιτσοβού ΝΔ. τοῦ Ρουστσουκίου. Πλεῦνα πόλις μεσόγειος καὶ δύχυρά, ὄνομα στὴ διὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ρώσων πολιορκίαν (1877—78). Βράτσα, Σαμάκοβοι, Ἐσκί-Δζουμαὰ κλ.

Ἐπίσημοι πόλεις τῆς Ἀν. Ρωμηλίας εἰνε Φιλιππούπολις ἡ Πονηρούπολις (45,000 κ.), κτισθεῖσα ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Β' τῆς Μακεδονίας. Κεῖται δὲ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς δύναμης τοῦ Ἐβρου καὶ ἐπὶ τῷ εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀγοντι σιδηροδρόμῳ καὶ εἰνε ἔδρα "Ελληνος μητροπολίτου, διότι ἐν αὐτῇ κατοικουσι πλεῖστοι "Ελληνες συντηροῦντες τὰ ἀξιόλογα Ζαρίφεια ἐκπαιδευτήρια. Ἐσκί-Ζααρά καὶ Γενί-Ζααρά (Παλαιὰ καὶ Νέα Ζαγορά), πόλεις ἐμπορικαὶ μεταξὺ Ἐβρου καὶ Ἀρίσδου. Υάμπολις (6,000 κ.), Καζανλίκ (2,000 κ.) καὶ Σήλυμνος παρὰ τὸν Αἴμον, παράγουσαι ἐξαίρετον ριζέλαιον. Ηλησίον τούτων, ἐπὶ τοῦ Αἴμου, κεῖται τὸ διάσημον στενὸν τῆς Σίπκας Τατάρ-Παζαρζίκην καὶ Βέλοβα ἐπὶ τῷ σιδηροδρόμῳ. Ἐν Ἀνατ. Ρωμηλίᾳ ὑπάρχουσι πολλαὶ πόλεις καὶ κῶμαι ἐλληνικῶταται ("Ελληνες 150,000 κ.), ὡν αἱ σημαντικώτεραι εἰνε Σιττήμαχος (12,000 κ.), Ηύργος (Βουργάς, 7,000 κ.), ἐπὶ τῷ Πόντῳ. Σφεζόπολις (Ἀπολλωνία, 4,000 κ.), ὑπὸ ναυπηγῶν κατοικουμένη. Ἀγχίαλος (6,000 κ.), ἐπὶ μικρᾶς τοῦ Πόντου χερσονήσου, ἔδρα "Ελληνος μητροπολίτου καταστραφεῖσα ὑπὸ τῶν Βουλγάρων τῷ 1905, καὶ Μεσημβρία (2,500 κ.), περὶ τὴν ὁποίαν τῷ 814 μ. Χ. (13 Ἀπριλίου) Λέων ὁ Ε' περιφανῆ κατὰ τῶν Βουλγάρων κατήγαγε νίκην, καθ' ἣν μόνος ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Κροῦμος μετ' ὀλιγίστων διεσώθη. Δυστυχῶς οἱ ἄλλοις ἐν Β. Θράκη ἀκμάζοντες ἐλληνικοὶ πληθυσμοὶ βαθμηδὸν ἐκλείπουσι, διότι μυρίας ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ὑφίστανται καταδιώξεις, ἀναγκαζόμενοι νὰ ἐκπατρισθῶσιν. Ἐν Βουλγαρίᾳ νῦν κατοικοῦσιν 70,000 "Ελληνες, 498,000 Τούρκοι, 95,000 "Αθήγγανοι καὶ 84,000 "Ρουμάνοι.

§ 14. **Βασιλειον τῆς Σερβίας** (48,303 □ χλμ., 2,785,000 κκτ.). Ἡ πρὸς Δ. τῆς Κάτω Μοισίας (Βουλγαρίας) κειμένη Ἀνω Μοισία ἡ Σερβία κατοικεῖται ὑπὸ γενναίου, φιλομαθοῦς καὶ φιλέργου σλαυέκοῦ λαοῦ, τῶν Σέρβων.

* Ἡ γώρα αὕτη μέχρι τοῦ 1878 ἀπετέλει τήγεμονίαν ὑποτελῆ τῷ Σουλ-

τάνιο, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς δὲ ταύτης ἐγένετο ἐντελῶς ἀνεξάρτητος καὶ τῷ 1882 προήγθη εἰς Βασιλείου (ό νῦν βασιλεύων Πέτρος Α'). Παράγει δὲ δρυκτὰ προήροι, γούρους, βοῦς, πρόβατα καὶ δέρματα. Ἡ ἐκπαίδευσις προήγθη, διότι ὁ λαός φιλομαθής, ἡ βιομηχανία ὅμως καὶ ἡ συγκοινωνία δὲν ἀνεπτύχθησαν ἕρκουντας (σιδηρόδρ. 635 χιλ., τηλέγρ. 3,440 χιλ.). Τὸ πολίτευμα εἶναι συνταγματικὸν μετὰ μιᾶς βουλῆς (Σκουψίνας), ἡ δὲ θρησκεία ὀρθόδοξος γροτανική, διοικουμένη ὑπὸ Ιερᾶς Συνόδου. Ὁ στρατὸς ἀριθμεῖ ἐν εἰρήνῃ 35,000, ἐν πολέμῳ δὲ 353,000. Τὰ ἔσοδα, ισούμενα περίου πρὸς τὰ ἔξοδα, ἀνέρχονται εἰς 95 ἑκατ. δηνάρια (= ωράγκα) καὶ τὸ δημόσιον χρέος εἰς 545 ἑκατ. δηνάρια. Ἡ Σερβικὴ σημαλα συνιστάται ἐκ 3 ταινιῶν γρώματος ἑρθοῦσ, κυανοῦ καὶ λευκοῦ. Ἡ Σερβία εἶναι κατὰ 1/3 μικροτέρα τῆς Ελλάδος ἄλλα πυκνότερον κατωχημένη.

ΒΕΛΙΓΡΑΔΙΟΝ (80,000 κ., Λευκὸν φρούριον), παρὰ τὴν συμ-
βολὴν τοῦ Σαύου εἰς τὸ Δανούβιον, πρωτ. τοῦ κράτους. Ἡ νέα πόλις
εἶναι καλῶς ἐκτισμένη, ἔχει δὲ βιβλιοθήκην, μουσεῖον καὶ πανεπι-
στήμιον. Ἐν Βελιγραδίῳ ἐθανατώθη τῷ 1798 ὑπὸ τῶν Τούρκων δ
πρωτομάρτυς τῆς Ἑλλ. Ἐπαναστάσεως 'Ρήγας δ Φεραίος. Σεμέν-
δρια ἐπὶ τῇ δεξιᾷ ὅχθῃ τοῦ Δανούβιου, πόλις ὀχυρά. Κραγιούγε-
δρας (15,500 κ.), μετὰ χυτηρίου τηλεβόλων καὶ ὀπλοποιείου. Ἀλε-
βατς (6,000 κ.). Νίσσου (Ναϊσσός, 22,000 κ.), πόλις ὀχυρά. Πιρότ
(10,000 κ.) παρὰ τὰ βουλγαρικὰ σύνορα. Πασάρεβιτς ἐπὶ τῷ Δα-
νούσιῳ, Σαβάτιοη, Οχίννα, Νεγοτίνη κλ.

§ 15. Μαυροβούνιον ἡ Τσερναγόρο (9,080 □ χιλ.,
250,000 κ.). Ἡ πρὸς τὰ ΒΔ. τῆς Ἀλβανίας κειμένη σμικρὰ καὶ
ἡρωικὴ αὕτη ἡγεμονία διετέλεσε μέχρι τοῦ 1878 ὑποτελῆς τῇ Τουρ-
κίᾳ. Ἀπὸ τοῦ ἔτους δὲ τούτου ἐκηρύχθη ἀνεξάρτητος. Ὁ ἡγεμὼν
αὐτῆς (ό νῦν Νικόλαος Α') εἶναι ὁ ἀνώτατος συνταγματικὸς καὶ
κληρονομικὸς τοῦ ὀρειγού (ὅρος Δορμίτωρ, 2,700 μέτρ.) Μαυρο-
βουνίου ἄρχων.

* Οἱ γενναῖοι αὐτοῖς κάτοικοι εἶναι ὀρθόδοξοι σερβικῆς καταγωγῆς, ὅντες
ὑπόγρεοι ἄπαντες νὰ ὑπηρετῶσιν ἐν τῷ στρατῷ ἀπὸ τοῦ 18—60 ἔτους τῆς
ἡλικίας των. Ἡ ἐκπαίδευσις τοῦ λαοῦ διαμένει στάσιμος, τὸ δὲ ἐμπόριον εἶναι
ἀσήμιαντον, περιοριζόμενον εἰς τὴν ἑξαγωγὴν τυροῦ καὶ ἰχθύων ἀλιευομένων
ἐν τῇ ὥραιᾳ τῆς Σχόδρας λίμνης. Τὰ ἔσοδα ἀνέρχονται περίου εἰς 2,890,000
χιλιάδας κορώνας αὐστριακάς. Ηρωτεύουσα εἶναι ἡ ΚΕΤΙΓΝΗ (4,000 κ.),
κομητή μικρὰ ἐντὸς κοιλάδος, ὑπὸ ὀρέων περιβαλλομένης Ποδγορίτσα (10,
000 κ.) ἐπὶ τῷ Μοράτσα ποτ. χυνομένῳ εἰς τὴν λίμνην τῆς Σχόδρας. Ἀντί-
βαρι (2,100 κ.), καὶ Δουλοτίνον (5,000 κ.), λιμένες τοῦ 'Αδριατικοῦ πελά-

γους, Λοργαίγ (1,000 x.), καὶ Κολαζίνη (1,000 x.). Τὸ Μαυροβούνιον καταλήγει εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος καὶ κατέγει τὸ ἥμισυ τῆς λίμνης τῆς Σκόδρας.

Β'. Τὰ ἐπίλοιπα Μεσημβρινὰ τῆς Εὐρώπης οράτη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ι τ α δ i κ n Χ ε ρ σ ó ν n σ o c.

ΙΤΑΛΙΑ

§ 16. Θέσις καὶ θαλάσσιος διαμελισμός. Η Ἰταλικὴ χερσόνησος, σχῆμα ἔχουσα ὑποδήματος, ἀρχεται ἀπὸ τῶν Κεντρικῶν Ἀλπεων καὶ πρὸς τὰ ΒΑ. χωροῦσα μεταξὺ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ Αιγαίου καὶ Τυρρηνικοῦ πελάγους καταλήγει εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος.

Κόλπους ἔχει ἐν μὲν τῷ Αιγαίου πελ. τὸν τῆς Γενούης, ἐν δὲ τῷ Τυρρηνικῷ τὸν Καιάταν (γῦν Γαέτας), τὸν Κυμαῖον (Νεαπόλεως), τὸν Ποσειδωνιάτην (Σαλέργου) καὶ τὸν Πυξεούντιον (γῦν Πολυκάστρου), ἐν τῷ Ἱενίῳ δὲ τὸν Ταραντῖνον καὶ ἐν τῷ Ἀδριατικῷ τὸν τῆς Ἐρετίας.

Χερσονήσους ἔχει πρὸς Ν. τὴν τῆς Ἀπουλίας καὶ τὴν τῆς Καλαβρίας, ὧνος δὲ τὴν Σικελίαν (25,740 □ χιλμ.), χωρίζομένην τῆς χερσονήσου διὰ τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ (4 χιλμ. πλ.), τὴν Μελίτην (Μάλταν, 323 □ χιλμ.), ἀνήκουσαν μετὰ τῆς Γαύλου (Γρότσου) εἰς τὴν Μεγ. Βρεττανίαν, τὰς Αιπαραίας ἢ Αἰολικάς (291 □ χιλμ.), πλήρεις ἡφαιστείων πρὸς Β. τῆς Σικελίας, τὴν Σαρδὼν ἢ Σαρδηνίαν (24,878 □ χιλμ.), διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Βοιωφατίου (11 χιλμ. πλ.), χωρίζομένην τῆς Κορσικῆς (Κύργου, 8,722 □ χιλμ.), ἀνηκούσης εἰς τὴν Γαλλίαν, καὶ τὴν μεταλλοφόρον Ἑλβαν (Αιθαλίαν, 222 □ χιλμ.) πρὸς Ν. τῆς Αιθόρνου.

Διμέρας ἔχει πολλοὺς φυσικοὺς καὶ τεχνητούς, π.χ. τὴς Σπέτσιας, Γερούνης, Αιβόρουν, Νεαπόλεως, Βρεττησίου, Ἐρετίας κλ. Τὰ σημαντικώτερα ἀκρωτήρια μὲν χερσονήσου εἰνε τὸ Ἰαπύγιον (Ἄγ. Μαρίας τῶν Λευκῶν), τὸ Ἡράκλειον (Σπαρτιέντον καὶ τὸ Σκύλλαιον, τῆς δὲ Σικελίας ἢ Πελαργίας ἀκρα, τὸ Πάχινον (γῦν Πάσσαρον) καὶ τὸ Λιλύβαιον καὶ διάφορα ἄλλα ἐπὶ ἄλλων γῆσιν καὶ τῆς χερσονήσου.

§ 17. **Ορον, πεδιάδες, ποταμοί, λίμναι καὶ κλῖμα.**

Τὰ ὅρη τῆς Ἰταλίας εἶνε συγέχεια τῶν Δ. Ἀλπεων (Αευκὸν ὁρος, 4,810 μέτρα), ἀπινα ύπὸ τὸ γενικὸν ὄνομα Ἀπέννινα (κορυφὴ Σάσσον, 2,900 μ., *Πόλιτον*, 2,248 μ.), διασχίζουσιν διλόκληρον τὴν χερσόνησον (Λιγυστικά, Ἐτρουσκικά, Μέσα καὶ Μεσημβρινὰ Ἀπ.). Φέρουσι δὲ ταῦτα διάφορα ἥψατεια ἐνεργὰ καὶ ἐσθεσμένα (π. χ. τὸ Οὐέσονιον παρὰ τὴν Νεάπολιν, 1,297 μ.). Ἐπίσης καὶ ἡ Σικελία ἔχει μέγα καὶ ἐνεργὸν ἥψατειον, τὴν Αἴτνην (3,320 μ.), παρὰ τὰ Α'. αὐτῆς παράλια, περὶ τοὺς πρόποδας τοῦ ὁποίου ὑπάρχει κυκλοτερής σιδηρόδρομος.

Αἱ ἄξιαι λόγου πεδιάδες αὐτῆς εἶνε 1) τὸ Λοιμβαρδοενετικὸν βαθύπεδον, ὅπερ διαρρέουσιν ὁ ἐν Τυρόλῳ πηγάζων Ἀταγις (Ἀθεσις, Ἀδίγης) καὶ ὁ Πάδος (Πὼ ἡ Ἡριδανός, 630 χλμ. μῆκ.), ἐκθάλλοντες εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλ., ἡ Τοσκανικὴ πεδιάς, διαρρεομένη ὑπὸ τοῦ εἰς τὸ Λιγυστικὸν πέλ. χυνομένου Ἀρνον· 3) ἡ Ρωμαϊκή, ἀρδευομένη ὑπὸ τοῦ Τιθέρεως (375 χλμ.), διὰ τῆς Ρώμης διερχομένου· 4) ἡ τῆς Καμπανίας, ὁ παράδεισος τῆς Ἰταλίας, ἐν ἡ Νεάπολις· καὶ 5) ἡ τῆς Απονιλίας. Οἱ Ρουβίκων (νῦν Φιουμίκινον, πρὸς Β. τοῦ Τιμινίου) εἶνε μικρὸς ἐν τῇ ἐντεῦθεν τῶν Ἀλπεων Κελτικὴ ποταμὸς τοῦ Ἀδριατικοῦ πέλ., ὃν διελθὼν ὁ Ιούλιος Καίσαρ τῷ 49 π. Χ. ἐκήρυξε τὸν ἐμφύλιον πόλεμον.

Αἱ σημαντικώτεραι τῆς Ἰταλίας λίμναι κείνται ἐπὶ τῶν Ν. κλιτύων τῶν Ἀλπεων, ὡς ἡ Οὐρθανός (Μαγγιόρε, 210 □ χιλμ.), ἡ Βήγνακος (Γάρδα, 363 □ χιλμ.) καὶ ἄλλαι. Ἐχει δὲ ἡ Ἰταλία καὶ τινας διώρυχας, δι' ὧν συγκοινωνοῦσι μετ' ἀλλήλων ποταμοῖς πτυνες, ὡς π. χ. τὴν τῶν Μεδιολάνων, τῆς Πανίας καὶ τῆς Βορωνίας.

* Τὸ κλίμα ἐν γένει εἶνε ὄγιεινὸν καὶ τερπνόν, τὸ δὲ ἔδαφος πτωχὸν εἰς μέταλλα καὶ δρυκτά, πρὸ πάντων δὲ εἰς λιθάνθρακας, εἶνε ὅμως καλῶς κεκαλλιεργημένον παράγει δὲ ἔξαιρετα μάρμαρα, θεῖον, σιδηρον (Σικελία, Σαρδηνία, "Ελβα") καὶ γυτικὰ προϊόντα (ἔλαιον, πορτογάλλια, οἶνον κλ.), προσέπιτζα γρήσιμα, τυρόν (τῆς Πάρμας), μέταξαν, ἄλας κλ.

§ 18. **Πρόδοος τῶν κατοίκων καὶ δυνάμεις τοῦ Κράτους.** Η βιομηχανία ἐν Ἰταλίᾳ δὲν ἀνεπτύχθη ἀρκούντως ὡς εἰς ἄλλα μεγάλα κράτη, τὸ ἐμπόριον ὅμως εἶνε ἀκμαῖον καὶ ἡ ἐκπαίδευσις ἀριστη, χάριν τῆς ὥποιας ὑπάρχουσι πλειστα σχολεῖα, πολυτεγνεῖα καὶ 21 πνευπιστήμια. Τὸ ἐμπορίον νυντεκτηνηφορούμενη θήκε από τοῦ ινοτίτουστοῦ Εκπαίδευτικῆς Πολιτικῆς

συγκοινωνία προηγήθη σημαντικώς (16,730 χιλ. σιδηρόδρ. και 50,000 χιλ. τηλέγρ.). Η τοῦ Σιμπλών σιδηρ. σηραγξ (20,000 μ.) συνδέει τὴν Ἰταλίαν μετα τῆς Ἐλβετίας.

Τὰ ἔσοδα τοῦ κράτους ἀνέρχονται εἰς 2,130 ἑκατ. λίρας (=φράγκα), καὶ τὰ ἔξοδα εἰς 2,035,000 λίρας, ἐξ ὧν 494 ἑκατ. λίρας διὰ τὸ δημόσιον χρέος. Ο στρατὸς ἐν εἰρήνῃ ἀνέρχεται εἰς 286 χιλ. ἄνδρας, ἐν πολέμῳ δὲ μετὰ τῆς ἕθνοσφρουρᾶς εἰς 3,400,000. Ο στόλος ἀριθμεῖ 322 πλοῖα, ἐξ ὧν τὰ 46 εἰναι θωρηκτὰ 7 τάξεων. Ἐν κατασκευῇ 8 μεγάλα θωρηκτά. Η σημαία εἶναι τοίχους συνισταμένη ἐκ 3 καθέτων ταινιῶν, πρατίνου πρὸς τὰ ἔσω, λευκῆς ἐν τῷ μέσῳ, φερούσης τὸ στέμμα, καὶ ἐρυθρᾶς πρὸς τὰ ἔξω.

Οἱ κάτοικοι εἶναι 'Ρωμαϊκῆς καταγωγῆς, ὅμιλοιοντες τὴν Ἰταλικὴν γλῶσσαν. Πολλοὶ δέ μως τῆς Κάτω Ἰταλίας (τῆς πάλαι Μεγάλης Ἑλλάδος) εἶναι ἐλληνικῆς ἢ ἀλβανικῆς καταγωγῆς, ἐν τισ δὲ χωρίοις τοῦ Ὀτράντου ὄμιλεῖται καὶ νῦν ἡ Ἑλληνικὴ ὡς παρεψθαρμένη γλῶσσα.

Τὸ Ἰταλικὸν βασίλειον (286 □ χιλμ., 34 ἑκατ. κατ.), ὅπερ καταλαμβάνει σχεδὸν ὀλόκληρον τὴν Ἰταλικὴν χερσόνησον καὶ μέχρι τοῦ 1861 ἦν διηρημένον εἰς κρατείδια, ἥνωθη ὑπὸ τοῦ Βίκτωρος Ἐμμανουὴλ τοῦ Β'. 1861 καὶ 1871) εἰς ἐν ἴσχυρὸν κράτος. Η θρησκεία εἶναι καθολική, τὸ δὲ πολίτευμα συνταγματικὸν ὑπὸ τὸν νῦν βασιλέα Βίκτωρα Ἐμμανουὴλ τὸν Γ' μετὰ βουλῆς καὶ γερουσίας.

* Τὸ ποτὲ παπικὸν κράτος, ὅπερ κατεῖχε τὴν μέσην Ἰταλίαν, εἶγεν ὡς ἀπόλυτον ἡγεμόνα καὶ βασιλέα τὸν ἑκάστοτε αἱρετὸν Πάπαν καὶ ἀρχιεπίσκοπον Ρώμης, διστις ἦν συγγρόνως οὐ μόνον πνευματικός, ἀλλὰ καὶ κοσμικός ἄργων. Ἐνθαδέντος δέ μως τοῦ κράτους τούτου μετὰ τῆς ἐπιλοίπου Ἰταλίας τῷ 1870, ὁ Πάπας δὲν ἀνεγνώρισε τὴν πρᾶξιν ταύτην καὶ ἐξακολούθει νὰ θεωρῇ ἐκυτὸν ὡς ἀνεξάρτητον ἡγεμόνα ἐδρεύων ἐν Βατικανῷ. Η Ἰταλικὴ δὲ κυβέρνησις ἐξεγώρησε τῷ Πάπᾳ τὰ ἀνάκτορα τοῦ Βατικανοῦ καὶ Δατεράνον καὶ παρέχει αὐτῷ ἐπιχειρήγησιν ἐτησίως 3,225,000 φρ. Πάντα δὲ σγεδον τὰ καθολικὰ κράτη ἔχουσι παρ' αὐτῷ ἰδιαιτέρους πρέσβεις. Ἀποστέλλει δὲ καὶ οὗτος πρέσβεις εἰς διάφορα κράτη καλούμενους ληγάτους.

ΣΗΜ. Οἱ πληθυσμοὶ ἀναγράφονται κατὰ δήμους.

§ 19. Πόλεις τῆς "Ανω Ἰταλίας. Τουρίνον (335,600 κατ.), πρωτ. τοῦ πρώην βασιλείου τοῦ Πεδεμονίου παρὰ τὸν Πάδον μετὰ πανεπιστημίου. Γέροντα (234,000 κ.) μετὰ ἀξιολόγου πανεπιστημίου, περίφημος διὰ τὰς λαμπράς της ἐκκλησίας. Αὕτη κατὰ τὸν μεσαίωνα ἀπετέλει ἴσχυρὰν δημοκρατίαν, ἥτις εἶχε κατακτήσει καὶ χώρας τινὰς τῆς ἐλληνικῆς Ἀνατολῆς καὶ ἔρούσει ἀποψιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

κίας, ώς και ἐν αὐτῷ τῷ Γαλατῷ ἀπέγαντι τοῦ Βυζαντίου. Μεδιόλαντα (Μειλάνον, 491,400 κ.) παρὰ τὸν Ὄλόναν παραπ. τοῦ Πάδου ἔχοντα μεγαλοπρεπῆ μάγαρα τῶν ἐπιστημῶν, τὴν Ἀμφροσιανὴν βιβλιοθήκην, διάσημον θέατρον (τῆς Σκάλας), καθεδρικὸν ναὸν και βιομηχανίαν μετάξης και δάλου. Πανία (τὸ ἀρχ. Τίκινον, 35,000 κ.) ἡ ἀρχαία τῶν Δομιταρδῶν πρωτεύουσα μετὰ πανεπιστημίου. Πάρμα (50,000 κ.) ὁνομαστὴ διὰ τὸν τυρόν της. Μοδέρνα (65,000 κατ.), ἡ πρωτ. τοῦ ὅμωνύμου δουκάτου μέχρι τοῦ 1860 μ. Χ. μετὰ στρατιωτικῆς σχολῆς. Βερόνα (74,000 κατ.), πρὸς Α. τῆς Βηγάνου λίμνης. Ἐνετία (152,000 κατ.) ἡ βασιλὶς τοῦ Ἀδρια, ἐπὶ 117 νησυδρίων τῆς λιμνοθαλάσσης τοῦ Ἀδριατικοῦ πελ. πρὸς Β. τῶν ἐκδολῶν τοῦ Πάδου και Ἀδίγου, κτισθεῖσα τῷ 452 μ. Χ. ὑπὸ φυγάδων τῆς Ἀκυλίας. Ἡ πόλις αὕτη κυβερνωμένη ἀριστοκρατικῶς (452—1797 μ. Χ.) ἡδυνήθη νὰ καταστῇ πλουσία και ἴσχυρὰ και νὰ κατακτήσῃ πλείστας χώρας τῆς Ἑλλάδος και Ἀνατολῆς (οἱ Βενετσᾶνοι). Βαθμηδὸν ὅμως ἡ δύναμις αὕτη κατέπεσε καὶ τῷ 1797 κατελύθη ἡ δημοκρατία ὑπὸ Ναπολέοντος τοῦ Μεγάλου και ἡ πόλις ἔπειτα περιῆλθεν εἰς τὴν κατοχὴν τῆς Αὐστρίας, ἐπιστραφεῖσα εἰς τὴν Ἰταλίαν τῷ 1866. Ἐν αὕτῃ ὑπάρχει ἐλλ. ναός, μέχρι πρὸ τινος δὲ και ἐλλ. τυπογραφείου, ὅπερ πρὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς πατρίδος ἦμῶν ἐχρησίμευε πρὸς τύπωσιν θρησκ. και ἐπιστημ. βιβλίων, ἔχει δὲ λαμπροὺς ναοὺς (τοῦ Ἀγ. Μάρκου), ἀνάκτορον δουκικόν, μέγαρα, γεφύρας, διώρυχας πλείστας και συλλογὰς ἐπιστημονικὰς και καλλιτεχνικὰς και ἀρχαίον ἱστορικὸν σπουδαστήριον. Πάδονα (Παταύιον, 82,000 κ.) μετὰ ἀρχαίου πανεπιστημίου. Βονιφαία (Βολόγνια, 155.800 κ.) μετὰ πανεπιστημίου, μουσείου και βιβλιοθήκης. Φερράρα, τὸ πάλαι ἔδρα τοῦ βασιλείου τῶν Ὀστρογότθων και τῆς Βυζαντιακῆς ἑξαρχίας μετὰ ἀξιολόγων μνημείων Βυζαντιακῆς τέχνης. Πρὸς Ν. ταύτης οὐ μακρὰν τοῦ Ριμινίου ἐν τῇ περιοχῇ τῶν ἐπαρχιῶν Φόρλη και Πεζάρου κεῖται ἡ ἀνεξάρτητος μηρὰ δημοκρατία τοῦ Ἀγ. Μαρίου (61 □ χιλμ., 11,000 κατ.).

§ 20. Πόλεις τῆς Μέσης Ιταλίας. ΡΩΜΗ (463,000 κατ., (ἡ πάλαι κοσμοκράτειρα, εἰνε ἡ πρωτεύουσα τοῦ κράτους και ἡ καθέδρα τοῦ Πάπα, τοῦ πνευματικοῦ ἀρχηγοῦ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἐκτισμένη νῦν ἐπὶ 12 λόφων, τὸ πάλαι μόνον ἐπὶ 7

(‘Επτάλοφος, ώς καὶ ἡ Κωνταυγούπολις). Ἡ Ρώμη, ἣν διαρρέει ὁ Τίβερις, ἔχει πλεῖστα ρωμαϊκὰ μνημεῖα (Κολοσσαῖον, Πάνθεον κλ.), περικαλλεῖς ἐκκλησίας, ἐξ ὧν πρωτεύει ἡ τοῦ Ἀγ. Πέτρου, τὸ βασιλικὸν ἀνάκτορον Κυριαλίον καὶ τὸ παπικὸν Βατικανόν, ἐν ᾧ πολυτιμόταται καλλιτεχνικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ συλλογὴ καὶ βιβλιοθήκης, τὴν ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν, τὸ πανεπιστήμιον καὶ πλεῖστα ἄλλα ἐπιστημονικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ καθιδρύματα. Αἱ κατακόμαι τῆς Ρώμης εἰναι ὑπόγεια νεκροταφεῖα, ἰδίως περίεργα τῶν πρώτων χρόνων τοῦ χριστιανισμοῦ. Τοιβιταβένια, πολεμικὸς λιμὴν καὶ ἐπίνειον τῆς Ρώμης. Ὁστιν, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Τιβέρεως. Φλωρεντία (205,000 κ.) ἐπὶ τῷ Ἀριφ ποτ. ἡ ποτὲ λαμπρὰ καθέδρα τῶν Μεδίκων, τῶν δουκῶν τῆς Τοσκάνης, ἡ πατρὶς τοῦ διασήμου γλύπτου καὶ ζωγράφου Μιχ. Ἀγγέλου καὶ τοῦ ποιητοῦ Δάντου, ἐπὶ τινα δὲ χρόνον (ἀπὸ τοῦ 1860 μέχρι τοῦ 1871 μ. Χ.) καὶ ἡ πρωτ. τοῦ βασιλείου τῆς Ιταλίας. Εἶναι πόλις πλουσία, ἔχουσα πολύτιμους πινακοθήκην, μουσεῖα, βιβλιοθήκας καὶ βιομηχανίαν μαρμάρου καὶ μετάξης. Πίσα (61,000 κ.) μετὰ ἀρχαίου πανεπιστημίου, κατὰ τὴν μεσαίωνα ἴσχυρὰ θημοκρατία. Λιβρόρος (98,000 κ.), πόλις ἐμπορικὴ τοῦ Λιγυστικοῦ πελ. Πρὸς Ν. ταύτης κείται ἡ νῆσος Ἐλβα, ὁνομαστὴ διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ σιδήρου καὶ διότι εἰς αὐτὴν ἐξωρίσθη τὸ πρώτον τῷ 1814 δ Μέγας Ναπολέων. Ἀγκών (52,000 κ.), λιμὴν ἐξαίρετος τοῦ Αδριατικοῦ πελάγους.

§ 21. Ηδλεῖς τῆς Κάτω Ιταλίας. Νεάπολις (564,000 κ.), ἡ μέχρι τοῦ 1860 πρωτ. τοῦ μετὰ τῆς Ιταλίας ἐνωθέντος βασιλείου τῶν Δύο Σικελιῶν, παρὰ τὰς Δ. ὑπωρείας τοῦ ἡφαιστείου Οὐεσουίου, ἐπὶ μαγευτικῆς τοποθεσίας τοῦ Κυραίου κόλπου. Ἐχει δὲ βασ. ἀνάκτορα, μέγαρα, γαστοὺς περικαλλεῖς, θέατρα (τοῦ Ἀγίου Καρόλου), ὁνομαστὸν μουσεῖον, πανεπιστήμιον, ἀστεροσκοπεῖον κλ. Πλησίον ταύτης παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Οὐεσουίου κείνται αἱ ἀνασκαφεῖσαι ἀρχαῖαι πόλεις Ἡράκλειον, Πομπήια καὶ Στιαβίαι, καταστραφεῖσαι ὑπὸ βορδορωδῶν χειμάρρων κατὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ ἡφαιστείου τούτου τῷ 79 μ. Χ. Κατὰ τὴν εἰσόδον τοῦ κόλπου τῆς Νεαπόλεως κείνται αἱ νῆσοι Καρρέαι καὶ ἡ Ἰσχια (Αίγαρια), ἔχουσα ἡφαιστείου ἐσθεσμένον (τὸν Ἐπωμέα) καὶ θερμὰ λουτρά. Βρεντήσιον (12,000 κ.) ἐν τῇ Ἀπουλίᾳ λιμὴν τεχνητὸς τοῦ Ἀδριατικοῦ Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πελάγους χρησιμεύων ώς σταθμὸς τῶν διὰ τῆς Μεσογείου καὶ τῆς διώρυχος τοῦ Σουέζ εἰς Ἰνδίας πλεόντων ἀτμοπλοίων. Ὁιράντον (Τύδροῦς), εἰς τὸ ὅποιον καταλήγουσι τὰ ἐξ Ἑλλάδος καὶ Αἰγύπτου τηλεγραφικὰ καλῷδια. Ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ ὑπῆρχον τὸ πάλαι πολλαὶ ἐλληνικαὶ πόλεις, π. χ. τὸ Ῥήγιον, ὁ Τάρας, ἡ Κρότων κλ. καὶ διὰ τοῦτο αὕτη ἐκαλεῖτο καὶ Μεγάλη Ἑλλάς. Τὸ Ῥήγιον (Ρέτζιο), ἀπέναντι τῆς Μεσσήνης κατεστράφη ὑπὸ σεισμοῦ κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1908.

§ 22. Πόλεις τῶν νήσων τῆς Ἰταλίας. Τῆς Σικελίας (ποτὲ Τρινακρίας), παραγούσης ἐτησίως μεγάλην ποσότητα θείου (500,000 τόννων), πρωτ. εἰνε τὸ Παλέρμον (Πάνορμον, 310,000 κ.), ἔχον ἀσφαλῆ λιμένα καὶ πανεπιστήμιον. Τοῦτο διὰ σιδηροδρόμου συνδέεται μετὰ τοῦ Ἀκράγαντος, ἀρχαίας ἐλλην. πόλεως, καὶ τῆς Κατάνης (150,600 κ.), ἐπίσης ἀρχαίας ἐλλ. πόλεως ἔχούσης πανεπιστήμιον καὶ κειμένης πρὸς Ν. τῆς Αἴτινης, ἡτις εἰνε ἡφαίστειον ἐνεργόν. Μεσσήνη (150,000 κ.) παρὰ τὸν ὄμώνυμον πορθμόν), ἔχουσα πανεπιστήμιον, λιμένα ἀσφαλῆ καὶ μεταλλουργεῖα. Ἡ πόλις αὕτη πολλάκις κατεστράφη ὑπὸ σεισμῶν ώς καὶ ἐσχάτως τῇ 15 Δεκ. 1908 μετὰ τοῦ Ῥηγίου καὶ ἄλλων πόλεων, δτε ἐθαγατώθησαν 150,000 ἀνθρώπων. Πρὸς Ν. τῆς Κατάνης κείνται αἱ Συρακοῦσαι, ἀποικία τῶν Κορινθίων καὶ πολυάνθρωπος τὸ πάλαι, ὀνομαστὴ γενομένη κατὰ τὸν Ηελοποννησιακὸν πόλειμον (νῦν δὲ σμικρὰ πόλις 32,000 κ.). Ἐν αὐταῖς ἐγεννήθησαν ὁ μαθηματικὸς Ἀρχιμήδης καὶ ὁ ποιητὴς Θεόκριτος. Μαρσάλα, διάσημος διὰ τοὺς σίνους τῆς καὶ Τραπάνη, παρὰ τὴν ὅποιαν ἀλιεύονται τὰ ἐρυθρὰ κοράλλια. Ἐν τῇ ἀρχαιότητι σχεδὸν ὀλόκληρος ἡ Σικελία ἦτο ἐλληνική, τῆς ὅποιας αἱ ὀνομαστότεραι πόλεις ἦσαν Ζάγκλη, Μεσσήνη, Συρακοῦσαι, Ἀκράγας καὶ Σελινοῦς. Πρὸς τὰ ΝΔ. τῆς νήσου κείται ἡ νῆσος Παντελλερία, μεταξὺ δὲ ταύτης καὶ τῆς Σικελίας ἡφαίστειον ὑποθαλάσσιον, ἐνεργήσαν κατὰ τὸ 1830 καὶ 1891.

Ἐν τῇ ὁρεινῇ καὶ δασοφύτῳ, ἐν μέρει δὲ καὶ πεδινῇ Σαρδηνίᾳ ὑπάρχει τὸ Καγλιάριον (54,000 κ.) πρωτ. τῆς νήσου, πόλις εὐλεμνος μετὰ πενεπιστήμιον, διὰ σιδηροδρόμου συνδεομένη μετὰ τῆς Ἰγγλεσίας, Σασσάρης καὶ Τερραρόβης. Πρὸς Α. τοῦ Βοϊφατίου στενοῦ κείται ἡ νῆσος Καρρέρα, ἐν ᾧ ἔζησε καὶ ἀπέθανεν ὁ στρατη-
Ψηφιοποιηθῆκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μὸς Γαριβάλδης, δστις τὰ μέγιστα συνετέλεσε διὰ τὴν ἔδρυσιν τοῦ νέου ιταλικοῦ βασιλείου.

Πρὸς B. τῆς Σικελίας κείνται αἱ Αἰολικαὶ ἢ Λιπαραῖαι νῆσοι, αἵτινες εἶνε ἡφαίστειογενεῖς τούτων ἡ Στρογγύλη (Στρόβολη) ἔχει ἐνεργὸν ἡφαίστειον. Πρὸς N. τῆς Σικελίας κείνται αἱ νῆσοι Μελίτη (Μάλτα) καὶ Γαῦλος, ἀγήκουσαι τῇ Μεγ. Βρεττανίᾳ. Οἱ διοικητὴς ἔδρεύει ἐν τῇ ὁχυρῷ Λαβαλέττῃ (60,000 κατ. ἐν Μελίτῃ), ἔχούσῃ δύο ὁχυροὺς λιμένας.

Ἡ Ἰταλία ἔχει καὶ κτήσεις τινὰς ἐν A. Ἀφρικῇ (510,000 □ χιλμ. καὶ 680 χιλμ. κατ.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Ἴ β η ρ ι κ ḥ χ ε ρ σ ὄ ν η σ ο σ.

§ 23. **"Ορια καὶ θαλάσσιος διαμελισμός.** Τὸ ΝΔ. τῆς Εὐρώπης τμῆμα, τὸ κείμενον μεταξὺ Μεσογείου θαλάσσης καὶ Ἀτλαντικοῦ ὥκεανοῦ καταλαμβάνει ἡ Ἰβηρικὴ ἢ Πυρηναϊκὴ χερσόνησος, χωριζομένη τῆς Ἀφρικῆς διὰ τοῦ πορθμοῦ Γιβραλτάρῳ (13—20 χιλμ. πλ.). Αὕτη ἀσθενῶς ὑπὸ τῆς θαλάσσης διαμελιζομένη ἔχει δλίγους κόλπους, ὧν οἱ ἀξιωλογώτεροι είνεις οἱ τῆς Ονδαλεντίας, Καρκηδόνος, Ἀλμερίας καὶ Μαλάγης ἐν τῇ Μεσογείῳ καὶ διὰ τῶν Γαδείρων καὶ τῆς Σετονβάλης ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ. Ἐκ τῶν λιμένων σημαντικώτεροι είνεις οἱ τῆς Βαρκελώνης, τῆς Ονδαλεντίας, τῶν Γαδείρων, τῆς Λισσαβῶνος, τοῦ Ὁπόροτου κλπ. Τὰ ὄνομαστότερα ἀκρωτήρια είνει τὸ Νέριον (νῦν Φινιστέρρον), τὸ Ιερόν (Ἄγιον Βικεντίου), τὸ Τραφαλγάρ, δνομαστὸν διὰ τὴν ναυμαχίαν τῶν Ἀγγλῶν κατὰ τῶν Γάλλων (1805 μ. X.), ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὥκ., καὶ τὸ τῆς Ιονίας Ἰόζης (ν. Ταρίφας), τὸ νοτιώτατον τῆς Εὐρώπης, τὸ Γιβραλτάρ (πάλαι Ἡρακλείων στηλῶν) καὶ τὸ Ἀρτεμίσιον (νῦν Νάο), ἐν τῇ Μεσογείῳ. Νήσους ἔχει ἐν τῇ Μεσογείῳ τὰς Βαλεαρίδας (Γυμνησίας) Μινόρων καὶ Μαγιόρων καὶ τὰς Πιτυούσσας.

§ 24. **"Οροι, πεδιάδες καὶ ποταμοί.** Τὰ δρη τῆς χερσονήσου διαιροῦνται εἰς 4 δροστοιχίας. 1) Τὰ Κανταβρικά (2,390 μ.), ἐν οἷς καὶ τὸ Καστιλιανὸν δροπέδιον, καὶ τὰ μετ' αὐτῶν συνεχόμενα Πυρηναῖα (κορυφὴ Ἀνεδού, 3,401 μ., Μομπερδού, Ψηφιοποιηθῆκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

3,352 μ.). 2) Τὰ *Καστιλιανὰ* (2,507 μ.). 3) Τὰ *Αιδαλονιανὰ* (Σιέρρα *Μορέρα* 1,600 μ.), καὶ 4) Τὰ *Μεσημβρινὰ* δρη (Σιέρρα *Μαλάγα*, *Νεβάδα* κλ.), ών τὸ θύφος φθάνει μέχρι 3500. μ.

Ἐκ τῶν πεδιάδων αἱ σημαντικώτεραι εἰνε ἡ *Ιβηρικὴ* καὶ αἱ τῆς *Μορένης* καὶ *Μαλάγης*.

Ἐκ δὲ τῶν ποτομῶν οἱ ἀξιολογώτεροι εἰνε ὁ *Ιβηρός* (νῦν *Εὗρος*, 756 χιλ. μήν.), πηγάζων ἐκ τῶν Κανταβρικῶν δρέων καὶ χυνόμενος εἰς τὸν κόλπον τῆς Οζαλεντίας, εἰς ὃν ἐκβάλλει καὶ ὁ *Σούκοων* (Χούκαρ). Οἱ *Γοναλδακιβῖδος* (πάλ. *Βαῖτις*, 602 χιλμ. μήν.), πηγάζων ἐκ τῆς Σιέρρας *Μορένης* καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸν κόλπον τῶν Γαδείρων, εἰς ὃν χύνεται καὶ ὁ *Άνας* (*Γουαδιάνας*) προσέπι καὶ οἱ ἐκβάλλοντες εἰς τὸν *Άτλαντικὸν Τάγος* (888 χιλμ. μήν.), *Δούριος* (νῦν *Δοῦρος* 787 χιλμ.) καὶ *Βαῖτις* ἢ *Μίνιος*, χωρίζων πρὸς Β. τὴν *Ισπανίαν* ἀπὸ τῆς *Πορτογαλλίας*.

§ 25. Κλῖμα, προϊόντα, καταγωγὴ καὶ θροσκεία τῶν κατοίκων καὶ πολιτειακὴ διαίρεσις. Τὸ κλῖμα τῆς χερσονήσου πρὸς τὰ παράλια εἰνε ὠκεάνειον καὶ βροχερόν, ἐν τοῖς μεσογείοις δὲ ἡπειρωτικόν. Τὰ προϊόντα εἰνε οἶνος, σταφίδες, ἔλαιον, φυεδάργυρος, μόλυθδος, χαλκός, σπάρτον κτλ. Οἱ νῦν κάτοικοι παρήχθησαν ἐκ τῆς ἐπικινέστερης *Ρωμαίων*, *Κελτῶν*, *Ιένηρων*, *Καρχηδονίων* καὶ *Ἀράδων*, διμιλοῦσι δὲ γλώσσαν λατινικῆς καταγωγῆς μετὰ γερμανικῶν καὶ ἀραβικῶν λέξεων καὶ εἰνε ἀπαντες καθολικοί. Οἱ *Ἀραβεῖς* κατακτήσαντες κατὰ τὸν 8ον μ. Χ. αἰώνα τὸ πλεῖστον τῆς χερσονήσου ἔδρυσαν βασίλειον *Ισχυρόν*, ὅπερ μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας κατελύθη ἐπὶ *Φερδινάνδου* καὶ *Ισαβέλλας* (ἀλωσίς *Γρενάδης*, 1492 μ. Χ.).

Πολιτειακῶς διαιρεῖται ἡ χερσόνησος εἰς τὸ *Βασίλειον* τῆς *Ισπανίας* καὶ εἰς τὸ τῆς *Πορτογαλλίας*.

A'. ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ

(504,520 □ γιλμ., 19,710,000 κ.)

§ 26. Υλικὴ καὶ πνευματικὴ πρόοδος τῶν κατοίκων καὶ δυνάμεις τοῦ κράτους. Τὸ ποτὲ μέγα τῆς *Ισπανίας* κράτος, ἐν τῷ ὅποιῳ ἐπὶ Καρόλου τοῦ A'. (1516 μ. Χ.) δὲν ἔδειν ὁ ἥλιος, εἰνε νῦν Β' τάξεως δύναμις καὶ *εὐπροτικὸν καυτικόν* πόλις ἀνεοχόμενον εἰς 300 ιστιοφόρα *Ψηφίστοι* οιηθῆκε απὸ τὸ Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

και 500 άτμοσπλοια. Η βιομηχανία σημαντικάς λαμβάνει προσόδους και η συγκοινωνία συμπυκνοῦται (14,800 χιλ. σιδηρ. και 33,400 χιλ. τηλέγρ.). Έπισης και διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν υπάρχουσι πολλά σχολεῖα, γυμνάσια, 10 πανεπιστήμια και ἄλλα ἐπιστημονικά ίδρυματα. Το πολλεύμα εἶναι συνταγματικὸν μοναρχικὸν (ὁ νῦν βασιλεὺς Ἀλφρόδος ΙΙ') μετὰ βουλῆς και γερουσίας (Κόρτες). Τὰ ἔσοδα ἀνέρχονται εἰς 1040 ἑκ. και τὰ ἔξοδα εἰς 1023 ἑκ. πεσέτας (=φράγκα), τὸ δὲ γρέος εἰς 9480 ἑκ. πεσ. Ο σιρατὸς ἐν εἰρήνῃ ἀριθμεῖ 92,000 ἄνδρας. Ο ποτὲ ἀγήτητος στόλος ἀριθμεῖ μετὰ τὸν μετὰ τῆς Ἀμερικῆς πόλεμον 35 μεγάλα πλοῖα, ἐξ ὧν τὰ 7 θωρηκτά. Η πολεμικὴ σημαλία συνιστάται ἐκ δύο ὁρίζοντιών ἐρυθρῶν ταινιῶν, χωριζούμενων διὰ κιτρίνης, φερούσης τὸ στέμμα. Η ἐμπορικὴ εἶναι κιτρίνη, διασγιζούμενη ὁρίζοντιώς ὑπὸ δύο ἐρυθρῶν ταινιῶν.

Σ 27. Πόλεις. ΜΑΔΡΙΤΗ (518,000 κ.), η πρωτ. τοῦ κράτους, ἐπὶ δροπεδίου (650 μ. ὅψ.) παρὰ τὸν Μαριζανάραν, παραπ. τοῦ Τάγου. Εἶναι πόλις ὡραία μετὰ μουσείων, πανεπιστημίου και ἀστεροσκοπείου. Πλησίον ταύτης κείται τὸ Ἐσκοριάλον, τὸ ἀνάκτορον Φιλίππου τοῦ Β' και η Ἀραγγούνεζα η θερινὴ τῶν νῦν βασιλέων καθέδρα. Τολέδον (20,000 κ.), πρὸς τὰ Ν. ἀρχαία πρωτεύουσα. Γρενάδα (69,000 κ.) η πάλαι λαμπρὰ τῶν Μαυριτανῶν βασιλέων καθέδρα, ἐν γῇ σφήκεται τὸ διάσημον ἀνάκτορον Ἀλάμβρου μετὰ τῆς Αὐλῆς τῶν Λεοντῶν. Μαλάγα (112,000 κ.), παράγουσα οίγον, ἔλαιον και σταφίδας. Σερβίλλα (145,000 κ.), μετὰ πανεπιστημίου, η πρωτεύουσα τῆς ὡραίας Αιδαλονοίας, ἐπὶ τῷ Γοναλδακιβίρῳ, ἐν γῇ σφήκεται τὸ ἀραβικὸν ἀνάκτορον Ἀλκαζάρ. Γάδειρα (Κάδιξ, 64,000 κ.), ἐπὶ γησυδρίου τοῦ ὄμωνύμου κόλπου, τὸ πάλαι ἀποικία Φοινίκων. Κόρδοβα (50,000 κ. δ δ.), ἐν μέσῳ φυτειῶν ἐξ ἀμπέλων, ἔλαιων και πορτογαλλεῶν.

Μουρκία (31,000 κ.) παρὰ τὸν Σεγούραν, ἔχουσα βιομηχανίαν μετάξης. Νέα Καρχηδόν (Καρταγένα, 41 χιλ.κ.), πόλις ὀχυρὰ μετὰ πολεμικοῦ ναυστάθμου, ἐπὶ τῷ ὄμων. κόλπῳ. Ούαλεντία (154,000 κατ.), ἐν μέσῳ εὐφόρου πεδιάδος, πόλις πανεπιστημιακὴ και βιομήχανος. Βαρκελώνη (530,000 κ. δ δ.), πόλις εὐλέμενος και ὀχυρά, ἔχουσα πανεπιστήμιον και πεφημισμένην μητρόπολιν ἐπὶ τῇ Μεσογείῳ θαλ. Σαραγόσση ἐπὶ τῷ Ἰεηρὶ (74,000 κ. δ δ.), μετὰ ἀκροπόλεως και πανεπιστημίου. Βαλλαδόλιδον (63,000 κ. δ δ.). ΒΔ. τῆς Μαδρίτης, ἔχον ἐργοστάσιον ὑφασμάτων, χάρτου και πανεπιστήμιον.

Τὸ ἀκρωτήριον Γιβραλτάρο (3ψ. 425 μ.), ἔχον διμώνυμον πόλιν μετὰ ισχυροτάτου φρουρίου καὶ ἀνηκον τῇ Μεγ. Βρεττανίᾳ (18 1)2 χιλ. κατ.). Ἐπὶ τῶν βράχων τούτου βιοῦσι μικροὶ πίθηκοι, οἱ μόνοι ἐν Εὐρώπῃ.

Πάλμα (62,500 κ. δ δ.), ἐπὶ τῆς εὐφόρου νήσου Μαγιόρκας (3,394 □ χιλμ.), πόλις ἐμπορική, καὶ *Maranόρδα*. *Μάγω*, πόλις τῆς νήσου Μινόρκας (660 □ χιλμ.).

Αἱ πρὸς Δ. τῆς Β. Ἀφρικῆς κείμεναι ἑπτὰ ἡφαιστειογενεῖς καὶ εὖφοροι νῆσοι *Kanáriai* (7273 □ χιλμ., 403,000 κ.) ἀποτελοῦσιν ἐπαρχίαν τῆς Ἰσπανίας. Αὗται εἰνε ἡ πατρὶς τῶν *Kanaríων πιητῶν*, διὰ μιᾶς δὲ τούτων, τῆς Φέρρον, διέρχεται ὁ εἰς Α. καὶ Δ. ἡμισφαίριον τὴν γῆν διαιρῶν πρῶτος τῆς γῆς μεσημβρινός. Η Ἰσπανία ἔχει καὶ ὅλιγας κτήσεις ἐν Ἀφρικῇ, διότι μετὰ τὸν τελευταῖον μετὰ τῆς Ἀμερικῆς πόλεμον ἀπώλεσε τὰς νήσους Κούδαν, Πορτορίκον, Φιλιππίνας κλ.

B'. ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑΣ

(91,943 □ χιλμ., 5,428,000 κ.).

§ 28. **Ύλικὴ καὶ πνευματικὴ ποδόδος τῶν κατοίκων καὶ δυνάμεις τοῦ κράτους.** Οἱ Πορτογάλλοι κατέγονται ἐκ ὄφων καὶ στίλιαν καὶ φραγκικῶν στοιχείων καὶ δυμιλοῦσι γλῶσσαν δλίγιστον διαφέρουσαν τῆς Ἰσπανικῆς. Συνέστη δὲ τὸ βασίλειον τοῦτο κατὰ τὸν 12ον αἰῶνα μ. Χ. αὐξηθὲν σημαντικῶς διὰ τῶν ἀτρομήτων αὐτοῦ θαλασσοπόρων. Κατέγειται δὲ ἡ Πορτογαλλία τὸ Δ. τμῆμα τῆς Ἰθηρικῆς γερσονήσου ἐν σχήματι παραλληλογράμμου καὶ διαρρέεται ὑπὸ τῶν ποταμῶν *Tágoν* καὶ *Δουρίου*. Τὰ προϊόντα εἰνε οἶνος ἔξαιρετος, ἀλαζ καὶ κτήνη. Τὸ διποδικὸν ναυτικὸν ἀριθμεῖ 508 ιστιοφόρα καὶ 100 ἀτμόπλοια, οἱ σιδηρόδρομοι 2,700 χιλμ. καὶ οἱ τηλέγραφοι 8,800 χιλμ. Διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν ὑπάρχουσι πολλὰ σχολεῖα καὶ λύκεια, ἐν πανεπιστήμιον καὶ 2 πολυτεχνεῖα. Τὸ πολλεῖται εἰνε συνταγματικὸν μοναρχικὸν (ὸ νῦν βασιλεὺς Ἐμμανουὴλ ὁ Β') μετὰ Βουλῆς καὶ γερουσίας. Τὰ ἔσοδα ὡς καὶ τὰ ἔξοδα εἰνε 40 ἑκ. μιλρέις (1 μ.=4,50 φρ.), τὸ δὲ δημόσιον γεός 24,010 ἑκατ. φρ. Οἱ στρατὸς ἐν εἰρήνῃ ἀνέρχεται εἰς 30,000 ἄνδρας, ἐν πολέμῳ δὲ εἰς 150,000. Οἱ στόλος ἀριθμεῖ 42 μεγάλα πλοῖα. Η σημαία ἔχει γρῶμα κυανοῦν καὶ λευκὸν καὶ φέρει ἐν μέσῳ τὸ στημένα. Εἰς τὰς ἐπαρχίας τοῦ βασιλείου ὑπάγονται ἡ εὐφορος καὶ ἡφαιστειογενῆς νῆσος *Μαδέρα* (815 □ χιλμ.), ὃνομαστὴ διὰ τοὺς οἴνους τῆς, καὶ αἱ *Αξόραι* (2,388 □ χιλμ.), κείμεναι πᾶσαι ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὥκεανῳ.

§ 29. Πόλεις. ΛΙΣΣΑΒΩΝ ('Ολίσιππον, 356,000 κ.) ἡ πρωτ. τοῦ κράτους, πόλις ώραιά καὶ βιομήχανος, καταστραφεῖσα τῷ 1755 μ. Χ. ὑπὸ δεινοτάτου σεισμοῦ, κεῖται δὲ ἐν μέσῳ πορτογαλλεώνων καὶ λεμονεώνων καὶ ἀλλων ὀπωροφόρων δένδρων παρὰ τὰς κολπο-ειδεῖς ἐκβολὰς τεῦ Τάγου. 'Οπόρτον (168,000 κατ.), οὐ μακρὰν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δουρίου, πόλις βιομήχανος καὶ ἐμπορική, παράγουσα οἶνον ἔξαιρετον. Κοΐμβρα (18,000 κ.) ἐπὶ τῷ Μοντέγιφ ποτ. ἔχουσα τὸ μόνον τοῦ κράτους πανεπιστήμιον.

"Εχει δὲ ἡ Πορτογαλλία κτήσεις ἀπεράντους ἐν Ἀφρικῇ καὶ Ἄσιᾳ (2,093,000 □ χιλμ. καὶ 7,256,000 κατ.).

ΤΜΗΜΑ Β'.

Μέσην Εὐρώπην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΓΑΛΛΙΑ

(536,464 □ χιλμ., 39,252,000 κ.).

§ 30. Θέσις καὶ ποιὸν τῆς χώρας. Ἡ ΒΔ. γωνία τῆς ἡπειρωτικῆς Εύρωπης, κειμένη μεταξὺ Ἀτλαντικοῦ ὥκ. καὶ Μεσογείου θαλάσσης, κατέχεται ὑπὸ τῆς Γαλλίας, χωριζομένης τῆς Μεγ. Βρεττανίας διὰ τῆς θαλάσσης τῆς Μάγχης καὶ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Καλαί (35,5 χιλμ. πλ.).

Ἡ θάλασσα ἀσθενῶς τὴν χώραν διαμελίζουσα σχηματίζει πρὸς Δ. τὸν κόλπον τῆς Γασκωνίας, πρὸς Β. τὸν Ἀγ. Μάλου καὶ τὸν τοῦ Σηκουάνα· καὶ πρὸς Ν. τὸν Γαλατικὸν κόλπον (τοῦ Λέοντος). Χερσονήσους μόνον πρὸς Β. ἔχει δύο, τὴν τῆς Νορμανδίας καὶ τὴν τῆς Βρεττανίας, ἐξ ὧν ἀποχωρίζονται αἱ τῇ Μ. Βρεττανίᾳ ἀνήκουσαι Νορμανδικαὶ πόλεις. Ἐν τῇ Μεσογείῳ κεῖται ἡ νῆσος Κύρνος ἡ Κορσική (8,722 □ χιλμ.) πρὸς Β. τῆς Σαρδηνίας. Τὰ ἀξιολογώτερα ἀκρωτήρια εἰνε τὸ τῆς Χάγης ἐν τῇ θαλάσσῃ τῆς Μάγχης, τὸ τοῦ Ἀγ. Ματθαίου ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὥκ. καὶ τὸ τῆς Κουρότης (Στέμμιατος) καὶ ὁ Κέρβερος ἐν τῇ Μεσογείῳ. Λιμένας ἔχει

πολλούς φυσικούς καὶ τεχνητούς, ως π.χ. τῆς Μασσαλίας, τῆς Τουλῶνος, τῆς Βρέστης, τοῦ Χερβούργου κλ.

Τὸ ἥμισυ περίπου τῆς Γαλλίας εἰνε χώρα λοφώδης ἢ πεδινὴ καὶ ψημμώδης, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ἐλώδης· ἀρχεται δ' αὕτη ἀπὸ τῶν Δ. Πυρηναίων καὶ φθάνει μέχρι τῆς Β. Γερμανίας. Τὸ ἐπίλοιπον εἰνε ὁρεινόν, ἐν φ διαχρίνονται τὰ ἔξης συστήματα· 1) Τὰ Πυρηναῖα, χωρίζοντα τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τῆς Ἰσπανίας. 2) Αἱ Δ. Ἄλπεις, ἐν αἷς τὸ Λευκὸν ὅρος (4,810 μ.) καὶ τὸ Σενή (3,594 μ.), ὑπὸ τὸ στενὸν τοῦ ὄποιου διέρχεται σιδηροδρομικὴ σήραγξ (12 χιλμ.), συγδέουσα τὴν Γαλλίαν μετὰ τῆς Ἰταλίας. 3) Ὁ Ιούρας. 4) Τὰ Βόσγια (Βόγησα ἢ Βογέσεν, ὑψ. 1332 μ.). 5) Τὰ Κεντρικὰ τῆς Γαλλίας, ἐν τοῖς ὄποιοις καὶ τὰ ἐσθεσμένα τῆς Ὡβέρνης ἡφαίστεια, καὶ 6) Τὰ Ἅρδεινα πρὸς τὸ Βέλγιον προεκτεινόμενα.

Λίμνας ἡ Γαλλία ἔχει δλίγας, ποταμοὺς διπλούς, ἐξ ὧν οὐκ δλίγοι εἰνε πλωτοί, συγδεόμενοι μετ' ἀλλήλων διὰ διωρύχων. Οἱ σημαντικώτεροι τούτων εἰνε· 1) Ὁ Ροδαρός (1760 χιλμ. μήκ.), πηγάζων ἐκ τοῦ Ἀγ. Γοτθάρδου (ἐν Ἐλβετίᾳ) καὶ διερχόμενος διὰ τῆς λίμνης τῆς Γενεύης καὶ διὰ τῆς πόλεως Λυδίων χύνεται εἰς τὴν Μεσόγειον σχηματίζων στοματίματα. 2) Ὁ Γαρούμνας (Γαρών, 560 χιλμ.)· οὗτος πηγάζων ἐκ τῶν Πυρηναίων χύνεται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὕκ., ἐνθα σχηματίζει μετὰ τῆς Δορδόγης ποτ. τὸν ἐπιμήκη τῆς Γιρόνδης κόλπον (75 χιλμ. μήκ.). 3) Ὁ Λίγηρ (Λοάρ, 875 χιλμ.), ἐκ τῶν Κηφενηνῶν εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, καὶ 4) ὁ διὰ τῶν Ηπειρίων διερχόμενος Σιγκούρας (Σέεν, 770 χιλμ.), πηγ. ἐκ τοῦ Τασσελῶ καὶ χυνόμενος εἰς τὸν κόλπον τῆς Χάρης.

Ἡ μεγάλη τῆς Γαλλίας διώρυξ (242 χιλμ. μήκους) εἰνε ἡ τῆς Λαγγονεδόκης (διώρυξ τῆς Μεσημβρίας), ἷτις ἀρχομένη ἀπὸ τῆς Σέττης (ἐν Μεσογείῳ) καταλήγει εἰς τὴν πόλιν Τολῶσσαν, ἦν διαρρέει δὲ Γαρούμνας.

Τὸ κλειμα, ώς ἐκ τῆς ἐπικαίρου τῆς χώρας θέσεως, εἰνε πρὸς Ν. θεριμὸν καὶ γλυκύ, πρὸς τὰ μεσόγεια δὲ καὶ πρὸς Β. συγκεκρασμένον, δηπο τὸν χειμῶνα πίπτει καὶ χιῶν ἀφθονος.

§ 31. Ἀνάπτυξις ὑδατὴν καὶ πνευματικὴν τῶν κατοίκων καὶ δυνάμεις τοῦ κράτους. Τὰ φυσικὰ καὶ τεχνητὰ τῆς Γαλλίας προϊόντα κατέγουσι τὴν πρώτην ἐν τῷ κόσμῳ θέσιν (οἶνος, ζάχαρον, ὑφάσματα, κομ-

φοτεγγήματα ποικίλα κλ.), διότι ή βιομηχανία είνε έν αύτῃ λίαν προσηγμένη. Και τὸ ἐμπόριον αὐτῆς είνε μέγα καὶ παγκόσμιον, διευκολυνόμενον τὰ μέγιστα ὑπὸ τῶν πλωτῶν ποταμῶν, τῶν διωρύχων, τῶν λεωφόρων καὶ τῶν σιδηροδρόμων (48,170 χιλ.). καὶ τηλεγράφων (168,710 χιλ.). Τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν ἀριθμεῖ 15,490 ιστιοφόρα καὶ περὶ τὰ 1,610 ἀτμόπλοια.

Οἱ κάτοικοι είνε ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Γάλλων καὶ Κελτῶν, ἡ δὲ γλώσσα τῶν είνε λατινικής καταγωγῆς. Ἡ Γαλλία ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΔ' (1643—1715 μ. Χ.), ίδιως δὲ ἐπὶ Ναπολέοντος τοῦ μεγάλου (1805—1814 μ. Χ.), ἔζησεν εἰς μεγίστην δύναμιν. Κατὰ τὸν Γαλλογερμανικὸν ὅμως πόλεμον (1870—71 μ. Χ.) ἡττήθειται ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἀπώλεσε τὰς ἐπαρχίας αὐτῆς Ἀλσατίαν καὶ Λορραινήν καὶ τὴν ἐν Εὐρώπῃ πρωτοκαθεδρίαν. Καίτοι ὅμως ἡττηθεῖται ἡ γῆρας ἀκμάζει οἰκονομικῶς καὶ είνε δύναμις πρώτης τάξεως.

Ἡ θρησκεία είνε καθολική, ἡ ἐκκαλδευσις δὲ τὰ μέγιστα προηγμένη, διότι ὑπάρχουσι πλεῖστα σχολεῖα του λαοῦ, λύκεια, πανεπιστήμια καὶ πολυτεχνεῖα καὶ τεχνικαὶ σχολαῖ, ἐν Παρισίοις δὲ καὶ τὸ Ἰνστιτοῦτον (ἴδρυμα) διαιρούμενον εἰς 5 ἐπιστημονικὰς ἀκαδημίας.

Τὸ πολίτευμα ἀπὸ τοῦ 1870 είνε δημοκρατικόν, ὁ δὲ ἐπὶ ἐπταετίαν ἐκλεγόμενος πρόσδρος τῆς δημοκρατίας (ὁ νῦν Ἀρμάνδος Φαλιέρ) διοικεῖ τὸ κράτος μετὰ βουλῆς καὶ γερουσίας. Τὰ δεσδονὰ ἰσούμενα περίπου πρὸς τὰ ἔξοδα ἀνέρχονται εἰς 3,910 ἑκ. φρ. μὴ συνυπολογιζομένων τῶν τῆς Ἀλγερίας (110 ἑκ. φρ.), τὸ δὲ δημόσιον χρέος είνε μέγιστον (26,060 ἑκατ. φρ.). Οἱ στρατὸις ἐν εἰρήνῃ ἀριθμεῖ 600,000 ἄνδρας, ἐν πολέμῳ δὲ 3,000,000. Οἱ στόλοις συνίσταται ἐκ 530 πλοίων, τῶν ὅποιων τὰ 54 είνε μεγάλα θωρηκτά· ἐν κατακευῇ εύρισκονται περὶ τὰ 77 διάφορα πλοῖα, ἐν οἷς 50 ὑποβρύχια. Ἡ σημαία είνε τρίγρων, συνισταμένη ἐκ τριῶν καθέτων ταινιῶν, κυκνῆς πρὸς τὰ ἔσω, λευκῆς ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἐρυθρῆς πρὸς τὰ ἔξω.

§ 32. Πόλεις τῆς Β. Γαλλίας. Πρωτ. τοῦ κράτους είνε οἱ ΠΑΡΙΣΙΟΙ (2,764,000 κ.), κείμενοι ἐκατέρωθεν τῶν δυτικῶν καὶ ἐπὶ τριῶν νησυδρίων τοῦ Σηκουάνα ποταμοῦ, ἐπὶ τοῦ ὅποιου ὑπάρχουσιν 25 μεγάλαι γέφυραι. Οἱ Παρίσιοι, ἐν οἷς πολλαὶ παγκόσμιαι ἐκθέσεις ἐγένοντο, ως ἡ τοῦ 1900, είνε πόλις ὥραια, περικαλλεῖς ἔχουσα οἰκοδομάς, ἀνάκτορα (Κεραμεικόν), ναούς, πανεπιστήμιον μέγα καὶ τεχνικὰς σχολάς, ἀκαδημίας, μουσεῖα, βιβλιοθήκας, νοσοκομεῖα, ἐμπόριον παγκόσμιον, βιομηχανίαν ἀκμαιοτάτην κλ. Περὶ τὴν πόλιν οὐ μακρὰν αὐτῆς κείνται αἱ Βερσαλλίαι (55,000 κ.), ἀλλοτε καθέδρα τῶν βασιλέων τῆς Γαλλίας, ὁ Ἀγιος Διογούσιος (65,000 κ.), ἐν φίσι τάφοι τῶν βασιλέων, αἱ Σέβραι δημιουρσταὶ διὰ τὸ ἐργοστάσιον τῶν πορφυρῶν ἀγγείων, Ἀγιος Γερμανὸς καὶ τὸ Φορτενεβίλι, ἔξοχαὶ δὲ μαγευτικαὶ μετὰ κομψῶν ἐπαύλεων κοσμοῦσι.

τὰ κατάφυτα περίχωρα. Ἐγκλείονται δὲ οἱ Παρίσιοι ὑπὸ δχυρωμάτων σπουδαιοτάτων πρὸς ἀμυναν κατὰ τῆς εἰσθολῆς ἔχθρων. Λίλη (206,000 κ.) παρὰ τὸ Βέλγιον δχυρὰ καὶ ἐμπορική. Δουνγκέρκη (38,000, κ. Δυγκύρχη), παρὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Καλαί, λιμὴν πολεμικός. Καλαί (67,000 κ.) ἐπὶ τῷ ὁμών. πορθμῷ, δπόθεν γίνεται ὁ εἰς Ἀγγλίαν (Δόθερ) πλοῦς τῶν ἐπιβατῶν. Βουλόγην (51,000 κ.) πόλις ἐμπορική καὶ Διέπηπη. Ρονένην (Ροτόμαγνος, 118,300 κ.), παρὰ τὸν Σηκουάναν, ἐν γῇ ἐκάη ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν ἡ τὴν Γαλλίαν σώσασα Αὐρηλιανὴ παρθένος (1331 μ. Χ.). Χάβρη (132,000 κ.), λιμὴν δχυρός, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σηκουάνα. Ταύτης ΝΔ. κείται ἡ Καένη (45,000 κ.) μετὰ πανεπιστημίου. Χερβοῦργον (44,000 κ.) ἐν Νορμανδίᾳ λιμὴν πολεμικός, προφυλασσόμενος ὑπὸ ισχυροῦ κυματοθραύστου. Βρέστη (85,000 κ.) ἐπὶ τῆς χερσονήσου Βρετάγης, φρούριον καὶ πολεμικὸς λιμήν, τηλεγραφικῶς συνδεομένη μετὰ τῆς Ἀμερικῆς. Ρένναι (76,000 κατ.) καὶ Νάρτη (133,000 κ.), ἐπὶ τῶν δχθῶν τοῦ Λίγηρος· ταύτης ἐπίνειον είνε ὁ Ἀγ. Ναζαῖος (36,600 κ.), Ανζέρ (Ιουλιόμαγνος, 83,000 κ.) οὐ μακρὰν τοῦ Λίγηρος ἐν μέσῳ ἀμπελώνων. Μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς Ποατιέρης Κάρολος ὁ Μάρτελιος (731 μ.Χ.) κατέστρεψε τὴν στρατιὰν τῶν Ἀράθων. Αὐρηλία (Ορλεάνης, 69,500 κ.) πρὸς Ν. τῶν Παρισίων, ἔχουσα ἐργοστάσια ὑφασμάτων καὶ τὸν ἀνδριάντα τῆς Αὐρηλιανῆς παρθένου Ἰωάννης δ' Ἀρκ. Ἐπεργένη, δνομαστὴ διὰ τοὺς ἀφρώδους τῆς οἰνους (καμπανίτας). Ναρούν (110,000 κ.) παρὰ τὰ γερμανικὰ σύνορα, ἔχουσα βιομήχανίαν κεντημάτων. Βερζονισόνη (56,000 κ.), ἐν γῇ κατασκευάζονται ώρολόγια. Αιζόνη (74,000 κ.) κέντρον τοῦ Βουργουνδίου οἴγου.

§ 33. Πόλεις τῆς Ν. Γαλλίας. Λυών (Λούγδουνον), (472,000 κ.), ἡ τρίτη τοῦ κράτους πόλις, ἐπὶ τῇ συμβολῇ τοῦ Σαόνου εἰς Ροδανόν, πόλις δχυρὰ καὶ λίαν βιομήχανος, ἔχουσα καὶ ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν. Ἀγ. Στέφανος (146,000 κ.), βιομήχανος καὶ μεταλλευτική, ἔξαγουσα λιθάνθρακας. Γρενόβηλη (Γρατιαόπολις; 73,000 κ.), πρὸς Δ. τῶν Ἀλπεων, ἔχουσα πανεπιστημιακὴν σχολὴν καὶ βιομήχανίαν χειροκτίων. Κλερμόντη (58,000 κ.) πρὸς Δ. τῆς Λυῶνος, ἐν γῇ ἐγένετο ἡ ἐκκλησιαστικὴ τῶν καθολικῶν σύγοδος ἡ ἀποφασίσασα τὴν Α' σταυροφορίαν. Λι

μόςη (88,000 κ.), πόλις βιομήχανος. Ροσχεφόρτη, πολεμικός λιμήν (37,000 κ.), ἐν φύπδι τῶν Ἀγγλῶν συνελήφθη ὁ Μέγας Ναπολέων (1815 μ. Χ.) καὶ ἐστάλη ἔξοριστος εἰς τὴν νῆσον τῆς Ἀγίας Ἐλένης. Ροχέλη (34,000 κ.), δύχυρὸς λιμήν μετὰ νεωρίου, τὸ πάλαι δὲ τὸ κέντρον τῶν Οὐγενότων. Βορδὼ ἢ Βορδίγαλα (252,000 κ.) ἐπὶ τῷ Γαρούμα ποτ. παράγουσα ἀρίστους σῖνους. Ἡ παλίρροια τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἰσχωροῦσα διὰ τῆς Γιρόνδης μέχρι τῆς πόλεως διευκολύνει τὸν πλοῦν τῶν πλοίων καὶ καθιστᾷ αὐτὴν παραθαλασσίαν πόλιν. Τολῶσσα (150,000 κ.) ἐπὶ τῷ Γαρούμα, πόλις ἐμπορική, ἔχουσα πανεπιστήμιον. Μομπελλίε (77,000 κ.), ἐπίσης μετὰ πανεπιστημίου καὶ διασήμου ἱατρικῆς σχολῆς καὶ οὐ μακρὰν τῆς Σέτηη (34,000 κ.), ἐπὶ λωρίδος γῆς καὶ σμικρᾶς στομαλίμνης. Μασσαλία (517,000 κ.) ὑπὸ Φωκαέων τῷ 600 π. Χ. ἐπὶ τῷ κόλπῳ τοῦ Λέοντος κτισθεῖσα, ἡ δευτερεύουσα τοῦ κράτους, πόλις ἐμπορική, ναυτικὴ καὶ βιομήχανος, ἔχουσα μέγαν τεχνητὸν λιμένα. Τουλών (103,000 κ.), λιμήν τῆς Μεσογείου πολεμικός. Νίκαια (134,000 κ.) ὀνομαστὴ διὰ τὸ γλυκὺ αὐτῆς κλίμα.

Ἡ νῆσος Κύρος (8,722 □ χιλμ., 291,000 κ.), ἡ πατρὶς τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος, πρωτεύουσαν ἔχει τὸ Αλάκειον ('Αγάτσιο, 17,000 κατ.). Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου εἶνει ταλαικῆς καταγγωγῆς.

* Ἡ Γαλλία ἔχει κτήσεις καὶ εἰς τὰς ἄλλας τῆς γῆς ἡπείρους (10,984,000 □ χιλμ. καὶ 40 ἑκ. κατ.). Ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Γαλλίας διατελεῖ ἡ ἐπὶ τῶν Πυρηναίων μικρὰ τῆς Ἀνδόρρας δημοκρατία (452 □ χιλμ. καὶ 5,230 κ.), ἐκ μικρῶν συνισταμένη γωρίων. Πρὸς Α. τῆς Νίκαιας ἐπὶ μικρῆς τῆς Μεσογείου γερσονήσου¹ κεῖται ἡ ἡγεμονία τοῦ Μονακοῦ, πάλαι Μονοίκου, ἡς πρωτ. ἡ ὄχιν. πόλις (3,300 κατ.), ὀνομαστὴ διὰ τὸ γλυκὺ αὐτῆς κλίμα καὶ τα τυχηρὰ παιγνίδια (ὁ νῦν ἡγεμὼν Ἀλβέρτος). Ἡ ἡγεμονία αὐτῇ εἶνε ἡ ἐλαχίστη ἐπὶ τῆς γῆς, διότι μόλις ἔχει ἐμβαδὸν 1,5 □ χιλμ., ἥτοι 1500 στρεμμάτων (15,200 κατ.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΕΛΒΕΤΙΑ

(41,324 □ χιλμ., 3,225,000 κ.)

§ 34. Θέσις καὶ ποιὸν τῆς χώρας. Ἡ Ἐλβετία, κατὰ $\frac{1}{3}$ μικροτέρα τῆς Ἑλλάδος, εἶνε χώρα δρεινὴ ὡς κειμένη μεταξύ

τῶν Κεντρικῶν "Αλπεων καὶ τοῦ Ἰούρα, ἔχουσα ὑψηλὰς κορυφάς, καθ' ὅλον τὸ ἔτος χιονοσκεπεῖς, καὶ ὑψηλὰς κοιλάδας κεκαλυμμένας ὑπὸ παχυτάτων παγετώνων, δηλ. ποταμῶν πάγου, πάχους 300 καὶ πλέον μέτρων, ἐξ ὧν πηγάζουσιν οἱ ποταμοὶ τῆς χώρας. Τμήματα δὲ ὑψηλὰ τῶν "Αλπεων μερῶν τούτων εἰνε τὸ ὅρος Ῥόσα (4,638 μ.) καὶ ὁ "Αγ. Γοτθάρδος (3,116 καὶ 2,738 μέτρ.). Δύο δὲ στενὰ ἐπ' αὐτῶν ὑπάρχουσι, διύδν μετὰ μεγίστης δυσκολίας συγκοινώνουν ἡ Ἐλβετία καὶ Ἰταλία, τὸ τοῦ "Αγ. Γοτθάρδου καὶ τὸ τοῦ Σιμπλόν. Νῦν ὠρύχθησαν ὑπ' αὐτὰ δύο μεγάλαι σιδηροδρομικαὶ σήραγγες, ἐξ ὧν ἡ μὲν ἔχει μῆκος 15 χιλμ., ἡ δὲ 20 χιλμ. Διὰ τούτων εὐχερῶς καὶ ταχέως διὰ μέσου τῆς Ἐλβετίας συγκοινωνοῦσι μετὰ τῆς Ἰταλίας ἡ Γαλλία καὶ ἡ Γερμανία.

"Ο σημαντικώτερος παγετών εἰνε ὁ τοῦ Ἀγίου Γοτθάρδου, ἐξ οὐ πηγάζουσιν ὁ Ῥοδανός, ὁ Ῥήιος, ὁ Τεσσίνος, ὁ Τίκινος, παραπ. τοῦ Πάδου, καὶ ὁ Ῥέους, χυνόμενος εἰς τὸν Ἀάρον, παραπ. τοῦ Ρήγου. Ἐκ τῶν λιμνῶν αἱ μεγαλύτεραι εἰνε ἡ τῆς Γενεύης (Λημάνα, 578 □ χιλμ.), ἡ Βοιγαντίνη (Βοδενσέη, 546 □ χιλμ.), ἡ τῆς Νεοσατέλης (240 □ χιλμ.) καὶ ἡ τῆς Ζυρίχης (88 □ χιλμ.). Τὸ κλῖμα τῆς χώρας εἰνε ὑγιεινὸν καὶ τὰ μέγιστα ἐπιδρᾷ ἐπὶ τὴν εὐεξίαν καὶ εὐρωπαίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων.

§ 35. Πρόσδοτος τῶν κατοίκων καὶ δυνάμεις τοῦ κράτους. Ἡ γαργία, ἡ κτηνοτροφία ("Ἐλβετίκες τυρὸς") καὶ ἡ βιομηχανία διατελοῦσιν ἐν ἐνθηρῷ καταστάσει, ὡς καὶ ἡ συγκοινωνία (σιδηρόδρ. 4,694 χιλμ., τηλέγρ. 5,800 χιλμ.). Τὸ ἐκπαιδευτικὸν σύστημα εἰνε τὸ ἄριστον καὶ πρὸς τοῦτο ὑπάρχουσι πλεῖστα σχολεῖα, 4 πανεπιστήμια, 2 ἀκαδημίαι καὶ ἐν πολυτεχνεῖον ἡ τεχνικὸν πανεπιστήμιον ἐν Ζυρίχῃ.

Οἱ πλεῖστοι τῶν Ἐλβετῶν εἰνε γερμανικῆς καταγωγῆς, τινὲς γαλλικῆς καὶ ὄλιγοι ἵταλικῆς κατὰ τὸ θρήσκευμα μέγα μέρος εἰνε διαμαρτυρόμενοι καὶ ρι ἐπίλοιποι καθολικοί. Τὸ πολλιτεύμα ἀπὸ τοῦ 1291 μ. Χ. εἰνε δημοκρατικὸν ὅμοσπονδιακόν, ἡ δὲ χώρα συνισταται ἐξ 25 μικρῶν δημοκρατιῶν (ἐν 22 καντονίοις). Τὰ ἔσοδα ἀνέρχονται εἰς 145 ἑκ. φρ. καὶ τὰ ἔξοδα εἰς 139 ἑκ. φρ. Ο σιρετὸς ἐν ὥρᾳ πολέμου ἀριθμεῖ μετὰ τῆς ἐθνοφυουρῆς 300,000 ἐν ὅλῳ ἔνδον, διότι ἀπαντεῖς οἱ Ἐλβετοὶ ἀπὸ τοῦ 20οῦ μέχρι τοῦ 48οῦ εἰνε στρατιῶται. Ἡ σηματαί εἰνε ἐρυθρά, φέρουσα ἐν τῷ μέσῳ λευκὸν σταυρόν.

§ 36. Μέλεις. ΒΕΡΝΗ (74,000 κ.), ἐπὶ τῷ Ἀάρῳ παραπ., ἡ καθέδρα τῆς ὅμοσπονδιακῆς κυβερνήσεως, πόλις βιομήχανος, ἴδιως ὠρολογίων, ἔχουσα καὶ πανεπιστήμιον. ΒΑΣΙΛΕΙΑ (129,000 κ.), ἐπὶ Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

τῷ Ρήνῳ, ἡ πρώτη τῆς Ἐλβετίας ἐμπορικὴ πόλις μετὰ πανεπιστημίου. Ζυρίχη (186,000 κ.), ἐπὶ τῇ ὁμών. λίμνῃ, πόλις πανεπιστημιακὴ καὶ βιομήχανος. Λουκέρνη (35,000 κ.), τὸ κέντρον τῶν περιηγητῶν τῆς Ἐλβετίας. "Απασαι αὗται κατοικοῦται ὑπὸ Ἐλβετῶν γερμανικῆς καταγωγῆς, ὑπὸ γαλλικῆς δὲ ἡ Δωσάνη (56,000 κ.) ἐν μέσῳ ἀμπελώνων, ἐπὶ τῆς Β. ὅχθης τῆς λίμνης τῆς Γενεύης, καὶ ἡ Γενεύη (118,000 κ.), ἐπὶ τῇ ΝΔ. γωνίᾳ τῆς ὁμῶν. λίμνης μετὰ Πανεπιστημίου καὶ ἀστεροσκοπείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΒΕΛΓΙΟΝ ἢ ΒΕΛΓΙΚΗ

(29, 456 □ γιλ. καὶ 7, 317,000 κ.)

§ 37. Θέσις καὶ ποιὸν τῆς χώρας. Ἡ σημικρὰ ἀλλ ἐύδαιμων καὶ πεπολιτισμένη^π αὕτη χώρα κείται πρὸς τὰ ΒΑ. τῆς Γαλλίας ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς μόνον θαλ. βρεχομένη. Οὖσα δὲ κατ' ἔκτασιν μικροτέρα τοῦ ἡμίσεος τῆς Ἑλλάδος ἔχει πληθυσμὸν τριπλάσιον περίπου, διότι κατοικεῖται ὑπὸ ἑπτὰ καὶ πλέον ἔκατ. ψυχῶν. Εἶναι δὲ λοφώδης, κατέχουσα καὶ μέρος τῶν μεταλλοφόρων καὶ δασόφυτων Ἀρδέννων, ἀτινα διασχίζουσιν ὁ παραπ. τοῦ Ρήγου Μώσης (ἡ Λεύσης) καὶ τὸ παραπ. τούτου Σάμυβρος. Ὁ Σκάλδις (Σχέλδης η Ἐσκώ), πηγάζων ἐν Γαλλίᾳ, διαρρέει τὴν Βελγικὴν καὶ εἰσέρχεται εἰς τὴν Ολλανδίαν. Τὸ κλίμα τῆς χώρας πρὸς τὰ παράλια εἶναι ὑγρὸν καὶ δμιχλῶδες, εὔκρατον δὲ ἐν τοῖς μεσογείοις.

§ 38. Πρόσδοσις τῶν κατοίκων καὶ δυνάμεις τοῦ κράτους. Ἡ Βελγικὴ ἀποσπασθεῖσα^π τῆς Ολλανδίας, μ.θ' ἡς ἡτο ἥνωμένη (1831), ἐσχημάτισε βασιλείου συνταγματικὸν ὑπὸ τὸν Λεοπόλδον τὸν Α'. τὸν μὴ δειγμέντα τὸ προσφερθὲν αὐτῷ στέμμα τῆς ἐλευθερωθείσης Ἑλλάδος (ὁ νῦν βασιλεὺς Λεοπόλδος^π Β'). "Ἐκτοτε^π δὲ ἐπετέλεσε γιγαντιαῖς προσδόσις εἰς τὰς τέγηνας καὶ ἐπιστήμας. Οἱ κάτοικοι τῆς Βελγικῆς, οἵτινες εἶναι Καθολικοί, εἴναι κατὰ τὸ ἥμισυ γερμανικῆς καταγωγῆς καὶ ὄμιλούσι τὴν φλομανδικὴν διάλεκτον, οἱ ἐπίλοιποι δὲ δωμανικῆς, ὄμιλούντες τὴν γαλλικὴν η βαλλονικὴν.

Τὰ προτόντα εἶνε^π λιθάνθρακες, φευδάργυρος, σιδηρος, ὑφάσματα, τρίγαπτα (διαντέλλαι) κλ. Ἡ βιομηχανία εἶναι ἀνθροποτάτη, τὸ δὲ ἐμπόριον ἀκμαῖον καὶ συγκοινωνία πυκνοτάτη (σιδηρόδρ. 4,634 γιλ., τηλέγρ. 6,990 γιλ.). Τὸ Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

έμπορικὸν ναυτικὸν μόλις ἀριθμεῖ 77 ἀτμόπλοια, ἡ δὲ ἐκπαίδευσις εἶναι λίγη προηγμένη, γάρ οἱ τῆς ὑπάρχουσι πολλὰ σχολεῖα, πανεπιστήμια καὶ ἀκαδημία τῶν ἐπιστημῶν.

Τὰ ἔξοδα ὧδε καὶ τὰ ἔξοδα τοῦ κράτους ἀνέρχονται εἰς 621 ἑκατ. φρ., τὸ δὲ δημόσιον χρέος εἰς 3,360 ἑκατομ. φρ. Οἱ σιρατὸς ἐν εἰρήνῃ ἀριθμεῖ 46,000 ἄνδρας, ἐν πολέμῳ δὲ 150,000. Στόλος δὲν ὑπάρχει. Ή σημαῖα ἀπαρτίζεται ἐξ ἑρυθρᾶς, κιτρίνης καὶ μελαίνης ταινίας, κειμένων καθέτως τοῦ μήκους αὐτῆς.

§ 39. Πόλεις. ΒΡΥΞΕΛΛΑΙ (Μπρύσσελ, 198,000 κάτ.), πρωτ. τοῦ κράτους, διασχιζομένη ὑπὸ τῆς διώρυχος τοῦ Σκάλδιος, πόλις βιομήχανος καὶ ἐμπορικὴ καὶ τὸ κέντρον τῶν σιδηροδρόμων τῆς Βελγικῆς. Οὐ μακρὰν ταύτης κεῖται τὸ Βατερλώ, διάσημον διὰ τὴν μεγάλην ἡτταν τοῦ Μεγ. Ναπολέοντος (1815). Ἀντιβέρση ἡ Ἀμβέρσα (311,000 κάτ.), δ πρωτος τοῦ κράτους ἐμπορικὸς λιμὴν ἐπὶ τῶν ὁγθῶν τοῦ Σκάλδιος. Γάνδη (Γέντη, 164,000 κ.), μετὰ πανεπιστημίου, βιβλιοθήκης καὶ πολυτεχνείου. Λιέζη (Λυττίχη, 174 χιλ. κ.) μετὰ πανεπιστημίου, πολυτεχνείου καὶ μεταλλευτικῆς σχολῆς, διότι ἐκ τῶν περιχώρων αὐτῆς ἔξορύσσονται λιθάνθρακες καὶ σιδήρου ὀρυκτά. Οστένδη (42,000 κ.), δονομαστὴ διὰ τὰ θαλάσσια λουτρά της καὶ Λιμνούρη διὰ τὸν τυρόν της. Σπά, ἔχουσα διάσημα ιαματικὰ λουτρά. Ναμούνο (32,000 κ.), δχυρὰ πόλις. Πρὸς Δ. ταύτης κεῖται Λιγνύ, διάσημος διὰ τὰς μάχας τοῦ Ναπολέοντος. Λουβαίν (Δέδεν, 42,000 κατ.), πόλις δονομαστὴ διὰ τὸν καθολικισμόν της, μετὰ πανεπιστημίου. Βρύγη (54,000 κ.), πόλις βιομήχανος.

Τὸ ἐν Ἀφρικῇ ἀνεξάρτητον κράτος τοῦ Κόγγου διατελεῖ ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Βασιλέως τῶν Βέλγων (2,383,000 □ χιλμ. καὶ 15 $\frac{1}{2}$ ἑκ. κατ.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΟΛΛΑΝΔΙΑ ΚΑΙ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΝ

§ 40. Θέσις καὶ ποιὸν τῆς χώρας. Η μεταξὺ τῶν κατωρθών τοῦ Σκάλδιος καὶ Ρήγης Ζουϊδερσένης καὶ Δολ λάργου κειμένη χθαμαλὴ ἡ κοιλη χώρα καὶ Ολλανδία καλουμένη (83,000 □ χιλμ., 5,747,000 κατ.) γενοικεῖται ὑπὸ φιλέργου γερ-

μανικής φυλής τῶν Ὀλλαγδῶν, Φλαμαγδῶν καὶ Φρείσων, οἵτινες τὸν ἐλώδη τοῦτον τόπον μετέβαλον εἰς εὐρύτατον παράδεισον. Οἱ πλεῖστοι εἰνες διαμαρτυρόμενοι, οἱ ἐπίλοιποι δὲ καθολικοί. Ἡ ἔκτασίς της ἴσουται πρὸς τὸ γῆμισυ τῆς Ἑλλάδος. Ἀπετέλει δὲ ἡ Ὀλλαγδία μέχρι τοῦ 18ου αἰώνος δημοκρατίαν ναυτικὴν καὶ πλουσίαν, ἐπὶ Μεγ. Ναπολέοντος ἐπαρχίαν γαλλικήν, κατὰ τὴν πτῶσιν τοῦ διοίου ἐκηρύχθη βασίλειον συνταγματικόν (ἡ γῦν βασίλισσα Οὐιλελμίνη). Τὸ κλῖμα εἶνε εὔκρατον, ὑγρὸν ὅμως καὶ διμιχλῶδες.

§ 41. **Πρόοδος τῶν κατοίκων καὶ δυνάμεις τοῦ κράτους.** Ηγεωργία, ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ τυροποΐα (Ὀλλαγδικὸς τυρός), ώς καὶ ἡ ἀλιεία καὶ ἡ βιομηχανία διατελοῦσιν ἐν ἀνθροποτάτῃ καταστάσει. Ἐπὶ τοῦ ἀκμάζουσι τὸ ἐμπόριον, τὸ ἐμπορικὸν ναυτικόν (435 ἵστιοφ. καὶ 292 ἀτμ.), ἡ συγκοινωνία (διώρυγες 2,843 χιλμ., σιδηρόδρ. 3,115 χιλμ., τηλέγρ. 7,216 χιλμ.) καὶ ἡ ἐμπαίδευσις, γάριν τῆς ὅποιας ὑπάρχουσι πολλὰ σχολεῖα καὶ 4 πανεπιστήμια. Τὰ ἕσοδα τοῦ κράτους ἀνέρχονται εἰς 184 ἑκ. φρ. καὶ τὸ δῆμος γρέος εἰς 1,128 ἑκατ. φρ.: Ὁ στρατὸς ἐν εἰρήνῃ ἀριθμεῖ 40,000 ἀνδρῶν καὶ ἐν πολέμῳ 190,000 καὶ ὁ στόλος 70 πλοῖα, ἐξ ὧν 19 θωρηκτά. Ἡ σημαία συνίσταται ἐκ τοιῶν ὄριζοντιών ταινιῶν, ἐρυθρᾶς, λευκῆς καὶ κυανῆς.

§ 42. **Πόλεις. ΧΑΓΗ** (Γραβεγχάγη, 254,000 κ.), πρωτοῦ κράτους, πόλις ὥραία καὶ πλουσία, παρὰ τὴν ὅποιαν τὰ λουτρὰ Σχεβένιγγεν. (*Ἀμστελόδαμον* (*Ἀμστερδάμη*, 565,000 κ.), ἡ πρώτη τοῦ κράτους πόλις, διὰ διωρύχων εἰς 90 νησύδρια διαιρουμένη. Εἶνε πόλις ναυτική, ἐμπορική, βιομήχανος καὶ πανεπιστημιακή. *Ροττερόδαμη*, 404,000 κ.), ἐμπορική καὶ βιομήχανος. *Δούγδουνον* (Λέιden, 58,000 κ.), πόλις πανεπιστημιακή καὶ βιομήχανος. *Ουτρέχη* (115,000 κ. μετὰ πανεπιστημίου. *Γρόνιγγεν* (74,000 κ.), βιομήχανος καὶ ἐμπορική μετὰ πανεπιστημίου. Ἡ Ὀλλαγδία ἔχει ἐν Ἀσίᾳ καὶ Ἀμερικῇ πολλὰς κτήσεις (2,045,600 □ χιλμ. καὶ 39 ἑκ. κατ.).

§ 43. **Μέγα δουκάτον Λουξεμβούργου** (2,586 □ χιλμ. καὶ 246,000 κ.). Τὸ ἀνεξάρτητον τοῦτο μέγα δουκάτον διατελεῖ γῦν ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ συνταγματικοῦ δουκὸς *Αδόλφου Νάσσαου*. Κεῖται δὲ πρὸς Α. τῆς Ν. γωνίας τοῦ Βελγίου καὶ ὡς πρωτ. ἔχει τὸ *Λουξεμβούργον* (21,000 κ.), πρὸς τὰ γότια τοῦ κράτους. Οἱ κάτοικοι εἰνες καθολικοί καὶ γερμανικῆς καταγωγῆς, ὡς ἐπίσημον ὅμως γλώσσαν ἔχουσι τὴν γαλλικήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

(540,777 □ χιλ., 60,641,000 κάτ.)

§ 44. "Ορια και διαμεδισμὸς τῆς χώρας. Πρὸς Ν. τῆς Γερμανικῆς καὶ Βαλτικῆς θαλάσσης ἔξαπλοῦται ἡ ὁμοσπονδιακὴ αὕτη αὐτοκρατορία, δριζομένη πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρωσίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Αὐστρουγγαρίας καὶ Ἐλβετίας καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, Βελγίου καὶ Ολλανδίας.

Κόλπους ἔχει ἐν μὲν τῇ Βαλτικῇ τοὺς τῆς Δαιτζίγης, τῆς Αυβένκης, τῆς Ρόγης καὶ τῆς Κιέλης, ἐν δὲ τῇ Γερμανικῇ τὸν τῆς Βρέμης, τὸν Ἰάδην καὶ τὸν Δολλάρτην. Ἐκ τῶν λιμένων οἱ σημαντικότεροι εἰναι τῆς Αυβένκης, τοῦ Αμβούργον, τῆς Κιέλης καὶ τῆς Βρέμης. Διώρυξ συγδέει τὴν Γερμανικὴν μετὰ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης (Διώρυξ Κιέλου).

"Ορεογραφικῶς ἡ Γερμανία διαιρεῖται εἰς 3 τμῆματα· α') τὴν Ἀλπικὴν χώραν ἐν Βαυαρίᾳ, β') τὴν κεντρικὴν δρεινὴν χώραν, ἐν ἥ Χάρδη, ὁ Μέλας Δρυμός, ὁ Ταῦρος, τὰ Σοίδητα δρη, ἥ Λαουσίτζη, τὰ Μεταλλευτικὰ δρη κλ. καὶ γ') τὸ βορειογερμανικὸν βαθύπεδον, πλήρες λόφων.

Ἐκ τῶν πολλῶν ποταμῶν οἱ 50 εἰναι πλωτοί, ών ἐπισημότεροι εἰναι 1) ὁ Δανούβιος (Δόναου, 2,860 χιλ. μήκ., καὶ ποταμία χώρα 817,000 □ χιλ.) πηγάδων ἐκ τοῦ Μέλανος Δρυμοῦ καὶ χυνόμενος εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον. 2) ὁ Ρήνος (1,320 χιλ.). πηγάδων ἐκ τοῦ Αγ. Γοτθάρδου καὶ χυνόμενος εἰς τὴν Γερμανικὴν θάλ. 3) ὁ Εμοσος ἐκ τοῦ Τευτοδουργικοῦ Δρυμοῦ εἰς τὸν Δολλάρτην. 4) ὁ Οὐίσουργις (Βέζερ) ἐκ τοῦ Θυριγγικοῦ Δρυμοῦ εἰς τὸν κόλπον τῆς Βρέμης. 5) ἡ Ελβα (Αλβις, μήκ. 1,165 χιλ.), ἐκ τῶν Γιγαντείων ὀρέων εἰς τὴν Γερμανικ. θάλ. 6) ὁ Οδερος (1,005 χιλ.) ἐν τῶν Οδερίων ὀρέων εἰς τὴν στομαλίμνην Στεττίνην καὶ 7) ὁ Ούστούλας (Βέζελ, 1,050 χιλ.) , ὑπὸ σμικρῶν σχηματιζόμενος ποταμῶν καὶ χυνόμενος εἰς τὸν ὄρμον τῆς Δαιτζίγης, οὗπου ἡ στομαλίμνη Φρίσκη.

Τὸ κλῆμα εἶνε εὔκρατον καὶ πρὸς Δ. μὲν ὀκεάνειον, πρὸς Α. δὲ ἡπειρωτικόν.

§ 45. **Ιστορία καὶ πρόοδος τῶν κατοίκων δυνάμεις τοῦ κράτους.** Οἱ κάτοικοι εἶνε ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Γερμανῶν (Νόδαύτζερ), μεταξὺ τῶν ὁποίων εὑρίσκονται καὶ ὄλιγοι Σλαβοί (3 ἑκατ.). Όμιλοῦσι δὲ τὴν νέαν γερμανικὴν γλῶσσαν καὶ εἶνε πλεῖστοι διαμαρτυρόμενοι, οἱ δὲ ἐπιλοιποὶ καθολικοί, ὄλιγοιςτοι δὲ Ἐβραῖοι. Μετὰ τὸν Γαλλοερμανικὸν πόλεμον (1870—71), ὅτε ἡ ἡττηθεῖσα Γαλλία παρεγώρησε τῇ Γερμανίᾳ τὴν Ἀλσατίαν καὶ Λορραινήν, ἰδρύθη ἡ ὁμόσπονδος Γερμανικὴ αὐτοκρατορία ἐξ 26 κρατῶν (βασιλείων, δουκάτων, ἐλευθέρων πόλεων κλ.), ὑπὸ τὴν κληρονομικὴν ἡγεμονίαν τοῦ βασιλέως τῆς Πρωσίας λαβόντος τὸν τίτλον τοῦ Γερμανοῦ αὐτοκράτορος (ὁ νῦν Γουλιέλμος ὁ Β').

Τὰ προϊόντα εἶνε ἄνθρακες ὀρυκτοί, μέταλλα διάφορα, ύφασματα ποικίλα, ζῷα, γεώμηλα, σάκχαρον, ζύθος, μάλος κλ., διότι ἐν τῇ γῆς ἀκμάζουσιν ἡ γεωργία, ἡ κτηνοτροφία ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον. Τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν ἀριθμεῖ 4,570 πλοῖα, ἐν οἷς 1922 ἀτμόπλοια, οἱ δὲ σιδηρόδρομοι 56,394 χιλ. καὶ οἱ τηλέγραφοι 151,300 χιλ. Ως πρὸς τὴν ἐμπαλδευσιν ἡ Γερμανία θεωρεῖται ὡς πρώτης τάξεως κράτος, διότι ἔχει πλεῖστα καὶ ποικίλα ἐκπαιδευτήρια, 20 πανεπιστήμια, 10 τεγγικὰ πανεπιστήμια καὶ εἰδικὰς τεγγικὰς σχολές, ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεγνῶν, μουσεῖα πλούσια καὶ πολυτίμους πινακοθήκας.

Τὸ πολίτευμα εἶνε αὐτοκρατορικὴ δμοσπονδία συνταγματική. Τὰ ἕσοδα ἀνέρχονται εἰς 2,785 ἑκατ. μάρκας ὡς καὶ αἱ δαπάναι (1 μάρκα = 1,25 φρ.), τὸ δὲ γρεός τῆς αὐτοκρατορίας εἶνε 4313 ἑκ. μαρκ. Οἱ στρατός ἐν εἰρήνῃ ἀριθμεῖ 617,000 ἀνδρῶν, ἐν πολέμῳ δὲ 2,550,000. Οἱ στόλος συνισταται ἐξ 132 πλοίων, ἐξ ὧν τὰ 29 θωρηκτὰ τῆς γραμμῆς. Η ἐμπορικὴ σηματα ἐπαρτίζεται ἐκ τριῶν ὁρίζοντίων ταινιῶν, μελαίνης, λευκῆς καὶ ἐρυθρᾶς. Η πολεμικὴ σηματα εἶνε λευκή, ἥν διασχίζει μέλας σταυρός, φέρων ἐν τῷ κέντρῳ ἡμικυκλίου μετ' ἀπετοῦ.

Ἐκαστὸν κράτος ἔχει ἵδιον ἡγεμόνα (ἐκτὸς τῶν ἐλευθέρων πόλεων), ἵδιαν κυβέρνησιν καὶ ἵδιον προϋπολογισμόν. Εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν ὑπάγονται: ὁ στρατός, ὁ στόλος, τὰ τελωνεῖα, οἱ σιδηρόδρομοι, οἱ τηλέγραφοι, τὰ ταχυδρομεῖα, αἱ ἔξωτερικαι ὑποθέσεις καὶ ἡ δικαιοσύνη. Μόνον ἡ Βαυαρία καὶ ἡ Βυρτεμβέργη ἔχουσιν ἵδια ταχυδρομεῖα καὶ τηλεγραφεῖα. "Εγει δὲ ἡ αὐτοκρατορίας καὶ πολλὰς κτήσεις ἐν Ἀφρικῇ καὶ Ὡκεανίᾳ (2,596,000 □ γλυ., 12 ἑκατ. κατ.).

§ 46. **Βασίλειον τῆς Πρωσίας.** Τὸ πρῶτον τοῦτο καὶ μέγιστον τῆς δμοσπονδίας κράτος ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς καὶ Βαλτικῆς θαλ., πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρωσίας, πρὸς Ν ὑπὸ τῆς Σαξονίας καὶ Αὐστρουγγαρίας καὶ ἄλλων Γερμανικῶν κρατῶν

και πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Ὀλλανδίας. Οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων εἰνε διαιμαρτυρόμενοι (348,700 □ χιλ., 37,293,000 κάτοικοι).

Πόλεις. ΒΕΡΟΛΙΝΟΝ (Μπερλίν, 2,040,000 κ.), ἡ πρωτ. τοῦ βασιλείου καὶ τῆς αὐτοκρατορίας ἐκατέρωθεν τῶν ὀχθῶν τοῦ Σπρέου π. Τοῦτο κατὰ τὸν μεσαίωνα ὑπὸ ἀλιέων σίκούμενον κατέστη γοῦ ἡ πρώτη καὶ ὥραία τῆς Γερμανίας πόλις, ἐν ᾧ ἀκμάζουσιν αἱ ἐπιστῆμαι, ἡ καλλιτεχνία, ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον. Ἐγε: δὲ τὸ Βερολίνον ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν καλῶν τεχνῶν, πανεπιστήμιον μέγα, μουσεῖα, τεχνικὸν πανεπιστήμιον καὶ μεταλλευτικὴν σχολήν, πινακοθήκην, ἀνάκτορα κλ. Προάστειον τοῦ Βερολίνου εἰνε τὸ Σαολόττενμπουργ, ἐνῷ ὑπάρχει τὸ τεχνικὸν πανεπιστήμιον. ΝΔ. κεῖται ἡ Ποτιδάμη ἐπὶ λιμνώδους χώρας (61,000 κ.), ἐν ᾧ ἀνάκτορα τοῦ αὐτοκράτορος. Μαγδεμβοῦργον (240,000 κ.), ἐπὶ τῇ Ἑλσί, παράγον μεγάλην ποσότητα ζαχαρίου. ΝΑ. κεῖται ἡ Φραγκφούρτη (64,000 κ.), ἐπὶ τῷ Ὄδέρῳ, βιομήχανος καὶ ἐμπορική. Στεττίνον (224 χιλ. κ.), παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ὄδέρου. ἔχον ἀκμαίαν βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον. Γρειφσβάλδη (24,900 κ.), πόλις πανεπιστημιακή. Δανίη (Γεδανόν, 160,600 κ.), ἐπὶ τῷ Πραδέλφῳ μετὰ τεχνικοῦ πανεπιστημίου. Βρεσλαυτὸν (471 χιλ. κ.), ἐπὶ τῷ Ὄδέρῳ, ἡ δευτέρα τοῦ βασιλείου πόλις, ἔχουσα πανεπιστήμιον, ἐμπόριον καὶ βιομηχανίαν σημαντικήν. Ποσένη (137,000 κ.), πρωτ. τῆς πρωσικῆς Πολωνίας.

Χίλλι; (170,600 κατ.), πόλις πανεπιστημιακή, ἔχουσα δρυγεῖα γεανθράκων καὶ βιομήχανίαν παραφίνης καὶ πετρελαίου. Γοτίγγη (34 χιλ. κατ.), μετὰ πανεπιστημίου. Μαρβοῦργον (20 χιλ. κ.), μετὰ πανεπιστημίου. Φραγκφούρτη (335 χιλ. κ.), ἐπὶ τῷ Μοίνῳ, πόλις ὥραία, βιομήχανος καὶ ἐμπορική, ἐν ᾧ τὸ 1871 ὑπεγράψῃ ἡ μεταξὺ Γαλλίας καὶ Γερμανίας συνθήκη. Κολωνία (Ἀγριππίνη, 429 χιλ. κ.), ἐπὶ τῷ Ρήγῳ, ὀχυρὰ καὶ βιομήχανος, ὀνομαστὴ διὰ τὸ γνωστὸν εὐθῆς ὕδωρ Κολωνίας καὶ τὸ ὑψηλὸν τῆς μητροπόλεως κωδωνοστάσιον (159 μ.). ΝΔ. ταύτης κεῖται Βόνα (82 χιλ. κ.), ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον. Δυσσελδόρφη (253 χιλ. κ.) ἐπὶ τῷ Ρήγῳ μετὰ καλλιτεχνικῆς ἀκαδημίας. Αάχεν (Ἀ-

κυπρανον ἡ Αἰξιασαπέλ, 152 χιλ. κ.), καθέδρα τοῦ Καρδιού τοῦ μεγάλου, μετὰ τεχνικοῦ πανεπιστημίου. Ἀννόβερον (250 χιλ. κ.), μετὰ τεχν. πανεπ. μέχρι τοῦ 1886 πρωτεύουσα τοῦ διμωγύμου βαλείου, ἀποτελέσαντος ἔκτοτε ἐπαρχίαν τῆς Πρωσίας. Κίελον (164 χιλ. κ.), λιμὴν ὀχυρὸς μετὰ πανεπιστημίου· δι' αὐτῆς διέρχεται· ἢ διώρυξ ἡ συνδέουσα τὴν Βαλτικὴν μετὰ τῆς Γερμανικῆς θαλ. Βιλ-χεμσχάφεν, λιμὴν πολεμικὸς ἐπὶ τῷ κόλπῳ τῆς Βρέμης. Κλαουσθάλη ἐπὶ τῷ Χάρτζφ, μικρὰ πόλις μεταλλευτική μετὰ μεγάλης ἀκαδημίας.

§ 47. **Βασίλειον Βαναρίας** (75,870 □ χιλμ., 6,542,000 κ.). Αὕτη ἀποτελεῖται α') ἐκ τῆς κυρίως Βαναρίας, διασχιζομένης ὑπὸ τοῦ Δαγουδίου, καὶ β') ἐκ τῆς Παραρρηνίου Βαναρίας (Παλατινάτου ἡ Πράλτσης) πρὸς Δ. τῆς Βάδης. Εἶνε πατρὶς τοῦ ἀειμήστου "Οθωνος, τοῦ Α'" βασιλέως τῆς Ἑλλάδος, οὗτινος δὲ πατὴρ βασιλεὺς Λουδοβίκος δὲ Α' ὑπῆρξεν ἀνὴρ φιλελληνικώτατος. Κατοικεῖται κυρίως ὑπὸ καθολικῶν καὶ ἔχει πολίτευμα μοναρχικὸν συνταγματικόν (δὲ νῦν βασιλεύων "Οθων Α'", ἀντιβασιλεὺς δὲ δὲ Λουδίτης πόλδος, θεῖός του.).

Πόλεις. MONAXON (Μύγχεν, 540,000 κ.), πρωτ. τοῦ κράτους ἐπὶ τῷ Ἰσάρῳ ποτ. πόλις ὥραια, ἔχουσα πανεπιστήμιον, τεχν. πανεπιστ., πινακοθήκας, προπύλαια διοικητικοῦ πρὸς τὰ τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν καὶ ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν καλῶν τεχνῶν, παράγουσα δὲ ἔξαιρετον ζυθον. Ἐν Μονάχῳ εὑρίσκονται οἱ τάφοι: τῶν πρώτων ἡμιῶν βασιλέων "Οθωνος καὶ Ἀμαλίας. Αὐγούστα (95,000, κ. γερμ. Ἀουγσμπούργ) κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Αὐγούστου, πόλις ὁνομαστὴ ἐν τῇ ἴστορίᾳ, ἵδιας διὰ τὴν ἐπιδοθεῖσαν αὐτόθι διαμαρτυρίαν τῶν Λουθηρανῶν. Ερλάγη (24,000 κ.), μετὰ πανεπιστημίου. Νυρεμβέργη (294,400 κ.), πόλις καλλιτεχνική. Βυρτσούργη (80,500 κ.), μετὰ πανεπιστημίου. Βαμβέργη (42,000 κ.), ἐν ᾧ διέμενεν ἡ πρώτη τῆς Ἑλλάδος βασίλισσα, ἡ ἀείμνηστος Ἀμαλία.

§ 48. **Βασίλειον Σαξονίας.** (14,993 □ χιλμ., 4,510,000 κ.). Τὸ ἐπὶ τῶν Μεταλλευτικῶν ὄρέων (Ἐρτζγεμπίργε) κατὰ τὸ πλεῖστον κείμενον σμικρὸν καὶ εἰτυχὲς τοῦτο συνταγματικὸν βασίλειον (δὲ νῦν βασιλεὺς Φρειδ. Αὔγουστος Γ') κατοικεῖται ὑπὸ Γερ-

μανῶν διαμαρτυρομένων τὸ θρήσκευμα. Τὸ βασίλειον τοῦτο ίσοςται περίου πρὸς τὸ ἔμισυ τῆς Πελοποννήσου, ἔχει διπλάσιον σχεδὸν τοῦ ὅλου Ἑλλ. κράτους.

Πόλεις. ΔΡΕΣΔΗ (517,000 κ.), ἐπὶ τῶν δύο της "Ελβας, πρωτ. τοῦ κράτους, πόλις ὡραία καὶ καλλιτεχνική, ἔχουσα καὶ τεχνικὸν πανεπιστήμιον. Καινιγστέιρ, φρούριον ἐν τῇ Σαξονικῇ Ἐλβετίᾳ παρὰ τὴν "Ελβαν. Θαράντη, ἐν μέσῳ δασοφύτευ κοιλάδος ἔχουσα δασονομικὴν ἀκαδημίαν. Φρεύβεργη, (30,000 κ.), ἐπὶ τῶν Μεταλλευτικῶν δρέων, δυομαστὴ διὰ τὴν μεταλλευτικὴν τῆς ἀκαδημίαν καὶ τὰ μεταλλεῖα καὶ μεταλλουργεῖα μολύβδου, ἀργύρου καὶ χαλκοῦ. Λιψία (504,000 κ.), πόλις ἐμπορική, βιομήχανος καὶ πανεπιστημιακή καὶ δυομαστὴ διὰ τὰς παρ' αὐτὴν γενομένας μάχας τῶν Γάλλων. Ζβίκαον (68,000 κ.), ἔχει πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα καὶ σιδηρουργεῖα. Χεμινίζη (245,000 κ.), ἡ πρώτη τοῦ βασιλείου βιομήχανος πόλις. Πλάουεν (105,000 κ.).

§ 49. **Βασίλειον Βυρτεμβέργης** (19,512 □ χιλμ. καὶ (2,300,000 κ.). Τὸ μεταξὺ Βαυαρίας, Βάδης καὶ Ἐλβετίας τέταρτον τοῦτο τῆς Γερμανίας βασίλειον (δι νῦν βασιλεὺς Γουλιέλμος Β') ἔχει βιομηχανίαν ἀκμαίαν καὶ ποικίλην, κατοικεῖται δὲ ὑπὸ Γερμανῶν, διαμαρτυρομένων κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ καθολικῶν. Πρωτ. εἰνε ἡ ΣΤΟΥΤΓΑΡΤΗ (250,000 κ.), ἔχουσα τεχνικὸν πανεπιστήμιον, καλλιτεχνικὴν σχολήν, βιομηχανίαν ἀκμαίαν. Τυβίγγη (17,000 κ.), μικρὰ πανεπιστημιακή πόλις. Οὕλη (52,000 κατ.), παρὰ τὸν Δανιούβιον, διόπθεν οὗτος ἀρχεται καθιστάμενος πλωτός.

§ 50. **Τὰ μεγάλα δουκάτα.** Ταῦτα κυβεργῶνται ὑπὸ συνταγματικῶν ἡγεμόνων, Μεγάλων Δουκῶν καλουμένων· εἰνε δὲ ἔξι τὸν ἀριθμόν·

1). Μέγα Δουκᾶτον Βάδης (15,068 □ χιλμ. καὶ 2,000,000 κ.). Τοῦτο κείται πρὸς Α. τῆς Πράλτοης καὶ πρωτ. ἔχει τὴν ΚΑΡΛΣΡΟΪΓΗΝ (118 χιλ. κ.) ἐπὶ τῷ Ῥήνῳ, ἔχουσαν τεχν. πανεπιστήμιον. Φρεύβούργη (77 χιλ. κατ.), πόλις πανεπιστημιακή. Βάδεν-Βάδεν (16 χιλ. κ.), ἐντὸς κοιλάδος τοῦ Μέλανος Δρυμοῦ, ἔχουσα διάσημα ιαματικὰ λουτρά. Μαγχάϊμ (164 χιλ. κ.), ἐπὶ τῷ Νέκαρι

παραπ. τοῦ Ρήγου, πόλις ἐμπορική. Ἔιδελβέργη (50 χ.κ.), ἔχουσα δνομαστὸν καὶ ἀρχαῖον πανεπιστῆμιον.

2). Μ. Δ. "Εσσης (7,681 □ χιλι. 1,210,000 κ.). Τοῦτο ἵσον μενον πρὸς τοὺς νομοὺς Ἀκαρνανίας καὶ Εὐρυτανίας συνίσταται ἐκ δύο τμημάτων καὶ κατοικεῖται ὑπὸ διαμαρτυρομένων. Πρωτ. ΔΑΡΜΣΤΑΤΤΗ (83 χιλ.κ.) ἐπὶ τῷ Μοίνῳ πόλις βιομήχανος, ἔχουσα τεχν. πανεπιστῆμιον καὶ μουσεῖα. Μογοντίακον (Μάϊντς, 106. χιλ. κ.), πόλις ἐμπορική, ἐν ᾧ τὸ μνημεῖον τοῦ τὴν τυπογραφίαν ἐπινοήσαντος Γουττεμβέργου καὶ μουσεῖον ἐν αὐτῷ τῷ δουκικῷ ἀνακτόρῳ. Γεῖσεν (29,000 κατ.), μετὰ πανεπιστημίου. ²⁾ Οφφεμβάχη (65,000 κ.). Βόρδμς (44,000 κ.).

3) καὶ 4). Τὰ δύο Μ. Δ. τοῦ Μεκκλεμβούργου, κείμενα πρὸς Ν. τοῦ κόλπου τῆς Λυδένκης ἐπὶ χώρας λοφώδους καὶ λυμνώδους καὶ οἰκούμενα ὑπὸ διαμαρτυρομένων γεωργῶν καὶ κτηνοτρόφων. Καὶ τὸ μὲν Μεκκλεμβούργον Σβερίνον (13,127 □ χιλι. καὶ 625,000 κατ.) πρωτ. ἔχει τὸ ΣΒΕΡΙΝΟΝ (41,700 κατ.) καὶ τὴν Ροστόκην (60,000 κατ.) μετὰ πανεπιστημίου Τὸ δὲ Μεκκλεμβούργον Στρέλιτς (2,930 □ χιλι. καὶ 103,600 κατ.) ἔχει πρωτ. τὴν ΝΕΑΝ ΣΤΕΡΕΛΙΤΣΗΝ (11,400 κ.). Τοῦτο ἵσονται πρὸς τὸν νομὸν τῶν Κυκλαδῶν.

5) Μ. Δ. Σαξονικῆς Βεΐμάρης (Σάξ-Βάϊμαρ-Ἐϊσενάχ, 3,611 □ χιλι. καὶ 388 χιλ. κατ.), ἐκτεινόμενον ΒΑ. τοῦ Θυριγγικοῦ Δρυμοῦ. Πρωτ. ἔχει τὴν ΒΕΓΙΜΑΡΗΝ (28,000 κ.), ἐν ᾧ διέτριβον οἱ ποιηταὶ Γκαῖτε, Σχίλλει καὶ Χέρδερ. Ιέννα (20,500 κ.) μικρὰ πανεπιστημιακὴ πόλις, δνομαστὴ διὰ τὴν μάχην τοῦ Μεγ. Ναπολέοντος (14 Οκτ. 1806) καὶ Ἐϊσενάχη (32,000 κ.) ἡ πρώτη τοῦ δουκάτου πόλις.

6) Μ. Δ. Όλδεμβούργον (6,428 □ χιλι., 439,000 κ.). Τοῦτο ὑπὸ διαμαρτυρομένων κτηνοτρόφων οἰκούμενον ἀπαρτίζεται ἐκ 3 τμημάτων, διεσπαρμένων ἐντὸς τοῦ Πρωσικοῦ κράτους, ἡτοι: α') ἐκ τοῦ δουκάτου Όλδεμβούργου παρὰ τὸν κόλπον τῆς Βρέμης, μετὰ ὄμων. πρωτευούσης, κειμένης ἐπὶ τῷ Χούντῳ ποτ. β') τῆς ἡγεμονίας Λυθένκης πρὸς Β. τῆς ὄμων. ἐλευθέρας πόλεως. Εοντίνη εἰνε ἡ μόνη τῆς χώρας ταύτης πόλις: καὶ γ') Τῆς ἡγεμονίας Βιρ-

κεμφέλδης, ἐπὶ τῆς Ν. πλευρᾶς τοῦ Χουνσρίκου. Τὸ Ὀλδεμβούργον εἶναι ἡ πατρὶς τῆς ἀειμνήστου Ἀμαλίας, τῆς πρώτης βασιλίσσης τῆς Ἑλλάδος,

§ 51. **Τὰ δουκάτα.** Ταῦτα συνταγματικῶς ὑπὸ δουκῶν κυρερώμενα εἶνε πέντε. 1) τὸ Δουκᾶτον *Βρουνσβίκης* (3,672 □ χιλμ. 486,000 κ.), συνιστάμενον ἐκ τριῶν κεχωρισμένων τμημάτων, ἦτοι ἐκ τῆς ἴδιως *Βρουνσβίκης* μετὰ δμων. πρωτευούσης (*Βραουνσένγ*, 136,000 κ.), ἔχούσης τεχν. πανεπ., μουσείον καὶ μέγα ἐμπόριον βιβλίων, ἐκ τῆς *Χολτζμίνδης* παρὰ τὸν Οὐίσουργιν ποτ. καὶ ἐκ τῆς *Βλακεμβούργης* πρὸς Β. τοῦ Χάρτζου.

2) Τὸ Δ. τῆς *Σαξονικῆς Μεϊνίγγης* (Σάξ-Μάϊνιγγεν, 2,468 □ χιλμ. καὶ 270,000 κ.) ΝΔ. τοῦ Θυριγγικοῦ Δρυμοῦ πρωτ. ἡ βιομήχανος *Μέϊνιγγει* (14,000 κ.).

3) Τὸ Δ. τῆς *Σαξονικῆς Ἀλτεμβούργης* (1,324 □ χιλμ., 206,000 κ.), πρὸς Δ. τῆς *Σαξονίας* πρωτ. ἡ βιομήχανος *Ἀλτεμβούργη* (39,000 κ.).

4) Τὸ Δ. τῆς *Σαξονικῆς Κοβούργης* καὶ *Γόθας* (1,977 □ χιλμ., 242,000 κ.), συνιστάμενον ἐκ τῆς *Κοβούργης* (22,000 κ.) μετὰ δμων. πόλεως πρὸς Ν. τοῦ Θυριγγικοῦ Δρυμοῦ καὶ ἐκ τῆς *Γόθας* πρὸς Β. τούτου μετὰ δμωνύμου πόλεως (36,000 κ.), ἔχούσης βιβλιοθήκας καὶ μουσείου καὶ

5) Τὸ Δ. *Αρχάλιης* (2,297 □ χιλμ., 328,000 κ.), κείμενον πρὸς Β. τῆς Χάλλης. Πρωτ. *Δεοσάον* (55,000 κατ.), ἐπὶ τῇ Μούλδῃ, παραπ. τῆς *Ἐλβας*.

§ 55. **Αἱ ήγεμονίαι.** Τὰ ὑπὸ συνταγματικοὺς ἡγεμόνας ταῦτα κρατεῖσια (ὅμοιοι 5,621 □ γλμ., 600,000 κ.), εἶναι ἐπτά: 1) καὶ 2). Αἱ δύο τοῦ *Ρεούσσον* παλαιὰ καὶ νέα, κείμεναι πρὸς Α. τῆς *Ἀλτεμβούργης*, 3) καὶ 4). Αἱ ἐν Θυριγγίᾳ δύο τῆς *Σβαρισβούργης*, ἦτοι ἡ *Ρουδολφοτάτη* καὶ ἡ *Σονδερσχάουζεν*. 5) Ἡ τῆς *Βαλδέκης*, ἐκ δύο τμημάτων συνισταμένη, ἦτοι ἐκ τοῦ πρὸς Β. τῆς *Ἐστης* κείμενου τμήματος καὶ ἐκ τῆς *Πιρομόντης*, ΝΔ. τοῦ *Αννοβέρου* ὄνομαστῆς διὰ τὰ λουτρά της. 6) Ἡ τῆς *Αιππῆς Λειψόλδης* παρὰ τὸ *Αννοβέρον* καὶ 7). Ἡ τῆς *Σαονμβούργης Αιππῆς*, κείμενη μεταξὺ *Αννοβέρου* καὶ *Μίνδης*.

§ 53. **Ἐλεύθεραι πόλεις.** Αὗται δημοκρατικῶς κυρερώμεναι εἶναι α') ἡ *Λυβένκη* (298 □ χιλμ., 106,000 κ.) παρὰ τὸν

διμώνυμον κόλπον, κατὰ τὸν μεσαίωνα ἡ πρώτη τῆς Χανσεατικῆς ὁμοσπονδίας πόλις· 6') ἡ Βρέμη (256 □ χιλμ., 263,000 κ.) οὐ μακρὸν τοῦ διμωνύμου κόλπου, πόλις ἐμπορικὴ καὶ ναυτικὴ καὶ γ') τὸ Ἀμβοῦργον (414 □ χιλμ. καὶ 875,000 κ.) παρὰ τὰς ἐκδολὰς τῆς Ἐλβας, πόλις ἐμπορική, βιομήχανος καὶ ναυτικὴ καὶ λιμήν ἐλεύθερος.

§ 54. **Ἡ αὐτοκρατορικὴ χώρα.** Αἱ μετὰ τὸν Γαλλογερμανικὸν πόλεμον (1870—1871) ἀπὸ τῆς Γαλλίας ἀποσπασθεῖσαι χῶραι Ἀλσατία (Ἐλσάσση) καὶ Λοθριγγία (Λορραΐνη), κείμεναι πρὸς Δ. τοῦ Ρήγου καὶ τῆς Πφάλτσης, ἀπετέλεσαν τὴν ἀντοκρατορικὴν χώραν, διοικουμένην ὑπὸ αὐτοκρατορικοῦ τῆς Γερμανίας ἐπιτρόπου (14,518 □ χιλμ., 1,815,000 κατ.). Πόλεις ἐπίσημαι εἰνες Στρασβούργον (Ἀργεντοράτον 167 χ.κ.), ἐπὶ τῇ συμβολῇ τοῦ Ἰλλου καὶ Βρέους, πόλις ὀχυρά, βιομήχανος καὶ πανεπιστημιακή. Μυλχάουσεν (95 χ. κ.), ἐπὶ νησυδρίου μεταξὺ Ἰλλου καὶ τῆς διώρυχος Ρήγου-Ροδανοῦ, ἔχουσα βιομήχανίαν βαμβακερῶν ὄφασμάτων. Μέτοη (68 χ. κατ.), παρὰ τὸν Μοσέλαν, πόλις ὀχυρὰ καὶ ὀνομαστὴ διὰ τὴν πολιορκίαν τῶν Γάλλων ὑπὸ τῶν Γερμανῶν (1870—71), κατὰ τὴν ὅποιαν ὁ στρατηγὸς Βαζαὶν παρεδόθη εἰς τοὺς Γερμανοὺς μετὰ 170 χιλ. στρατοῦ. Αἱ δύο αὕται χῶραι ἴσοινται περίπου πρὸς τὴν Θεσσαλίαν, ἀλλὰ κατοικοῦνται ὑπὸ τετραπλάσιου ἀριθμοῦ κατοίκων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Σ'.

ΜΟΝΑΡΧΙΑ ΑΥΣΤΡΟΥΓΓΑΡΙΑΣ.

§ 55. **Θέσις καὶ ποιὸν τῆς χώρας.** Ἡ πρὸς Ν. τῆς Γερμανίας κειμένη αὔτη χώρα καὶ ἄχρι τῆς Ιταλίας, Σερβίας καὶ Ρουμανίας ἐξικνουμένη μόνον πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελ. βρέχεται, σχηματίζοντος τοὺς κόλπους Τεργέστης καὶ Φλαγατικὸν (νῦν Κουαργένου), τὴν χερσόνησον Ἰστρίαν καὶ τὰς Δαλματικὰς νήσους Λίσσαν, Λεσσίναν κλ. Οἱ ἀξιολογώτεροι λιμένες εἰνες οἱ τῆς Τεργέστης, τῆς Φιούμης, τῆς Λισσοῦς κτλ. καὶ ἀκρωτήρια τὸ τῆς Ιστρίας καὶ διάφορα ἐπὶ τῆς Δαλματίας.

Τὰ πλεῖστα ὅρη τῆς χώρας εἰνες προεκτάσεις τῶν Κεντρικῶν καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Α. "Αλπεων (Καρνικαί, Ίουλιαναί, Ἰλλυρικαὶ Ἀλπεις κλ.), ἔξι-
κονύμεναι καὶ μέχρι τοῦ Οὐγγρικοῦ βαθυπέδου (3,000—3,400 μ.
ūψ.) ὑπὸ τὸ σηματοθάβανον "Αλπεις καὶ Καρπάθια ὅρη.
"Ασχετον πρὸς ταύτας εἶνε τὸ ἐν Καρνιόλῃ ὅρος Καρουσάδον
(Κάρστον, 1796 μ.), ἐνῷ πλεῖστα σπῆλαια καὶ ὑπόγειοι ποταμοὶ
καὶ ἀπορροαί (καταβόθραι). Εἰς τὴν Αὐστρουγγαρίαν ἀνήκει καὶ μέ-
ρος τῶν Κεντρικῶν τῆς Γερμανίας ὁρέων ὡς τῶν Σουδήτων, τῶν
Μεταλλευτικῶν καὶ τοῦ Βοημικοῦ Δρυμοῦ.

"Ἐκ τῶν πεδιάδων αἱ ἀξιολογώτεραι εἶνε ἡ Βιενναία πεδιὰς
καὶ τὸ Οὐγγρικὸν βαθύπεδον, διαρρεόμεναι ὑπὸ τοῦ Δανουθίου, διερ-
χομένου διὰ τῆς Βιέννης καὶ Πέστης καὶ περιλαμβάνοντος διάφορα
παραποτάμια, ὡς τὸν Ἰρον, τὸν Δραῦον, τὸν Τίζαν τὴν Τάιον. τὸν
Σαῦον κλ. "Ετεροι ποταμοὶ πρὸς Β. εἰς Γερμανίαν εἰσρέοντες εἶνε
ἡ Ἐλβα. δ Ὁνιστούλας, δ Ὀδερος κλ. "Ἐκ τῶν λιμνῶν αἱ ἀξιο-
λογώτεραι εἶνε ἡ Πλάτιη, ἡ Βαλατών, ΝΔ. τῆς Πέστης, καὶ ἡ
Φέρτος (Νοϊστιδερσένη), ΝΑ. τῆς Βιέννης.

§ 56. **κλῖμα, προϊόντα, βιομηχανία καὶ ἐμπόριον.** Τὸ κλῖμα
εἶνε ποικίλον, γλυκὺ δὲ καὶ εὔκρατον πρὸς τὰ Ν. τῆς γύρως. Τὸ ἔδαφος
εἶνε εὐφορώτατον καὶ τὰ προϊόντα διάφορα, π. γ. γεώμηλα, σάκχαρον, κα-
πνός, ἵπποι, βόες, μέταξα καὶ μέταλλα διάφορα. "Εγειτ δὲ καὶ διατήμους θερ-
μὰς πηγάς, ίδιας ἐν Βοημίᾳ (Τέπλιτζ, Φραντζεσθάδη κλπ.). "Η βιομηχανία
ἀκμάζει, παράγουσα ύφασματα, ζύθον, ψαλον, σιδηροδρομικὰς ῥάβδους κλπ.
Τὸ ἐμπόριον εἶνε ἀκμαῖον καὶ ἡ συγκοινωνία πυκνή (σιδηρόδρ. 44,680 χιλμ.,
τηλέγρ. 70,000 χιλμ.). Τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν ἀριθμεῖ 393 ἀτμόπλοια, 198 με-
γάλα πλοῖα καὶ πλεῖστα ἀλιευτικὰ καὶ ἄλλα (16,000), ἡ δὲ ἐκπαίδευσις εἶνε
λίαν προηγμένη (ἀκαδημίαι: ἐπιστημῶν, 11 πανεπιστήμια, 7 πολυτεχνεῖα
κλπ.).

57. **κάτοικοι, δυνάμεις τοῦ κράτους καὶ πολιτειακὴ διαί-
ρεσις.** Οἱ κάτοικοι ἀνήκουσιν εἰς διαφόρους ἑθνότητας, ἥτοι εἶνε Γερμανοί,
Σλαβοί (διαφόρων φυλῶν) Οδηγροί, Μαγνάροι, Ρουμάνοι, Ἰταλοί, Ἐβραῖοι
κλπ. Οἱ πλεῖστοι τούτων εἶνε καθολικοί τὸ θρήσκευμα, οἱ ἐπίλοιποι δὲ δρ-
θόδοισοι, διαμαρτυρόμενοι καὶ Ἐβραῖοι.

"Η ἐπὶ Καρόλου τοῦ Μεγάλου Ἀβαρικὴ ἡγεμονία ἐγένετο διὰ κατακτή-
σεων καὶ κληρονομιῶν ἐπὶ Καρόλου τοῦ Ε', τοῦ καὶ βασιλέως τῆς Ἰσπα-
νίας (1516 μ. Χ.), μεγάλη δύναμις, ἡς οἱ ἡγεμόνες ἔξελέγοντο καὶ αὐτο-
κράτορες τῆς Γερμανίας. "Ἐπὶ Ναπολέοντος τοῦ Α' μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς
Γερμανικῆς αὐτοκρατορίας, ὁ τότε ἡγεμὼν τῆς γύρως Φραγκοκός δ' Α' ἔλαβε
τὸν τίτλον τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας. Μετὰ τὸν Αὐστροπορωσικὸν δὲ

πόλεμον (1866), καθ' ὃν ἡττήθησαν οἱ Αὐστριακοὶ, ἐπειδὴ οἱ Οὐγγαροὶ ἐζήτουν αὐτονομίαν, ἢ καὶ νῦν βασιλεύων αὐτοκράτωρ Φραγκίσκος Ἰωσὴφ ἡναγκάσθη νὰ δώσῃ σύνταγμα εἰς τὴν χώραν, ἥτις κατὰ τὸν θεμελιώδη νόμον τοῦ 1867 διηρέθη εἰς τὴν Αὐτοκρατορίαν τῆς Αὐστρίας (μετὰ τῆς Σαλτζβούργης Στυρίας, Καρνιόλης, Καρινθίας, Αὐστρίας, Τυρόλου, Βοημίας, Μοραβίας, Βανάτου, Δαλματίας, Γαλικίας ἐσχάτως καὶ τῆς Βοσνίας καὶ Ἐρζεγοβίνης κλπ.), καὶ τὸ Βασίλειον τῆς Ουγγαρίας μετὰ τῆς Τρανσυλβανίας, Σλαβονίας καὶ Κροατίας), οὗτινος βασιλεὺς ικληρονομικὸς εἶναι ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας. Ἐκτοτε ἐκλήθη μοναρχία Αὐστρογούγαρίας, ἥς ἔκατερον τῶν τμημάτων διοικεῖται συνταγματικῶς, ἔχον ίδιαν κυβέρνησιν καὶ δύο βουλάς. Κοινὰ δὲ εἶναι τὰ ἐν Βιέννη ὑπουργεῖα τῶν ἔξωτερικῶν, τοῦ πολέμου, τῶν νυκτικῶν καὶ τῶν οἰκονομικῶν.

Τὰ ἔσοδα ισούμενα πρὸς τὰ ἔξοδα δι': ὀλόκληρον μὲν τὴν μοναρχίαν ἀνέρχονται εἰς 396 ἑκατ. χορώνας (1 χορ. = 1,12 φρ.), διὰ τὴν Αὐστρίαν δὲ εἰς 2,149 ἑκ. χορ. καὶ ἐν Οὐγγαρίᾳ εἰς 1555 ἑκ. χορ. Ὁλόκληρον δὲ τὸ γενικὸν γρέος εἰς 5250 ἑκ. χορ. Ὁ στρατὸς ἐν εἰρήνῃ ἀριθμεῖ 380,000 ἄνδρας, ἐν πολέμῳ δὲ 1,872,000. Ὁ στόλος συνίσταται ἐξ 189 πλοίων, ἐξ ὧν τὰ 9 μεγάλα θωρηκτά. Γλώσσαι: ἐπίσημοι: εἶναι ἡ Γερμανικὴ καὶ ἡ Οὐγγρικὴ, δικλιόνται δύος ὑπὸ μεγάλου μέρους τῶν κατοίκων καὶ γλωσσαι Σλανικαὶ ὡς καὶ ἡ Ιταλική. Ἡ πολεμικὴ σημαία ἀποτελεῖται ἐκ 2 δρυζώντινων ταινιῶν ἐρυθρῶν, γαριζόμενων διὰ λευκῆς, ἐν ᾧ τὸ αὐτοκρατορικὸν στέμμα. Ἡ ἐμπορικὴ εἶναι περίπου δύοις, φέρουσα τὰ στέμματα τῆς Αὐστρίας καὶ Οὐγγαρίας. Κρήσεις ἡ μοναρχία ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης δὲν ἔχει.

§ 58. Πόλεις τῆς Αὐστρίας (351,220 □ χιλι., 29,400,000 κ., μετὰ τῆς Βοσνίας καὶ Ἐρζεγοβίνης). BIENNE (Βίγη, Βιέννεοδόνα, 1,712,080 κ.), παρὰ τὴν δεξιὰν σχιθην τοῦ Δανουδίου, καθέδρα τοῦ αὐτοκράτορος βασιλέως καὶ πρωτεύουσα τῆς Αὐστρίας. Διατρυπή τοῦ ποταμοῦ διασχίζει τὸ Α'. τμῆμα τῆς πόλεως. Είνε πόλις ὥραια, ἐμπορικὴ καὶ βιομήχανος μετὰ λαμπρῶν οἰκοδομημάτων, ἐξ ὧν πρωτεύουσι τὰ αὐτοκρατορικὰ ἀνάκτορα (Μπούργ), τὰ μουσεῖα, τὸ πανεπιστήμιον, τὸ πολυτεχνεῖον, τὸ θέατρον, τὸ ἀστεροσκοπεῖον, ἡ ἀκαδημία τῶν ἐπιστημῶν καὶ διάφοροι ναοί (τοῦ Ἀγ. Στεφάνου). Ἐχει δὲ τερπνὰς ἔξοχὰς μετὰ λαμπρῶν ἐπαύλεων καὶ προάστεια καὶ περιπάτους θαυμασίους (Πράτερ). Ἡ Βιέννη διείσπολιορχήθη (1529 καὶ 1683) ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀνευ ἀποτελέσματος. Είνε δὲ νῦν τὸ κέντρον τῶν σιδηροδρόμων τῆς μοναρχίας καὶ αὐτῆς τῆς Εὐρώπης.

Πρὸς Ν. ταύτης κεῖται Βάδη, ἔχουσα λουτρὰ καὶ ταύτης νοτιώτερον ἡ Βιενναία νέα πόλις (29 χιλ. κ.) καὶ πρὸς Δ. Λίνιτη Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικῆς

59 χιλ. κ.) ἐπὶ τῷ Δανουσίῳ παρὰ τὴν Βαυαρίαν, παράγουσα) μάλλινα ὑφάσματα (τσόχας). Σαλτζβούργη παρὰ τὴν Βαυαρίαν ΝΔ. τῆς προηγουμένης (33 χιλ. κ.), δυνομαστή διὰ τὰ ἀλατωρυχεῖα τῆς καὶ Γαστάνη διὰ τὰς θέρμας του γράτις (138 χιλ. κ.), ἐν Στυρίᾳ, πόλις βιομήχανος καὶ πανεπιστημιακή. Ταύτης ΒΔ. κείται Λεοβέρηη, ἔχουσα μεταλλευτικὴν ἀκαδημίαν καὶ ἘΕΕΤΖΒΈΟΥΓΗ δυνομαστὴ διὰ τὰ μεταλλεύεται καὶ μεταλλουργεῖα του σιδήρου. Κλαγεμφούρτη (ἐν Καρινθίᾳ, 24 χιλ. κ.), ἐπὶ λαμπρᾶς θέσεως, καὶ Α. ταύτης Βλαϊβέρογη μετὰ μεταλλείων μολύβδου. Λαϊβάχη (Λουδιάνα ἢ Ἐμόνα, 36 χιλ. κ.), ἐν Καρνιόλῃ, δυνομαστὴ διὰ τὸ συνέδριον τῆς Ιερᾶς τῶν ἡγεμόνων συμμαχίας, τὸ ἀποκηρύξαν τὴν μεγάλην ἡμῖνην ἐπαγάστασιν (1821). Πρὸς Δ. κείται: Ἰδρια, παράγουσα ὑδράργυρον.

Τεργέστη (134 χιλ. κ.), ἐπὶ τῷ μυχῷ τοῦ ὄμβων. κόλπῳ, ὁ πρώτος ἐμπορικὸς καὶ ναυτικὸς τοῦ κράτους λιμὴν, ἐν ᾧ καὶ πολλοὶ Ἔλληνες ἐμποροὶ. Πόλα (45. χιλ. κ.), ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Ἰστρίας, λιμὴν πολεμικός. Ζάρα πρὸς τὰ Β. τῆς Δαλματίας, πόλις ἐμπορική, Σπάλατον, Ῥιγοῦσσα καὶ Κάτταρον εἰνε αἱ σημαντικώτεραι τῆς Δαλματίας πόλεις· ἐκ τῶν νήσων ἡ ἀξιολογωτέρα εἰνε ἡ Λίσσα, ἔχουσα πολεμικὸν λιμένα καὶ κλῖμα γλυκύ. Πλησίον ταύτης οἱ Αὐστριακοὶ κατεναυμάχησαν τὸν Ἱταλικὸν στόλον τῷ 1866. Ἐν Τυρόλῳ ἡ σημαντικωτέρα πόλις εἰνε ἡ Ἰισβρύκη (27 χιλ. κ.), ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ πρὸς Α. ταύτης ἡ Χάλλη μετὰ μεγάλου ἀλοπηγίου. Μεταξὺ τοῦ Ῥήγου, πρὸ τῆς εἰς Βριγαντίνην λίμνην ἐκβολῆς αὐτοῦ, καὶ τοῦ Τυρόλου κείται ἡ μικρὰ καὶ ἀνεξάρτητος συνταγματικὴ ἡγεμονία Λιχτενστάνη (169 □ χιλι., 9,500 κ.), μετὰ τῆς πρωτ. Βαδούνιης (1200 κ.). Ταύτης ὁ ἡγεμών διαιμένει ἐν Βιέννη συνήθως.

Ἐν Βοημίᾳ κείται ἡ Πράγα (200 χιλ. κ.), ἔχουσα ἀρχαῖον πανεπιστήμιον καὶ βιομηχανίαν ἀκμαίαν. Ἐν Βοημίᾳ ὑπάρχουσι τὰ διάσημα λουτρά Τέπλιτς, Φραντζεσβάδη, Καρλσβάδη καὶ Μαργιενβάδη, ἀτινα ἐτησίως ἐπισκέπτονται χιλιάδες ἀσθενῶν. ΒΔ. κείται Κλάδνον, ἔξαγον λιθάνθρακας. Βρύννη (110 χιλ. κ.), ἐν Μοραβίᾳ, παράγουσα μάλλινα ὑφάσματα (τσόχας). Πρὸς Α. ταύτης οὐ μακρὸν κείται Αὐστερλίτση, δυνομαστὴ διὰ τὴν νίκην τοῦ Ναπολέοντος τοῦ Α' (1805). Κρακοβίη (91 χιλ. κ.), παρὰ τὴν Ῥωσικὴν

Πολωνίαν, ἐν Γαλλίᾳ, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν. Πρὸς Α. ταύτης κεῖται Λεμβέργη (160 χιλ. κ.), πόλις ἐμπορικὴ καὶ πανεπιστημιακή. Τσερνοβίτση (67 χιλ. κ.), ἐν Βουκοβίνᾳ, ἔχουσα γερμανικὸν πανεπιστήμιον.

§ 59. **Πόλεις τῆς Ούγγαρίας** (325,325 □ χιλιμ. καὶ 20,470,000 κ.). ΒΟΥΓΔΑΠΕΣΤΗ (831 χιλ. κ.). ἡ ἔδρα τῆς οὐγγρικῆς κυβερνήσεως ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν δυνάμων τοῦ Δανουδίου, σηματισθεῖσα ἐκ τῶν εἰς ἓνα δῆμον ἐνωθεισῶν πόλεων Βούδης (Ὄφεν) καὶ Πέστης. Εἶνε πόλις ἐμπορική, ἔχουσα πανεπιστήμιον οὐγγρικόν, πολυτεχνεῖον, βιβλιοθήκην καὶ ἀξιόλογον βιομηχανίαν. Πρεσβοῦργον (74 χιλ. κ.), πάλαι τῆς Ούγγαρίας πρωτ. Οἰδεμβοῦργον (Σοπρών, 36,000 κ.), ἐν μέσῳ ἀμπελώνων παρὰ τὴν Νοϊσιδλερσέην λίμνην. Κεκοκεμέτη (64 χιλ. κ.), ΝΑ. τῆς Πέστης, διενεργοῦσα σημαντικὸν ἐμπόριον κτηγῷν. Σχεμνίτση πρὸς Β. τῆς Πέστης, ἔχουσα μεταλλεῖα καὶ μεταλλευτικὴν καὶ δασονομικὴν ἀκαδημίαν. Πρὸς Β. κεῖται Κρεμνίτζη, ἔχουσα μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. Τοκάη, διοικαστὴ διὰ τοὺς οἰνους τῆς. Παλαιὰ "Ορσοβα, παρὰ τὰς Σιδηρᾶς τοῦ Δανουδίου πύλας. Χερμαροστάδη (26 χιλ. κ.), ἐν Τρανσυλβανίᾳ καὶ Κρονστάδη (Βρασώ, 34,000 κ.), ἐν Τρανσυλβανίᾳ παρὰ τὰ Ρουμανικὰ σύνορα. Κλαουσεμβούργη (57 χιλ. κ.), παρὰ τὸν Ζάμον ποτ. μετὰ οὐγγρικοῦ πανεπιστημίου. Ἀγράμη (75 χιλ. κ.), ἐν Κροατίᾳ μετὰ πανεπιστημίου. Φιούμη (44 χιλ. κ.), ἐπὶ τῷ μυχῷ τοῦ Φλανατικοῦ αόλπου, λιμὴν ἐλεύθερος μετὰ ναυτικῆς ἀκαδημίας. Πετερβαράδη, φρούριον Ισχυρὸν πρὸς τὰ ΒΔ. τοῦ Βελιγραδίου, πλησίον τοῦ δυοῖσον διοικητικοῦ Εὐγένιος (1716 μ. Χ) κατετρέπωσε τοὺς Τούρκους. Σεμλίνορ ἐπὶ τῷ Δανουδίῳ ἀπέναντι τοῦ Βελιγραδίου.

§ 60. **Βοσνία, Ἐρζεγεβίνη καὶ Νόβι-Παζάρ.** Διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου (1878) αἱ δασόφυται καὶ ὁρειναι ἐπαρχίαι τῆς Τουρκίας Βοσνία καὶ Ἐρζεγοβίνη (51,027 □ χιλιμ., 1,760,000 κ.) παρεχωρήθησαν εἰς τὴν διοικητικὴν τῆς Αὐστρουγγαρίας διεύθυνσιν καὶ κατελήφθησαν ὑπὸ στρατοῦ αὐτῆς, ψιλῷ μόνον δύναματι ἀνήκουσαι τῷ Σουλτάνῳ. Περὶ τὰ τέλη Σεπτεμβρίου 1908 δριστικῶς ἀπεσπάσθησαν τῆς Τουρκίας καὶ προσήγραψαν ὡς ἐπαρχίαι εἰς τὴν Αὐστρουγγαρίην μοναρχίαν. Τὸ δὲ σαγτζάκιον

Νόβι· Παξάρ έναπέμεινεν υπὸ τὴν διοίκησιν τῆς Τουρκίας, ὅπερ μέχρις ἐστὸν κατέχετο υπὸ αὐστριακοῦ στρατοῦ. Κείνται δὲ αὗται μεταξὺ Σερβίας, Δαλματίας καὶ Μαυροβουνίου. Τῆς Βοσνίας πόλεις εἶναι τὸ ΣΕΡΑΓΕΒΟΝ (41,500 κ.), πρωτ. ὀχυρὰ ἐπὶ τῷ Βόσνῃ π., καὶ ἡ Βανιαλούκη (14,800 κ.). Τῆς Ἐρζεγοβίνης πόλεις εἶναι ἡ Μοστάρη (17,000 κ.), πόλις ἐμπορική, καὶ ἡ Τραβηνίκη (6,600 κ.), ἔδρα καθολικοῦ ἐπισκόπου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

POYMANIA

(131,357 □ χιλ., 5,957,000 κ.).

§ 61. Θέσις καὶ ποιὸν τῆς χώρας. Τὸ ἐκ τῶν παραδουναβίων ἥγεμονιῶν Βλαχίας καὶ Μολδανίας (ἀρχαῖς Δακίας) καὶ τῆς Δοβρούντοᾶς συνιστάμενον κράτος τοῦτο κεῖται μεταξὺ Αὐστρίας, Φωσίας, Εὐξείνου Πόντου καὶ τῶν κάτω ροῶν τοῦ Δανουβίου (Ἴστρου). Εἶναι δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον πεδινόν, τὰ δὲ σημαντικώτερα αὐτοῦ ὅρη εἶναι τὰ ἐν σχήματι ἡμικυκλίου τὴν χώραν ἀπὸ τῆς Ούγγαρίας χωρίζοντα Καρπάθια, ἐν οἷς καὶ αἱ Τρασουλβανικαὶ Ἀλπεις. Ποταμοὺς ἔχει τὸν ἀπὸ τῆς Βουλγαρίας χωρίζοντα αὐτὴν Δανούβιον καὶ διάφορα τούτου παραποτάμια, ἢτοι τὸν Προοῦθον, χωρίζοντα τὴν Μολδαυίαν τῆς Βεσσαραβίας, τὸν Σερέτην, τὸν Ἀλούταν, διχάζοντα τὴν Βλαχίαν εἰς Μικρὰν καὶ Μεγάλην, καὶ ἄλλα. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι ὑγιεινόν, ἀλλὰ ψυχρὸν καὶ διὰ τοῦτο συνήθως ὁ Δανούβιος τὸν χειμῶνα πήγνυται. Εἶναι διπλασία τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἔκτασιν καὶ τὸν πληθυσμόν, δὲν καταλέγεται δὲ τοπογραφικῶς εἰς τὴν Ἑλλ. χερσόνησον, διότι κεῖται ἐκεῖθεν τοῦ Δανουβίου.

§ 62. Υλικὴ καὶ πνευματικὴ τῶν κατοίκων πρόσοδος καὶ δυνάμεις τοῦ κράτους. Τὸ εὔφορον ἄλλὰ κακῶς κεκαλλιεργημένον τῆς χώρας ἔδαφος παράγει πλεῖστα σίτηρά καὶ ἄφθονον ξυλεῖαν καὶ τρέφει πλεῖστα κτήνη, ἔγκλειει δὲ ἐν τοῖς σπλάγχνοις αὐτοῦ μαχειρικὸν ἄλας καὶ πετρέλαιον. Η βιομηχανία εἶναι ἀτελεστάτη, τὸ ἐμπόριον δημως εἶναι λίαν ζωηρὸν καὶ ἡ συγκοινωνία ἀρκούντως ἀνεπτυγμένη (σιδηρόδρ. 3,200 χιλ., τηλέγρ. 7,680 χιλ.). Οἱ κάτοικοι κατάγονται ἐκ τῶν ἐπὶ Τραϊανοῦ ἐν Δακίᾳ ιδρυθεισῶν Φωματικῶν ἀποικιῶν, πολλοὶ δημως εἶναι Σλαύοι καὶ οὐκ ὀλίγοι ἐλληνικῆς καταγωγῆς, οἵτινες γάριν συμφερόντων ἡρηθήσαν τὴν ἐλληνικήν καταγωγήν. Οἱ φιοποιηθῆκε από τὸ ίνστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ληγικήν αὐτῶν ἐθνότητα, γενόμενοι Ὄρουμάνοι. Οἱ Ὄρουμάνοι μισοῦσι τοὺς Ἐλληνας καὶ θέλουσι νὰ θεωρηθῶσιν οἱ ἐπὶ τῆς Πίνδου κατοικοῦντες Κουτσόβλαχοι ὅτι εἶναι ὄμόφυλοι αὐτῶν, ἐνῷ οὗτοι εἶναι γηησιώτατοι Ἐλληνες τὴν ψυχὴν καὶ τὸ θρήσκευμα καὶ οὐδὲν κοινὸν ἔχουσι μετὰ τῶν Ὄρουμάνων.

Εἰς Ἱάσιον πρωτ. τῆς Μολδαύιας εἰσελθὼν κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1821 δ' Ἀλ. Ὑψηλάντης ἐκήρυξε τὴν Ἐλληνικὴν ἐπανάστατιν. Η Ὄρουμανικὴ γλώσσα εἶναι μῆγμα λατινικῆς καὶ ολαινικῆς.

Ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἡ Ὄρουμανια ἀπετέλει τὰς ὑποτελεῖς τῇ Τουρκίᾳ Παριστρίους ἡγεμονίας Βλαχίαν καὶ Μολδαύιαν, ὃν οἱ ἡγεμόνες ἦσαν Ἐλληνες Φαναριώται (Σοῦτσος, Μουρούζης, Καρχτζῆς), οἵτινες τὰ μέγιστα συνετέλεσαν πρὸς προσαγγγήν καὶ μόρφωτιν τῶν κατοίκων τῆς χώρας. Η ἐκπαίδευσις προσδεύει, διότι πολλὰ ιδρύονται σχολεῖα, ὑπάρχουσι δὲ ἀκαδημίαι τῶν ἐπιστημῶν καὶ δύο πανεπιστήμια. Η θρησκεία εἶναι ὁρθόδοξος χριστιανική, η δὲ Ὄρουμανικὴ ἐκκλησία διοικεῖται ὑπὸ πεντακισ εἰδούς δου, δύος καὶ ἡ τῆς Ἐλλάδος. Τὸ πολλεσματικὸν μοναρχικὸν (βασιλεὺς Κάρολος Α'). Τὰ ἕσσιδα ἰσούμενα πρὸς τὰ ἕξιδα εἶναι 411 ἑκατ. λέι (φράγκα). Ο στρατὸς ἐν καιρῷ πολέμου ἀνέρχεται εἰς 280,000 ἄνδρας. Εγειρεῖ δὲ καὶ στόλον ἐκ 31 μικρῶν πλοίων. Τὸ ἐμπορικόν τῆς ναυτικὸν ἀνέρχεται εἰς 84 ἀτμόπλοια καὶ 382 ιστιοφόρου. Τὸ δημ. χρέος εἶναι 1,340 ἑκατ. φρ. Η σημαία τοῦ κράτους συνίσταται ἐκ τριῶν καθέτων ταινιῶν, κυανῆς, κιτρίνης καὶ ἐρυθρᾶς.

§ 63. Πόλεις. Η Ὄρουμανια τοπογραφικῶς διαιρεῖται εἰς τὴν Μολδαύιαν καὶ τὴν Μικρὰν καὶ τὴν Μεγάλην Βλαχίαν Πρωτ. τοῦ κράτους εἶναι ΒΟΓΚΟΥΡΕΣΤΙΟΝ (288 χιλ. κ.), ἐπὶ τῷ Διμοδοΐτεσσα παραπ. ἐν Μεγάλῃ Βλαχίᾳ, ἔχον τὰ ἀνάκτορα, πανεπιστήμιον καὶ μέγαρα πλουσίων, κατὰ τὸ πλεῖστον ἔμως εἶναι καὶ κῶς ἐκτισμένον μετὰ δόδων ἀκαθάρτων καὶ καλυθῶν. Ἐν Βουκουρεστίῳ ζῶσι καὶ Ἐλληνες πλούσιοι, όν οὐκ δλίγοι ἐγένοντα Ὄρουμάνοι. Κραιόβα (46,000 κ.), ἐν Βλαχίᾳ, πόλις ἐμπορική μετὰ ἀλατωρυχείων. Βραΐλα (60 χιλ. κ.), ἐπὶ τῷ Δανουδίῳ, πόλις ἐμπορική, κατοικουμένη ὑπὸ πολλῶν Ἐλλήνων, διατηρούντων ἐλληνικὰ σχολεῖα ἄριστα. Γαλάζιον (65,000 κ.), μεταξὺ τῶν εἰς τὸν Δανούδιον συμβολῶν τοῦ Προύθου καὶ Σερέτου, τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῆς Ὄρουμανίας, κατοικουμένον ὑπὸ πολλῶν Ἐλλήνων ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐδρεύει ἡ διεθνής τοῦ Λαρούβιον ἐπιτροπή, σκοπὸν ἔχουσα νὰ διατηρῇ εἰς καλὴν κατάστασιν διὰ τὴν ναυσιπλοΐαν τὰ στόματα τοῦ ποταμοῦ, ἐνῷ πλεῖστα ἐλληνικὰ πλοῖα καὶ ἀτμόπλοια πλέουσι. ΒΑ. τῆς Βραΐλας κείται Φωξάνη, ἐν ᾧ ὁ

Τυψηλάντης (1821) διωργάνωσε τὸν Ἱερὸν Λόχον ἐκ 500 Ἑλλήνων σπουδαστῶν. Τοῦρον-Σεβερίνον, κωμόπολις ἐπὶ τῷ Δαγούνδιῳ, παρὰ τὴν ὅποιαν σφύζονται ἑρεπία γεφύρας τοῦ Τραιανοῦ.

Ιάσιον (79,000 κ.), πρωτ. τῆς Μολδαυίας, οὐ μακρὰν τοῦ Προύθου, μετὰ πανεπιστημίου. Γιούργεβον, (21,000 κ.), ἀπέναντι τοῦ Ρουστσουκίου. Πλησίον τοῦ Τιργοβιτσίου κεῖται ἡ ιερὰ μονὴ τοῦ Δραγατσαΐου, περὶ τὴν ὅποιαν ἔπεσεν ὁ ἐκ μαθητῶν Ἑλλήνων Ἱερὸς Λόχος, πολεμῶν τῷ 1821 κατὰ τῶν Τούρκων· τῶν νεαρῶν τούτων προμάχων τῆς ἐλευθερίας ἡμῶν κενοτάφιον ὑπάρχει ἐν Αθήναις ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Ἀρεως. Παρὰ τὸν Προύθον κεῖται τὸ χωρίον Σκουλένιον, ἐν ᾧ ἔπεσε κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἡμέραν (17 Ιουλίου 1821) ὁ ἥρως Ἀθαράσιος Καρπενισιώτης, μαχόμενος κατὰ ἑξακισχιλίων Τούρκων. Οὐ μακρὰν τούτου κεῖται ἡ μονὴ Σέππουν, ἐν τῷ χωδωνοστασίῳ τῆς ὅποιας αλεισθεὶς ὁ ἥρως Γεώργιος ὁ Ὄλυμπιος κατὰ τὴν αὐτὴν μάχην καὶ θέσας πῦρ εἰς τὴν πυρίτιδα ἀνετινάχθη εἰς τὸν ἀέρα μετὰ τῶν περικυκλωσάντων αὐτῶν ἐχθρῶν. Ἐν Ρουμανίᾳ ἔζησαν καὶ διὰ τῆς φιλοπονίας αὐτῶν πλούτη μεγάλα ἐκτήσαντο οἱ μεγάλοι τοῦ ἔθνους εὐεργέται Ενάγγελος καὶ Κωνσταντῖνος Ζάππαι, οἱ ἐδρύσαντες ἐν Αθήναις τὴν Ὄλυμπιανὴν ἐκθεσιν (Ζάππειον). Ἡ Δορθουτσά κειμένη ἐντεῦθεν τοῦ Δαγούνδιου εἶναι ἐν μέρει χώρα λιμνώδης, ἐκχωρηθεῖσα τῇ Ρουμανίᾳ τῷ 1878 ὡς ἀντάλλαγμα τῆς Βεσσαραβίας, καταληφθείσης διπὸ τῆς Ρωσίας.

ΤΜΗΜΑ Γ'.

Βορεία καὶ βορειοανατολικὴ Εὐρώπη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ ΚΑΙ ΙΡΛΑΝΔΙΑ

(314,339 □ γιλμ., 45,057,000 κατ.).

§ 64. **Θέσις καὶ διαμελισμὸς τῆς χώρας.** Τὴν ΒΔ. τῆς Εὐρώπης γωνίαν κατέχει ὅμας νήσων, ἐξ ὧν ἡ Μεγ. Βρεττανία καὶ ἡ Ιρλανδία εἶναι αἱ μεγαλύτεραι αὗται χωρίζονται ἀπ' ἀλλή-

Ψηφιοποιήθηκε από τὸ Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λων μὲν διὰ τῆς Ἰολανδικῆς θαλάσσης καὶ τῶν πορθμῶν Ἀγ. Γεωργίου καὶ Βορείου, ἀπὸ τῆς ἡπειρωτικῆς δὲ Εὐρώπης διὰ τῆς Γερμανικῆς Θαλ., τοῦ πορθμοῦ τοῦ Καλαὶ καὶ τῆς Θαλάσσης τῆς Μάχης. Τὰ δὲ Β. καὶ Δ. τούτων παράλια βρέχονται ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ωκεανοῦ.

Ἡ θάλασσα βαθέως εἰσχωροῦσα εἰς τὰς νήσους ταύτας σχηματίζει τοὺς κόλπους Ταμέσεως, Βριστόλης, Λιβερπούλης, Λονεγάλην, Γαλούνην κλπ., τὰς γερσονήσους Νορφόλεης, Κορνουαλίας καὶ Σαθερολάνθης, πλείστους καὶ ἀσφαλεῖς λιμένας (περὶ τοὺς 500) καὶ ἀκρωτήρια πολλά, ὡς τὸ Φινιστέρον ἢ Λανδσεὺν καὶ Βράθον ἐν Μ. Βρεττανίᾳ (Ἀγγλίᾳ καὶ Σκωτίᾳ) καὶ τὸ Καρνάσσον καὶ Μαλίν ἐν Ἰρλανδίᾳ.

Ἡ Ἀγγλία κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι πεδινή, ὅρη δὲ ἔχει τὰ μεταλλοφόρα τῆς Κορνουαλίας καὶ Δεβόνης, τὰ τῆς Οὐαλίας (Συγδον., 1094 μ.) καὶ τὰ τῆς Β. Ἀγγλίας, ἐν οἷς πλούσια στρώματα σιδήρου καὶ λιθανθράκων. Ἡ Σκωτία, κατὰ τὸ πλεῖστον δρεινὴ, ὅρη ἔχει τὰ τῶν Σκωτικῶν συνόρων μετὰ τοῦ Σεβιότου, πρὸς Β. τῶν δυοίων ἔξαπλοις τὸ Σκωτικὸν βαθύπεδον, τὰ ἀγρίως διεσχισμένα καὶ βραχώδη τῆς Γραμπιάνης (1300 μ.) καὶ τὰ γυμνὰ καὶ ἄγρια Καληδονικά, ἐν μέσῳ τῶν δυοίων πολλαὶ λίμναι ἐχθυστρόφοι. Ἡ Ἰρλανδία εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον πεδινὴ καὶ μόνον πρὸς Δ. καὶ ΝΔ. ἔχει χθαμαλά τινα ὅρη (1040 μ.).

Ἐπειδὴ πολλοὶ τῶν ποταμῶν δὲν ῥέουσιν δρμητικῶς, εἶναι πλωτοί. Τούτων οἱ σημαντικώτεροι εἶναι ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ Σεβέρους, μετὰ εὔρυτάτου στομίου χυνόμενος εἰς τὸν κόλπον τῆς Βριστόλης· ὑπὸ τὴν κοίτην τούτου διέρχεται σιδηροδρομικὴ σηραγξ. Ὁ Μέρσης, ἐκβάλλων παρὰ τὴν Λιβερπούλην. Ὁ Τρέντης, οἵστις μετὰ τοῦ Αούσον σχηματίζει τὸν εἰς τὴν Γερμανικὴν θάλ. χυνόμενον Χό μβροι. Ὁ Τάμεσις (Ἄεσις, 350 χιλμ.), διέμεντος, ἐκβάλλων εἰς τὴν Γερμανικὴν θάλ. Τὸν τὴν κοίτην τούτου διὰ σηράγγων διέρχονται σιδηροδρομοί. Ἐν Σκωτίᾳ εἶναι ὁ Κλύδης, χυνόμενος εἰς τὸν Βόρειον πορθμόν, καὶ ἐν Ἰρλανδίᾳ ὁ Σάνναου, ρέων πρὸς τὰ ΝΔ. τῆς νήσου. Ἡ χώρα ἔχει πολλὰς διώρυχας, δι’ ὃν λίμναι καὶ ποταμοὶ συγκοινωνοῦσι μετ’ ἀλλήλων ἢ μετὰ τῆς θαλάσσης. Τὸν κλῖμα εἶναι ωκεάνειον, ὑγρὸν διμως καὶ διμιχλῶδες καὶ ὁ οὐρανὸς σχεδὸν πάν-

τοτε γεφελώδης. Ψύχος ἐπικρατεῖ ἐπὶ τῶν ὅρεινῶν τόπων, ιδίως πρὸς τὰ Β τῆς Σκωτίας.

§ 65. **Προϊόντα, βιομηχανία, συγκοινωνία, ἐμπόριον καὶ ἐκπαιδευσίς.** Τὸ ἔδαφος εἶναι εὐφορον. Ἡ γεωργία, ἡ κτηνοτροφία, ἡ ἀλιεία (κητῶν, ἀριγγῶν), ἡ μεταλλεία καὶ ἡ μεταλλουργία (λιθάνθρακες, κασσίτερος, χαλκός, μόλυβδος, σίδηρος, ψευδάργυρος κλ.) ἀκμάζουσιν. Ἡ βιομηχανία εἶναι ἡ πρώτη τοῦ κόσμου, ἐπασχόλουσα περὶ τὰ 130 χιλ. ἑργοστάτια, παράγοντα πλεῖστα καὶ ποικίλα τεγγητὰ προϊόντα.

Ἡ συγκοινωνία εἶναι πυκνοτάτη (σιδηρόδρ. 37,190 χιλμ., τηλέγρ. 91,090 χιλμ.) καὶ μέγιστος ὁ ἐμπορικὸς αὐτῆς στόλος. (9,650 ἵστοφ., ἄνευ τῶν ἀποικιῶν, καὶ 41,394 ἀτμόπλ.) Τὸ ἐμπόριον τῆς Μεγάλης Βρεττανίας κατέχει ἐν τῷ κόσμῳ τὴν πρώτην θέσιν, ἡ ἐκπαιδευσις ὅμως γιγαντεῖ, καίτοι ὁ ποργεωτική. "Εγειρε δὲ πανεπιστήμια, πολλὰ ἄλλα ἐπιστημονικὰ καθιδύματα καὶ μουσεῖα, ἐξ ὧν πρωτεύει τὸ Βρεττανικὸν μουσεῖον διὰ τοὺς ἐπιστημονικούς του θησαυρούς.

§ 66. **Κάτοικοι καὶ δυνάμεις τοῦ κράτους.** Οἱ πλείστοι τῶν κατοικῶν εἶναι Γερμανικῆς καταγωγῆς ('Αγγλοσάξωνες καὶ Νορμανδοί), οἱ ἐπίλοιποι δὲ Κελτικῆς. Ἡ 'Αγγλικὴ γλῶσσα εἶναι μᾶγια γερμανικῶν καὶ νορμανδικῶν (γαλλικῶν) λέξεων. Ἐπικρατεστέρα φρονητεία εἶναι ἡ τῶν διαμαρτυρομένων (ἐπισκοπική ἐν Ἀγγλίᾳ, πρεσβυτεριανή ἐν Σκωτίᾳ, πάλαι Καληδονίᾳ), ἐν Ἰρλανδίᾳ δὲ ἐπικρατεῖ ἡ καθολική.

Τὸν θεμέλιον λίθον τῆς κοσμοκρατορίας τοῦ κράτους τούτου ἔθετο ἡ βασίλισσα Ελισάβετ (1558-1608 μ. Χ.), ἡς ὁ στόλος κατέστρεψε τὸν ἀρτητὸν Ισπανικόν. Οὕτω τὸ 'Ηνωμένον Βασίλειον τῆς Μεγάλης Βρεττανίας καὶ Ιρλανδίας ἡδυνήθη σὺν τῷ γρόνῳ νὰ κατακτήσῃ τὸ 1/5 τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς καὶ νὰ ἴδούσῃ τὴν Βρεττανικὴν αὐτοκρατορίαν, συνισταμένην ἐκ τοῦ 'Ηνωμένου Βασιλείου, ἐκ τῶν πλείστων ἀπεράντων αὐτοῦ ἀποικιῶν καὶ ἐκ τῶν 'Αν. 'Ινδῶν (29,556,200 □ χιλμ. καὶ 397 ἑκ. κ.). Πρό τινος δὲ μετὰ πόλεμον δεινὸν κατέκτησε καὶ τὰς ἐν τῇ N. 'Αφρικῆ ἐλευθέρας δημοκρατίας 'Οράγγην καὶ Τρανσόβαλην (ὅμου 429,860 □ 1,740,000 κατ.) καὶ συμπεριέλαβε ταύτας εἰς τὰς Βρεττανικὰς ἀποικίας τῆς Μεσημβρινῆς 'Αφρικῆς.

Τὸ πολιτισματικόν μοναρχικόν (νῦν βασιλεύει 'Έδουάρδος Ζ'). Τὰ διοδα τοῦ κράτους ἀνέρχονται εἰς 203,000,000 λίρας στερλίνας ὡς καὶ αἱ δαπάναι (1 λιρ. στερλ. = 25 φρ.), τὸ δὲ δῆμος γρέος εἰς 715 ἑκ. λίρας στερλίνας. 'Ο στρατὸς ἀνέρχεται ἐν καιρῷ μὲν εἰρήνης (ό μόνιμος) εἰς 420 χιλ. ἄνδρας, ἐν πολέμῳ δὲ 1,000,000 ἄνδρας. 'Ο στόλος τῆς Μεγ. Βρεττανίας εἶναι ὁ μέγιστος τοῦ κόσμου, διότι ἀριθμεῖ περὶ τὰ 498 ἐν ὅλῳ μεγάλα πλοῖα νέα, ἐξ ὧν τὰ 100 θωρηκτὰ καὶ καταδρυμικά' τάξιστας, ναυπηγοῦνται δὲ ἔτεος 33 διάφορα, ἐν οἷς δέκα υποθρύγια. 'Η ἐμπορικὴ σηματα εἶναι ἐρυθρά, ἡς τὸ ἄνω τετραγωνίδιον φέρει σύμπλεγμα δύο

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

έρυθρῶν σταυρῶν. Ἡ πολεμικὴ εἶνε δύο εἰδῶν, α') ἡ τῆς κνανῆς μοίρας, κυανόγρων, φέρουσα ἐν τῷ ἑστωτερικῷ ἄνω τετραγωνιδίῳ τὸ σύμπλεγμα δύο ἔρυθρῶν σταυρῶν, καὶ β' ἡ τῆς λευκῆς, συνισταμένη ἐκ λευκῆς οὐδόνης, διασχιζομένης ὑπὸ ἔρυθρου σταυροῦ καὶ φερούσης ἐν τῷ ἄνω τετραγωνιδίῳ τὸ σύμπλεγμα τῶν δύο σταυρῶν.

§ 67. Πόλεις Ἀγγλίας καὶ Οὐαλίας. (151,015 □ χλμ., 35 1/2 ἑκ. κ.). ΛΟΝΔΙΝΟΝ (Λόνδον, Λόντρα, 4,760,000 κ.), ἡ πρωτ. τοῦ κράτους καὶ ἡ μεγίστη τοῦ κόσμου πόλις ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν δύο Τάμεσεως, οὕτινος τὸ πλάτος 400 μέτρ. περίπου. Τὸ μέγιστον τῆς ἀχανοῦς πόλεως μῆκος ἦν διφοιειδῶς διασχίζει διά τάμεσις, εἶναι 22 χιλ. περίπου. Τὸ ἄπιτι ἡ ἡ ἀρχικὴ πόλις, ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὅχθης τοῦ Ταμέσεως, εἶναι διαστήματος 200 μέτρ. Τὸ Λονδίνον ἀπόκτισα διάσημα (Βουκιγχάμ καὶ Ἀγ. Ιακώβου), τὸ κοινοβούλιον, τὸ δημαρχεῖον, χρηματιστήριον παγκόσμιον, θέατρα, ἐκκλησίας λαμπράς (Ἀγ. Παύλου), νοσοκομεῖα, 2 πανεπιστήμια μετὰ τεχνικῶν σχολῶν, τὸ Βρεττανικὸν μουσεῖον, τὸ μέγιστον τοῦ κόσμου, μετὰ παμμεγίστου βιβλιοθήκης, πινακοθήκας πολυτίμους καὶ εἶναι ἡ ἔδρα τῆς βασιλικῆς ἑταίρειας τῶν ἐπιστημῶν κλπ. Ἡ σημαντικωτέρα βιομηχανία τοῦ Λονδίνου εἶναι ἡ τοῦ ζύθου καὶ τοῦ σακχάρου. Ως συνοικία Λονδίνου ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὅχθης τοῦ Ταμέσεως κεῖται ἡ Γρήνιτς, ἐν ᾧ πλουσία βιβλιοθήκη καὶ διάσημον ἀστεροσκοπεῖον, δι' οὗ διέρχεται κατὰ τοὺς Ἀγγλους διαστήματα τοῦ Κομητείας της Γάλης μεσημβρινός. Τοῦ Λονδίνου προάστεια εἶναι ἡ Βεστάμη, ἡ Κρουδάρη κλ. ΒΔ. ταύτης κεῖται ὁ Οξφόρδης ἐν μέσῳ λειμώνων, ἔχουσα δύο ἀστεροσκοπεῖα, πανεπιστήμιον ἀρχαῖον, ἐπιστημονικὰς συλλογὰς καὶ βιβλιοθήκην. Πρὸς Δ. τοῦ Λονδίνου ἐπὶ τῷ Ταμέσει κεῖται Οὐενδσορ, βασιλικὴ ἔπαυλις.

Πρὸς Β. ταύτης **Βιρμιγχάμη** (553,000 κ.) ἡ πρώτη τοῦ κράτους βιομήχανος πόλις, πρὸς ἀνατολὰς τῆς ὁποίας κεῖνται 8 ἄλλαι πόλεις μετρίου μεγέθους. ΒΑ. δὲ ταύτης Λέστρη (Λεικέστρη, 236 χιλ. κατ.), ἐμπορικὴ πόλις. Στόκη (20 χ. κ.) ἐπὶ τῷ Τρέντῳ, ἔχουσα ἔργοστάσια πηλίνων καὶ πορφυρῶν ἀγγείων. Βοιστόλη (368 χ. κ.) ἐπὶ τῷ Ἀθωνι ποτ. παρὰ τὸν δρόμον. κόλπον πόλις ἐμπορικὴ Ψηφιοποίηθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ πανεπιστημιακή. Νοτιγγάμ (257 χ. κ.) πρὸς Β. τῆς Λεικέστρης, ἔχουσα ἐργοστάσια περικνημίδων. Καίντεοβοη (Δουρόθερνον, 25 χ. κ.) ἔδρα τοῦ πρώτου ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἀγγλίας. Οὐούλιτς παρὰ τὸ Λονδίνον, ἔχουσα στρατιωτικὴν ἀκαδημίαν, ὀπλοστάσιον καὶ χυτήριον τηλεοβόλων. Βράιτ (129 χ. κ.) ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ τῆς Μάγχης μετὰ θαλασσίων λουτρῶν. Πορτσμός (208 χ. κ.), πολεμικὸς λιμὴν ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ τῆς Μάγχης, ὡς καὶ Πλυμός (120 χ. κ.) καὶ Δέβντορτ (70 χ.), λιμὴν τεχνητός.

Αιθεοποιὲλην (746 χ. κ.), ἡ δευτέρα τῆς Ἀγγλίας ἐμπορικὴ πόλις καὶ ἡ πρώτη τοῦ βάμβακος ἀγορά, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Μέρση. Πρὸς Α. ταύτης κεῖται **Μάντσεστερ Σαλφόρδη** (643 χιλ. κατ.), ἡ πρώτη τῆς γῆς βιομήχανος πόλις διὰ τὰ βαμβακερὰ αὐτῆς ὑφάσματα. Ἐν τοῖς περιχώροις ταύτης ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι βιομήχανοι πόλεις (Βόλτων, Πρέστων, Βλακβόρν, Όλδχαμ καὶ Βλαδφόρδμ), δινέας πληθυσμὸς 100—200 χιλ. κατοίκων. ΝΑ. ταύτης κεῖται ἡ μάλλινα ὑφάσματα παράγουσα **Σεεφίλδη** (455 χιλ. κ.). Πρὸς τὰ βόρεια τῆς Ἀγγλίας παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποτ. Τὸν κεῖται ἡ ὁνομαστὴ διὰ τοὺς λιθάνθρακας αὐτῆς **Νιουκάστελ** (272 χ. κ.). Ἡ **Υόρκη** (**Ἐδόρακον**) εἶνε ἡ ἔδρα τοῦ δευτέρου ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἀγγλίας.

Ἐν Οὐαλίᾳ πρὸς τὰ Ν. αὐτῆς κεῖται **Σουάρσιη** (97 χ. κατ.), ἔχουσα ἀνθρακωρυχεῖα καὶ μεταλλουργεῖα χαλκοῦ καὶ φευδαργύρου. Πρὸς Δ. ἐν τῇ **Ιρλανδίᾳ** θαλάσσῃ κεῖται ἡ διὰ στενοῦ πορθμοῦ χωριζομένη μεταλλοφόρος νῆσος **Ἀγγλεσία** ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ τούτου ὑπάρχει σωληνοειδὴς γέφυρα, δι' ἣς διέρχεται σιδηρόδρομος, θεωρούμενος ὡς ἐν τῷ νέων θαυμάτων τοῦ κόσμου (ὑπὸ Στέφενσον).

Σ 68. Πόλεις Σκωτίας. Αὕτη (78,748 □χιλμ., 4,820,000 κ.) κατέχουσα τὸ βόρειον τῆς Μεγ. Βρεττανίας τιμῆμα ἀπετέλει ποτὲ ἀνεξάρτητον βασίλειον (μέχρι τοῦ 1707), οὗτινος ἡ βασίλισσα **Μαρία Στούαρτ** ἀπεκεφαλίσθη ἐπὶ Ἐλισάβετ βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας (1567 μ. Χ.). Νῦν ἀπαρτίζει μετὰ τῆς Ἀγγλίας καὶ Ιρλανδίας τὸ **Ηνωμένον Βασίλειον** τῆς Μεγ. Βρεττανίας καὶ Ιρλανδίας. Πρωτ. **ΕΔΙΜΒΟΥΓΡΙΤΩΝ** (316 χ. κ.) μετὰ πανεπιστημίου, οὐ μακρὰν τοῦ κόλπου Φόρθων, ἀμφιθεατρικῶς ἐκτισμένη ἐπὶ τριῶν λόφων.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἐπίνειον ταύτης Λείθη. Γλασιώβη 760 χιλ. κ.) ἐπὶ τῷ Κλύδῃ, πόλις βιομήχανος, μέταλλευτικὴ καὶ πανεπιστημιακή. Ἐπὶ τῆς δρεινῆς Σκωτίας κεῖται Πέροθη, ἡ καθέδρα τῶν θασιλέων τῆς Σκωτίας. Ἀβερδήνη (153 χ. κ.) ἡ βορειοτάτη τοῦ βασιλείου πόλις. Δόνη (160,000 κ.), παράγουσα λιγὰ ύφασματα. Εἰς τὴν Σκωτίαν ἀνήκουσι καὶ αἱ ΒΔ. κείμεναι Ἐβρίδες νῆσοι (300 τὸν ἀριθμόν), αἱ πρὸς Β. Οοκάδες καὶ αἱ Σχεετλανδικαί

§ 69. **Πόλεις Ἰρλανδίας.** Ἡ νῆσος αὕτη (π. Ἰρλανδία 83,792 □ χιλμ., 4,363,000 κ.), ὑπὸ καθολικῶν ιδίως κατοικουμένη, εἶναι πεδινὴ καὶ λίαν κτηνοτρόφος. Πρωτ. ἔχει τὸ ΔΟΥΓΒΛΙΝΟΝ (373 χ. κ.) παρὰ τὰς Α. τῆς νήσου ἀντάς, ἔχον ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν, πλουσίας συλλογὰς καὶ καθολικὸν πανεπιστήμιον. Πρὸς Β. ταύτης κεῖται Βελφάστη (349 χ. κ.), ἐπὶ τῷ μυχῷ δύμων. κόλπου, δι πρῶτος τῆς νήσου λιμήν, ἔχουσα ἐργοστάσια λιγῶν ύφασμάτων. Λιμερικὴ παρὰ τὸν Σάννωνα. Βαλεοφόρδη παρὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Ἀγ. Γεωργίου, ἔχουσα μεγάλα σφαγεῖα βοῶν καὶ μέγα ἐμπόριον ἀριγγῶν.

Ἐκτὸς τῆς Γιβραλτάρος καὶ τῆς Μελίτης ἡ Μεγ. Βρεττανία κατέχει ἐν Εὐρώπῃ καὶ τινα γησύδρια πρὸς Β. τῆς Γαλλίας Ἱερσένη κλ.) ὑπὸ ἀλιέων κατοικούμενα. Εἰς τὰς ἄλλας τῆς γῆς ἡπειρους ἔχει πλείστας καὶ ἀπεράντους κτήσεις καὶ ἀποικίας (29,241,900 □ χιλμ.. 350 ἑκ. κάτ.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΔΑΝΙΜΑΡΚΙΑ Η ΔΑΝΙΑ

(40 384 □ χιλμ. καὶ 2,605,000 κ.),

§ 70. **Θέσις καὶ ποιὸν τῆς χώρας.** Ἡ πρὸς Β. τῆς Γερμανίας σμικρὰ ἀλλ' εὐδαίμων αὕτη χώρα, μόλις κατὰ τὰ $\frac{2}{3}$ ἵση πρὸς τὴν Ἑλλάδα, κείμενη μεταξὺ τῆς Γερμανικῆς καὶ Βαλτικῆς θαλάσσης καὶ τῶν θαλασσίων βραχιόνων Σκαγερράκου καὶ Καττεγάτου, ἀπαρτίζεται ἐκ τῆς χερσονήσου Ἰοντλάνδης (25,291 □ Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

χιλι. 1,124,600 κ.) καὶ ἔκ τινων νήσων (Σεελάνδης, Λαλάνδης, Φύνης, Φαστέρης, ἐν δλφ 13,335 □ χιλι., 1,464,000 κ.). Εἶνε δὲ ἡ εὐφορος καὶ δασώδης αὕτη χώρα προέκτασις τοῦ Γερμανικοῦ βαθυπέδου, ἀσημάντους ἔχουσα λόφους καὶ ποταμούς, λίμνας δέ, ἵδιως ἐν Ἰουτλάνδῃ, ωραίας καὶ μεγάλας· τοιαύτη ἡ Λίμφόρδη, γῆτις μετὰ διαφόρων ἄλλων λιμνῶν σχηματίζει ἀβαθὴ βραχίονα, δι' οὓς συγκοινωνεῖ διατεγμένης μετὰ τῆς Γερμανικῆς θαλάσσης. Αἱ πρὸς Α. τῆς Ἰουτλάνδης κείμεναι νῆσοι ἀποχωρίζονται διὰ πορθμῶν, ὃν σημαντικότεροι διατεγμένης Σούνδης, διατεγμένης Μικρὸς Βέλτος καὶ διατεγμένης Μέγας Β. λιος, πλάτος ἔχοντες 0,7—38 χιλι. Τὰ Δ. τῆς Ἰουτλάνδης παράλια εἰνε ἀλίμενα, εὐλίμενα δὲ τὰ Α. ώς καὶ αἱ νῆσοι αὐτῆς. Τὸ κλῖμα δὲν εἰνε λίαν ψυχρόν, διατεγμένης πάγος δὲ τὸν χειμῶνα δὲν διαμένει ἐπὶ πολλὰς ήμέρας, ώς ἀλλαχοῦ τῆς Β. Εὐρώπης.

§ 71. **Κάτοικοι καὶ πρόσδοτος αὐτῶν, δυνάμεις τοῦ κράτους.** Οἱ κάτοικοι ἀνήκουσιν εἰς τὸν Σκανδινανικὸν κλάδον τῆς γερμανικῆς ὄμοεθνίας, ἀσγολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κινητοροφίαν, τὴν ἀλιείαν καὶ ναυτιλίαν, εἴνε δὲ ἀπαντες διαμαρτυρόμενοι. Ηἱ βιομηχανία ἀκμάζει μόνον ἐν τῇ πρωτεύουσῃ, τῷ ἐμπόρῳ δὲ εἰνε λίαν ζωηρὸν καὶ τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν ἀριθμοῦ περὶ τὰ 3,266 πλοῖα καὶ 650 ἀτμόπλοια. Καὶ ἡ συγκοινωνία δὲ (σιδηρ. 3, 353 χιλι., τηλέγρ. 3,730 χιλι.), ώς καὶ ἡ ἐκπατέδευσις ἐν ἀρίστῃ διατελοῦσι καταστάσει, διότι ἀπαντες οἱ Δανοὶ γινώσκουσι γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν.

Κατὰ τὸν μεσαίωνα ἡ Δανία ἦν ἴσχυρά, διότι οὐ μόνον ἐπὶ Καρούντου τοῦ Μεγάλου ἔζουσιαζε τὴν Ἀγγλίαν, ἀλλ' ἔσχε καὶ τὴν ἡγεμονίαν ἐφ' ἀπάτης τῆς Σκανδινανίας (1397—1520 μ. Χ.). Βαθυτάδον δύως μετὰ πολλὰς ἀπώλειας ἐσπικρύνθη, ἰδίως μετὰ τὸν Δανογερμανικὸν πόλεμον (1864), ὅτε ἀπώλεσε τὰ Δουκάτα Χολστάιν, Σλεσβίην καὶ Λαονεμβούργην καὶ περιωρίσθη εἰς τὴν μικρὰν ταύτην γώραν. Τὸ πολίτευμα εἴνε συνταγματικὸν ὑπὸ τὸν βασιλέα Φρειδερίκον τὸν Η', ἀδελφὸν τοῦ ἡμετέρου βασιλέως Γεωργίου τὸν Α'. Τὰ ἔσοδα τοῦ κράτους ἀνέρχονται εἰς 94 ἑκατ. κορώνας (1κορ.=1 39 φρ.), τὰ ἔσοδα εἰς 101 ἑκατ. κορ. καὶ τὸ ἐνεργὸν δημ. γρέος εἰς 255 ἑκατ. κορ. Οἱ στρατὸς ἀριθμοῦ ἐν εἰρήνῃ μὲν 10 γιλ., ἐν πολέμῳ δὲ 60 γιλ. ἀνδρῶν, ὁ δὲ σιδόλος 64 πλοῖα (5 θωρηκτά). Ηἱ ἐμπορικὴ σημαία εἴνε ἐρυθρά, φέροντα λευκόν σταυρόν, δύοις δὲ πρὸς ταύτην εἴνε καὶ ἡ πολεμική, ἡς δύως ἡ προσθία πλευρά εἴνε ἐν τῷ μέσῳ γωνιωδῶς ἐψαλισμένη. Ηἱ Δανία εἴνε πατρὶς τοῦ ἡμετέρου Βασιλέως.

§ 72. **Πόλεις.** ΚΟΠΕΓΧΑΓΗ 614 χιλ. κ. μετὰ τῶν προστείων) πρωτ. τοῦ κράτους, ἐπὶ τῆς νήσου Σεελάνδης (6,830 □ χιλι. καὶ τῆς παρακειμένης μικρᾶς νήσου Αμαγέρης. Ἐχει πανε-

πιστήμιον, τὸ μόνον τοῦ κράτους, πολυτεχγεῖον, ἀστεροσκοπεῖον, ἀκαδημίας καὶ μουσεῖα. Ἐλσιγγόρη ἐπὶ τῷ πορθμῷ τῆς Σούνδης, ἐρημωθεῖσα ἀφ' ὅτου κατέστη ἐλευθέρα εἰς τὰ πλοῖα ἡ διόδος τοῦ πορθμοῦ. Ἔτεραι πόλεις ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς νήσου εἰνε 'Ροισκίλδη καὶ 'Ροτσκίλδη. Ἐπὶ τῆς νήσου Φύνης (2.940 □ χιλμ.), κείται ἡ 'Οδεραέη (70 χιλ. κ.), καὶ ἐπὶ τῆς 'Ιουτλάνδης ἡ 'Αροῦνος (55 χιλ. κ.), ἡ δευτέρα τοῦ κράτους πόλις καὶ ἡ 'Ρυνδέρσου (21 χιλ. κ.), ἔχουσα χειροκτίων ἐργοστάσια. Αἱ πρὸς Β. τῆς Σκωτίας κείμεναι ἡγαιοτειογενεῖς νῆσοι Φαρόδαι (Νῆσοι τῶν Προβάτων, 1400 □ χιλμ. καὶ 16,000 κ.) ἀνήκουσι τῇ Δανίᾳ καὶ κατοικοῦνται ὑπὸ Σκανδιναυῶν ἀλιέων. Ἐπίσης Δανικὴ κτῆσις εἰνε καὶ ἡ ΒΔ. τούτων κειμένη κατάψυχρος 'Ιολανδία (104,985 □ χιλμ. καὶ 78 χιλ. κ.), ἐν ᾧ πολλὰ ἡγαιότεια ("Εκλα 1557 μ.) καὶ δινομασταὶ θέρμαι διαλείπουσαι. Κώμη ταύτης ἀξία λόγου εἰνε ἡ πρὸς τὰ ΝΔ. κειμένη 'Ρεϋνιαβίκη (Καπνίζων κόλπος, 3,000 κ.). Ἡ Δανία ἔχει καὶ κτήσις τιγάς ἐν Ἀμερικῇ, περὶ τῶν ὁποίων ἐν οἰκείῳ τόπῳ τὰ δέοντα, ἀνήκει δὲ αὐτῇ καὶ ἡ ΒΑ κειμένη νησίς 'Ιωάννου τοῦ Μαϊέννου καὶ τὰ Α. καὶ Δ. παράλια τῆς Γροενλανδίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

§ 73. Θέσις καὶ ποιὸν τῆς χώρας. Τμῆμα τῆς Β. Εὐρώπης μέγιστον, κείμενον μεταξὺ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὥκεανοῦ καὶ τῆς Βαλτικῆς Θ. καὶ τοῦ Βοθυνικοῦ κόλπου, σχηματίζει τὴν Σκανδιναϊκήν χερσόνησον (779,340 □ χιλμ.) τὴν μεγίστην τῆς Εὐρώπης, χωριζομένην τῆς Δανίας διὰ τῶν θαλασσίων βραχιόνων Σκαγερράκου (220 χιλμ. μήκ. καὶ 110—150 χιλμ. πλάτ.) καὶ Καττεγάτου (μήκ. 340 χιλμ., μεγίστ. πλάτ. 140 χιλμ.) Διαμελίζεται δὲ πολλαχῶς ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ἵδιως κατὰ τὰ ΒΔ. παράλια, εἰς κόλπους στενοὺς καὶ βραχώδεις, οὓς οἱ Σκανδιναῦοι φιόρδας καλοῦσι: (Βαράγγης, Σόγνης, Δροχτεῖμέρης κτλ.) καὶ εἰς ἀπειρόνων νήσων καὶ νησυδρίων.

'Απὸ τῆς Φιόρδης Βαράγγης, κειμένης ΒΑ., ἀχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Λιρδεστράις, παρὰ τὴν εἰσόδον τοῦ Σκαγερράκου, ἐκτείνονται Ψηφιοποίηθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αἱ Σκανδυνανικαὶ Ἀλπεῖς (τὰ Λαπλανδικὰ ὅρη καὶ αἱ Φιέλδαι), πλήρεις παγετώνων παχυτάτων, κατεργόμεναι πρὸς μὲν τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν ἀποκρήμνως, πρὸς Α. δὲ κλιμακοειδῶς ἀποκλίνουσαι πρὸς τὰς πεδινὰς χώρας Ταβέργην καὶ Σώνην. Κορυφαὶ τούτων ἡ Σνεεχέτα (2,320 μ.) καὶ ἡ Ἰοτονμφιέλδη (2,600 μ.).

Ἐνεκα τῆς κλιμακοειδοῦς τοῦ ἔδαφους κατασκευῆς οἱ ποταμοὶ τῆς χώρας εἰνε καταρρακτώδεις καὶ ὀρμητικοὶ καὶ διὰ τοῦτο οὐχὶ πλωτοί. Τούτων ἀξιόλογοι εἰνε ὁ Γλῶμμος, χυνόμενος εἰς τὸν Σκογερράκην, ὁ Γαιταέλφης εἰς τὸν Καττεγάτην καὶ ὁ Τοριέλφης καὶ ὁ Δαλέλφης εἰς τὸν Βοθνικὸν κόλπον. Ἐκ τῶν λιμνῶν αἱ σημαντικότεραι εἰνε ἡ Βενέρη (5,568 □ χιλμ.), πλήρης καταφύτων νησίδων, ἡ Βεττέρη (1,898 □ χιλμ.), διαυγέστατα ἔχουσα θύδατα, καὶ ἡ Μαιλάρη (1,163 □ χιλμ.), ἐν μέσῳ δεσμῶν καὶ λόφων καταφύτων καὶ γραφικῶν βράχων. Διὰ τῶν λιμνῶν τούτων διέρχεται ἡ διερυθρὰ Γαΐτα, γῆτις ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ Καττεγάτου παρὰ τὴν Γοτεμβόργην καὶ διερχομένη διὰ τῶν λιμνῶν Βεττέρης καὶ Βενέρης καταλήγει εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν. Ἐκ τῶν ἀκρωτηρίων τὰ ἀξιόλογότερα εἰνε τὸ Νορδκύν καὶ Νορδκάπ πρὸς Β. καὶ τὸ Λινδεσοναῖς πρὸς τὰ ΝΔ. Νήσους ἔχει πολλὰς πρὸς τὰ ΒΔ., ἐν τῇ Βαλτικῇ δὲ τὴν Ὀλάρδην καὶ Γοτλάνδην καὶ τὴν Βορυχόλμην (Δανίας). Ἡ Σκανδυνανία ἐν σχέσει πρὸς τὴν θέσιν αὐτῆς ἔχει κλίμα γλυκύν καὶ ἐν μὲν τῇ Σουηδίᾳ ἐπικρατεῖ ἡ πειρωτικόν, ωκεάνειον δὲ παρὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ ωκεανοῦ, αἴτινες θερμαίνονται ὑπὸ τοῦ ωκεανείου θερμοῦ ρεύματος. Διὰ τοῦτο καὶ οὐκ ὀλίγοι τῶν λιμένων (Γέλφης, Στοκχόλμης, Χριστιανίας, Καλκρόνης, Βεργένης κτλ.) κατὰ τὸν χειμῶνα δὲν πήγυνται, ὡς συμβαίνει ἐν Τρωσίᾳ, ἡς κόλποι, λιμένες καὶ ποταμοὶ ἐπὶ μῆγας τὸν χειμῶνα διαμένουσι πεπηγότες.

§ 74. Κάτοικοι καὶ πολιτειακὴ τῆς χερσονήσου διαίρεσις. Οἱ κάτοικοι ἀνήκοντες εἰς τὸν Σκανδινανικὸν κλάδον, ὡς καὶ οἱ Δανοί, ὄμιλοῦσι τὴν Σουηδικὴν ἢ τὴν Νορβηγικὴν γλώσσαν, αἴτινες ὀλίγιστον διαφέρουσι τῆς Δανικῆς. Ἐκτὸς δὲ τούτων κατοικοῦσιν ἐν τῇ χώρᾳ καὶ Φίνοι καὶ Λάπωνες. "Απαντες εἶνε διαμαρτυρόμενοι.

'Απὸ τῶν ἀρχαιοτάτων γρόνων κατωκεῖτο ἡ χώρα ὑπὸ Γερμανικῆς φυλῆς, ἡς οἱ κάτοικοι: ἐπὶ Καρδόλου τοῦ Μεγάλου ἐκλήθησαν Νορμανδοί· οὗτοι βραδύτερον κατέκτησαν τὴν Αγγλίαν, Γαλλίαν, Γερμανίαν καὶ Ιταλίαν,

ἀνεκάλυψαν δὲ καὶ χώρας τινάς (Γρενλανδίαν) τῆς Β. Ἀμερικῆς πρὸ τοῦ Κολόμβου. Ἐπὶ τῶν βασιλέων Γουστάου Βάτα καὶ Γουσταύου Ἀδόλφου ἡ Σουηδία ιδίως ἐγένετο ἴσχυρὰ καὶ ως τοιαύτη διετέλεσε μέχρι τῆς βασιλείας τοῦ νεαροῦ καὶ τολμηροῦ βασιλέως Καρόλου τοῦ IB' (1597—1718 μ. Χ.), ἀκολούθως δῆμως ὑπέστη πολλὰς ἀπωλείας, κατὰ τὸ ἔτος δὲ 1809 ἀπώλεσε καὶ τὴν Φιννλανδίαν. Κατὰ τοὺς καὶ ἡμᾶς χρόνους ἡ Σκανδιναντία πολιτειακῶς διαιρεῖται εἰς δύο ἀνεξάρτητα ἀπ' ἄλλήλων βασιλεία, τὴν Σουηδίαν καὶ τὴν Νορβηγίαν. Καὶ τῆς μὲν Σουηδίας βασιλεὺς εἶνε Ὅσκαρ Γουσταύος ὁ Ε', τῆς δὲ Νορβηγίας εἶνε ὁ Χάκων ὁ Ζ', σὺν τοῦ βασιλέως τῆς Δανίας.

§ 75. **Βασιλείου Σουνδίας** (447,864 □ χλμ. καὶ 5,378,000 κ.)

Τὸ δέδαφος ταύτης εἶνε ἄριστα κεκαλλιεργημένον, τὰ προϊόντα δ' αὐτῆς εἶνε ζυλεία, σίδηρος, γαλκός, ἀργυρός, ζῷα; ήγθυνες, πυρεῖα, δέρματα κλπ.

Τὸ ἐμπόριον εἶνε ἀνθηρὸν καὶ τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν (1852 ιστιοφόρα, 1090 ἀτμόπλοια), ἡ δὲ συγκοινωνία (13,230 χλμ. σιδηρ., 9730 γιλ. τηλέγρ.), ἡ ἐκπαίδευσις καὶ ἡ γυμναστικὴ ἀκμάζουσι.

Τὸ πολίτευμα εἶνε συνταγματικὸν μοναρχικόν, τὰ δύοδα δὲ τοῦ κράτους ἀνέρχονται εἰς 216 ἑκατ. κορώνας (1 κορ. = 1,49 φρ.), τὰ ἔξοδα εἰς 196 ἑκ. κορ. καὶ τὸ δῆμο. γρέος εἰς 464 ἑκ. κορ.

Οἱ στρατὸς ἀριθμεῖ ἐν πολέμῳ 522 γιλ. ἄνδρας, ὁ δὲ στόλος 74 πλοῖα (12 θωρηκτά). Η ἐμπορικὴ σημαία εἶνε κυανόχρους μετὰ κιτρίνου σταυροῦ, ἔχουσα ἐντὸς τοῦ ἄνω ἐστωτερικοῦ τετραγώνου σύμπλεγμα σταυροειδὲς ἐρυθροῦ, κιτρίνου καὶ κυανοῦ χρώματος. Η πολεμικὴ σημαία εἶνε ὅμοια, ἀλλ' ἐψαλισμένη δύπως ἡ δανική.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τοῦ κράτους εἶνε ἡ ΣΤΟΚΧΟΛΜΗ (337 χιλ. κ.). παρὰ τὰς ἐκβολὰς τῆς Μαιλάρης εἰς τὴν Βαλτικήν, ἐκτιμένη ἐν μέρει καὶ ἐπὶ νησυδρίων, ώς ἡ Ἐνετία. Εἶνε δὲ ἡ πρώτη τοῦ κράτους βιομήχανος καὶ ἐμπορικὴ πόλις καὶ τὸ ἐπιστημονικὸν καὶ καλλιτεχνικὸν κέντρον τῆς χώρας, διότι ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσιν ἀκαδημίαι τῶν ἐπιστημῶν καὶ καλῶν τεχνῶν καὶ σχολαὶ φαρμακευτικῆς, ἰατρικῆς, δασονομίας καὶ μεταλλείας. Οὐψάρα (24 χιλ. κ.), οὐ μακρὰν τῶν Β. δυθῶν τῆς αὐτῆς λίμνης, ἔδρα ἀρχιεπισκόπου μετὰ δονομαστοῦ πανεπιστημίου. Πρὸς Β. ταύτης κεῖται Δανινεμόρα, ἔχουσα ἀκένωτον μεταλλείον σιδήρου. Ταύτης ΒΔ. κεῖται Φαλούνη, ἔχουσα μεταλλεία χαλκοῦ. Λούνδη (19 χιλ. κατ.), ἡ Β' τοῦ κράτους πανεπιστημιακὴ πόλις. Μαλμάια (80,000 κατ.), ἀπέναντι τῆς Κοπεγχάγης, πόλις ἐμπορική. Καρλσρόρη (26,000 κ.), ὁ πολεμικὸς τοῦ κράτους λιμὴν καὶ ΒΑ. ταύτης ἡ Καλμάρη (14,000 κ.), λιμὴν δυχυρός. Γ' οτεμβόργη (160,000 κ.) παρὰ τὰς Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

έκδολάς του Γαιτιαέλφη, ή πρώτη έμπορική πόλις, συνδεομένη διὰ σιδηροδρόμου μεταξύ τῆς Στοκχόλμης. Χαπαράνδη, διοικητικός λιμὴν του Βοθνικού κόλπου, ἔχουσα μετεωρολογικὸν σταθμόν.

§ 76. Βασίλειον Νορβηγίας (428,000 □ χλ. καὶ 2,240,000 κ.).

Ἐπειδὴ τὸ κλῖμα ταύτης εἶναι ψυχρόν, ἡ γεωργία ὀλιγίστας ἐτέλεσε προσόδους, καὶ διὰ τοῦτο κυρίᾳ τῶν κατοίκων ἐναποκλητησίς εἶναι ἡ ἀλιεία ἀριγγῶν, ἡ κτηνοτροφία, ἡ δασική, ἡ θήρα, ἡ μεταλλεία καὶ ἡ νυκτιλία (5,718 ιστιοφόρα, 1,878 ἀτμόπλοια). Κατοικοῦνται δὲ μόνον τὰ παράλια καὶ αἱ κοιλάδες, οὓς καὶ ἡ ἄξενος αὐτῆς καὶ κατάψυχρος δρεινή, καλυπτομένη πολλαὶ οὖς ὑπὸ παγετώνων. Ὅπου τῆς χώρας ὑπάρχουσιν ἐμπορικὰ κέντρα, ἔκει καὶ σιδηρόδρομοι (2,583 χλμ.) καὶ τηλέγραφοι (10,470 χλμ.). Διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ λαοῦ πολλὰ ὑπάρχουσι σχολεῖα, ἐν Χριστιανίᾳ δὲ καὶ πανεπιστήμιον. Τὸ πολίτευμα εἶναι συνταγματικὸν μοναρχικὸν μεταξύ μιᾶς βουλῆς. Τὰ διοικητικά πρὸς τὰ ἔξοδα ἀνέρχονται εἰς 114 ἑκατ. κορώνας καὶ τὸ δημ. γρέος εἰς 363 ἑκατ. κορώνας. Ὁ στρατὸς ἀριθμεῖ ἐν εἰρήνῃ 30 χιλ. ἄνδρας, ἐν πολέμῳ δὲ 180 χιλ. καὶ ὁ στόλος 64 μεγάλα πλοῖα (4 θωρακτά). Ἡ ἐμπορικὴ σημαία εἶναι ἐρυθρὰ μεταξύ κυανόχρου σταυροῦ, κατὰ τὰ ἄλλα δύοια πρὸς τὴν τῆς Σουηδίας· ἡ πολεμικὴ εἶναι ἐψαλισμένη.

Πόλεις. ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΑ 227 χιλ. κ.), πρωτ. τοῦ κράτους, ἐπὶ τῇ δύμῳ. φιόρδην ἔχουσα πανεπιστήμιον, ἔξαίρετον λιμένα καὶ σημαντικὸν ἐμπόριον. Χριστιανσάνδη (12,000 κ.), παρὰ τὴν εἰσόδον τοῦ Σκαγερράκου, λιμὴν πολεμικός. Βεργένη (72,000 κ.), ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ωκ., διενεργοῦσα σημαντικὸν ἐμπόριον ἵχθυων καὶ ἱνδείας. Τρόγριγεμ (38,000 κ.), ἡ παλαιὰ τοῦ κράτους πρωτεύουσα, ἐν ἣ ἐστέφοντο οἱ βασιλεῖς, ἐπὶ πολυκάμπτῳ καὶ βαθεῖᾳ φιόρδῃ. Κογσβέργη, ἔχουσα ὀνομαστὰ ἀργυρωρυχεῖα, Σταβάγγη (30,500 κ.) καὶ αἱ νῆσοι Λοφότται εἰναι οἱ τόποι, ἐν οἷς γίνεται σημαντικὴ ἀλιεία ἀριγγῶν. Χαμμερφέστη ἐπὶ σμικρῆς νήσου τῆς Φιγμάρκης, ἡ βορειοτάτη τοῦ κράτους πόλις.

* Ἡ Σκανδιναυΐα, ὡς χώρα ὑπερβόρειος, ἔχει τὸ μὲν θέρος νύκτας βραχεῖας καὶ ἥμέρας μακράς, τὸν δὲ γειμῶνα νύκτας μακρὰς καὶ ἥμέρας βραχεῖας, ὡς τοῦτο σημαίνει εἰς πάσας τὰς ὑπερβορείους χώρας. Ἐν ταῖς περὶ τοῦ N. πόλον χώραις συμβαίνει τὸ ἀντίθετον. Ἐπὶ τῆς Σκανδιναυΐκῆς νήσου Μαγιαρένης, ἐφ' ἧς τὸ Βόρειον ἀκρωτήριον, κατὰ τὸ θέρος ἡ μακροτάτη ἥμέρα εἶναι 1728 ώρῶν, ἄλλων δὲ τόσων ώρῶν ἡ μακροτάτη τοῦ χειμῶνος νῦν. Τὸ ἔτος τῶν πόλων τῆς γῆς συνίσταται ἐκ μιᾶς ἔξαμπλου ἥμέρας καὶ μιᾶς ἔξαμπλου νυκτός, δύταν δὲ ὁ B. πόλος ἔχει ἥμέραν (τὸ θέρος), ὁ νότιος ἔχει νύκτα καὶ τάναπαλιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΡΩΣΙΑ ΚΑΙ ΦΙΝΝΛΑΝΔΙΑ

§ 77 Θέσις, θαλάσσιος καὶ κάθετος διαμελιαμός·
κλῖμα καὶ προϊόντα. Τημῆτα τῆς Ρωσικῆς αὐτοκρατορίας (ἐν
ελφ 22,840,000 □ χιλμ. καὶ 130,500,000 ν.), μιᾶς τῶν μεγί-
στων κρατῶν τῆς γῆς, εἶναι ἡ Εὐρωπαϊκή Ρωσία (5,003,840 □
χιλμ. μετὰ 102 ἑκατ. κ. μετὰ τῆς Πολωνίας καὶ Φινλανδίας).
Κεῖται δὲ αὕτη μεταξὺ Β. Πεπηγότος Όκ., Εὐξείνου Πόντου, Ούρα-
λιων δρέων καὶ Βαλτικῆς θαλάσσης, Γερμανίας καὶ Αύστρουγγαρίας
καὶ κατέχει τὴν παρ' ἀρχαίοις λεγομένην Σαρματίαν τὴν ἐν Εὐ-
ρώπῃ ἥ Σκυθίαν.

Καὶ δὲ μὲν Β. Ωκεανὸς συγκριτίζει ἐν αὐτῇ τὸ πέλαγος τοῦ
Κάρο, τὸν Τσεσσαρίον κόλ. καὶ τὴν Λευκὴν Θάλασσαν μετὰ τῶν
κόλπων Μέζεν, Αρχαγγέλου, Ονέγα κλ. καὶ τὰς χερσονήσους
Κανίνηρ καὶ Κόλαρ. Η δὲ Βαλτικὴ τὸν Βοθικόν, τὸν Φιγγικὸν
καὶ τὸν τῆς Ρίγης κόλπ. καὶ δὲ Εὐξείνος, τὴν Μαιώτιδα ἥ Αζοφι-
κὴν Θάλασσαν καὶ τὸν Καρκινίτην κόλπον (Νεκρὰν θάλ.), μεταξὺ
τῶν δύοιων κεῖται ἡ Ταυρικὴ χερσόνησος μετὰ τοῦ Περεκοπίου
Ισθμοῦ καὶ τοῦ πορθμοῦ Κέρτσης.

"Ακρωτήρια ἔχει πρὸς Β. τὸν Κάρινον καὶ Ρούσκιον. Ζαβορὸν
καὶ ἐπὶ τῆς Κριμαίας τὸ Ταρχάν καὶ τὴν Χερσόνησον κλ.

Τὸ πλεῖστον τῆς Εὐρ. Ρωσίας εἶναι εὐρύτατον βαθύπεδον, ἐν φ
ἔξαπλοινται χθαμαλά τινα ὅρη, ὡς δὲ Ἀλαύνος ἥ Βαλδάϊ, δυτικές
εἶναι ἡ κυριωτέρα πηγὴ τῶν ποταμῶν τῆς χώρας. Τὸ βαθύπεδον
τοῦτο δρίζουσι πρὸς Α. τὰ μεταλλοφόρα Οὐράλια δρη (ὑπερβόρεια
ἥ Ρίπατα, μήκους 2,560 χιλμ. καὶ βάθους 1700 μέτρ.). πρὸς Ν. δὲ
Καύκαπος μεταξὺ Κασπίας καὶ Εὐξείνου (μήκ. 1125 χιλμ. βψ.
5,642 μέτρ.) καὶ τὰ Ταυρικὰ ἥ Ιάϊλα ὅρη (βψ. 1523 μέτρα).

Ἐκ τῶν πολλῶν τῆς χώρας ποταμῶν οἱ 10 εἶναι οἱ σημαντικώ-
τεροι, ἔξι δὲ 8 πηγάζουσιν ἐκ τοῦ Αλαύνου. Καὶ εἰς μὲν τὸν Β.
Πεπηγότα Ωκεανὸν ἐκβάλλουσιν δὲ Ορέγας, δὲ Δουνίας καὶ δὲ ἐκ τῶν
Ούραλιων πηγάζων Πετσχώρας. Εἰς δὲ τὴν Κασπίαν δὲ Βόλγας, δὲ
μέγιστος τῆς Ευρώπης (μήκ. 3,200 χιλμ., ποταμία χώρα 1,500,000
Ψηφιοποιηθῆκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

□ χιλιμ. καὶ πλωτοὶ ἐπὶ 2,880 χιλιμ. Εἰς δὲ τὸν Εὔξειγον δὲ Δόν (Τάναξ), δὲ Δονέτσης (μικρὸς Δόν), δὲ Δνείπερος (Βορυσθένης, μήκ. 2,040 χιλιμ.) καὶ δὲ Δνείσιερος (Δάναστρις ἢ Τύρας, μήκ. 1342 χιλιμ.). Τέλος εἰς τοὺς κόλπους τῆς Βαλτικῆς χύνονται: δὲ Οὐιστούλας καὶ δὲ Νείμης, εἰσερχόμενοι εἰς τὴν Πρωσίαν, δὲ Δύνας, ἢ Ναρδίβα καὶ ἡ Νέβα, πηγάζουσα ἐκ τῆς Λαδόγης λίμνης καὶ ἐκβάλλουσα εἰς τὸν Φιννικὸν κόλπον.

* Έκ τῶν λιμνῶν τῆς χώρας σημαντικώτεραι εἶναι ἡ Ὄνέγα (9,752 □ χιλιμ.) καὶ ἡ Λαδόγα (18,130 □ χιλιμ.), ἡ μεγίστη πασῶν, δεχομένη τὰ ὕδατα τῆς Ὄνέγης διὰ τοῦ Σβίρου καὶ τὰ τῆς Ἰλμένης διὰ τοῦ Βολχόβου ποταμοῦ. * Έκ τῆς Λαδόγας πηγάζει ὁ τὴν Πετρούπολιν διαρρέων Νέβας.

* Τὸ κλῖμα ως ἐκ τῆς μεγάλης τῆς χώρας ἔκτάτεως εἶναι ποικίλον, ὅτοι ψυχρὸν μὲν πρὸς Β., εὔκρατον δὲ πρὸς Ν., ἔχον τοὺς μὲν χειμῶνας ψυχρούς, καυστικὰ δὲ τὰ θέρη. Ἐπίσης δὲ καὶ τὸ ἔδαφος ποικίλην ἔχει σύστασιν, διότι πολλαχοῦ μὲν εἶναι δασῶδες, ἀλλαχοῦ δὲ εὑφορον καὶ ἀλλαχοῦ ἄδεινδρον καὶ στεππῶδες. Τὰ προϊόντα εἶναι ἄφθονα, σιτηρά, κάνναβις, δέρματα, ζῷα, γρυπός, λευκόχρυσος, γαλκός, πολύτιμοι λίθοι καὶ ἄλλας. Ἡ γεωργία, ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ δασική εἶναι ἡ κυρία τῶν κατοίκων ἐνασχόλησις. Ἡ συγκοινωνία καὶ τὸ ἐμπόριον διευκολύνονται: τὰ μέγιστα διὰ τῶν ποταμῶν, διωρύχων, σιδηροδρόμων (59,400 χιλιμ.) καὶ τηλεγράφων (διλοχήρου τῆς αὐτοκρατορίας (242,440 γιλιμ.). Τὸ ἐμπορεῖκὸν ναυτικὸν ἀριθμεῖ 906 ἀτμόπλοια καὶ 2,545 ιστιοφόρα.

§ 77. Κάτοικοι καὶ δυνάμεις τοῦ Κράτους. Οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων εἶναι Σλαβοί (κυρίως Ῥώσοι, Πολωνοί, Κοζάκοι), οἱ ἐπίλοιποι δὲ Ρουμάνοι, Γερμανοί, Κιρκάσιοι, Καλμουκοί, Φιννοί καὶ λπ. Θρησκεία ἐπίσημος καὶ ἐπίκρατοῦσα εἶναι ἡ δρόσιδοξος γριστιανική, διοικουμένη ὑπὸ τῆς ἐν Πετρουπόλει ἰερᾶς συνόδου. * Εκτὸς τῶν δρόσιδόξων ὑπάρχουσι καὶ καθολικοί, διαμαρτυρόμενοι, ιουδαῖοι, μωαμεθανοί καὶ τινες εἰδωλολάτραι. Γλώσσα ἐπίσημος εἶναι ἡ Ῥωσική, δημιούνται δημοσιοὶ καὶ ἄλλαι, ιδίως ἡ Ηπειρωτική καὶ ἡ Γερμανική. Ἡ ἐκπαίδευσις τοῦ λαοῦ εἶναι ἐλλιπεστάτη, ἀν καὶ ιδρύθησαν πολλὰ σχολεῖα καὶ λύκεια καὶ ὑπάρχουσι 10 πανεπιστήμια, ἀκαδημίαι καὶ ἄλλαι σχολαῖ.

*Ἐπὶ Βλαδιμήρου περὶ τὴν 11ην ἐκατονταετηρίδα μ. Χ. "Ἐλλήνες ἱεραπόστολοι εἰσήγαγον τὸν γριστιανισμὸν εἰς τὴν Ῥωσίαν, ἥτις ἀκολούθως πολλὰς ὑπέστη ἐρημώσεις καὶ καταστροφάς ὑπὸ τῶν Μογγόλων, οὓς ἔξεδιωξεν Ἰβάν δὲ Βασιλεὺς δὲ Α' (1462—1595 μ. Χ.). Μεγάλας δὲ ἐτέλεσε τὸ κράτος τοῦτο προσόδους καὶ ισχυρότατον ἐγένετο διὰ τῶν τοάρων (αὐτοκρατόρων), τοῦ οίκου Ῥωμανόφ, ιδίως δὲ διὰ Πέτρου τοῦ Μιγάλου (1682—1725)

Αλκατερούς τῆς Β' (1762—1796) καὶ ἐκ τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ 19ου αἰώνος. Ἀπὸ τοῦ 1809 ἡγεμόθη μετὰ τῆς Ῥωσίας καὶ τὸ μέγα δουκάτον τῆς Φινλανδίας, ὅπερ ἀποτελεῖ χράτος συνταγματικὸν ὑπὸ τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ῥωσίας, ὡς μέγαν δουκα, ἔχον ἴδιον προστιθομένον καὶ στρατόν.

* Τὸ Πολίτευμα εἶναι συνταγματικὴ μοναρχία, ὡς δὲ αὐτοκράτωρ καλεῖται Τσάρος (νῦν Νικόλαος ὁ Β'), τὸ δὲ νομοθετικὸν σῶμα (ἡ Βουλὴ) Δούμα. Καλεῖται δὲ αὐτοκράτωρ πασῶν τῶν Ῥωσιῶν, διότι τὸ χράτος συνισταται· ἐκ δέκα μεγάλων γυρωδῶν (*Μεγάλη, Μικρά, Νέα Ρωσία* κλπ.). Τὰ ἔσοδα τοῦ χράτους ἰσούμενα πρὸς τὰ ἔξοδα ἀνέρχονται ἐπησίως εἰς $2,581 \frac{1}{2}$ ἑκ. δριβλία (1 γρ. δριβλό.=4 φρ. περίπου), τὸ δὲ δημόσιον γρέος εἴναι περίπου 8,710 ἑκ. δριβλία. Ὁ στρατὸς ὅλης τῆς αὐτοκρατορίας ἀνέρχεται εἰς 1,384,000 χιλ. ἄνδρας, ὡς ἐν πολέμῳ ἐσ εἰς $3 \frac{1}{2}$ περ. ἐκατομ. Ὁ στόλος τῆς Βαλτικῆς καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἀριθμεῖ 328 πλοῖα (13 μεγάλα θωρηκτά. Ἡ ἐμπορικὴ σηματα συνισταται· ἐκ τοιῶν ὁρίζοντίων ταῖνιῶν (ἐρυθρᾶς, κυανῆς καὶ λευκῆς), ὡς δὲ πολεμική εἶναι λευκή γιαστῶς διασχιζομένη ὑπὸ κυρναὶ σταυροῦ.

§ 78. Πόλεις. Πρωτ. τοῦ χράτους εἶναι ἡ παρὰ τὰς ἐκβολὰς τῆς Νέδας ἐν Ἰγγερμανλάνδῃ ὑπὸ Πέτρου τοῦ Μεγάλου τὸ 1703 κτισθεῖσα ΠΕΤΡΟΓΠΟΛΙΣ (1,440,000 κ.), πόλις πλουσία καὶ ἐμπορική, ἔχουσα μεγαλοπρεπὴ ἀνάκτορα, μέγαρα, περικαλλεῖς ναοὺς (Ἄγ. Ιωακίου, Άγ. Παύλου), πανεπιστήμιον, ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν, καλῶν τεχνῶν καὶ μεταλλείας, μουσεῖα πλούσια, ἀστεροσκοπεῖον, μεταλλευτικὴν σχολὴν καὶ διάφερα ἔργοστάσια ὑφαντικῆς, δερμάτων, δρειχάλκου, πολυτίμων λίθων κλ. Παρὰ τὰς ἐκβολὰς τῆς Νέδας ἐπὶ τοῦ γησυδρίου Κοτλίνη κεῖται ἡ Κρονστάδη (60 χιλ. κ.), λιμὴν πολεμικὸς καὶ ἐμπορικὸς μετὰ φρουρίου. Ρίγα (283,000 κατ.) ἐν Λιβονίᾳ παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δύνα, πόλις βιομήχανος. Ταύτης ΒΑ. κεῖται ἡ πανεπιστημιακὴ πόλις Δορπάτη (Τουριέδ, 42,000 κ.) καὶ παρὰ τὴν Βαλτικὴν τὸ Λίβαον (64,000 κ.), πόλις ἐμπορική. Ἐν ταῖς πόλεσι ταύταις οἰκοῦσι πολλοὶ Γερμανοί.

Βαρσοβία (683,000 κ.), ἡ πρωτ. τοῦ πάλαι βασιλείου τῆς Πολωνίας ἐπὶ τῶν δύθισ τοῦ Οὐστούλα ποταμ., ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ κατοικουμένη ὑπὸ πολλῶν Ιουδαίων. Βίλνα (154,000 κ.) πρὸς Ν. τῆς Ρίγης (Δ. Ῥωσία). Πρὸς Α. ταύτης κεῖται Βορισσώφ, παρὰ τὸν ποταμὸν Βερεσίνη, ὅπου κατεστράφη ὁ Μέγας Ναπολέων τῷ 1812^ο. Ἐπηφοίοτηθῆκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Μόσχα (1,038,000 κ.), ἐν τῇ Μεγάλῃ Ρωσίᾳ ἡ παλαιὰ τῶν τοσάρων πρωτεύουσα, ἔχουσα γαοὺς μεγαλοπρεπεῖς καὶ μέγαρα καὶ τὴν ὁχυρὰν τοῦ Κρεμλίνου συνοικίαν, ἐν ᾧ τὰ ἀρχαῖα τῶν αὐτοκρατόρων ἀνάκτορα καὶ γαοὶ περικαλλεῖς, ἐξ ὧν ἡ μητρόπολις χρησιμεύει πρὸς στέψιν τῶν αὐτοκρατόρων. Εἶνε δὲ ἡ Μόσχα τὸ κέντρον τῶν σιδηροδρόμων τοῦ κράτους καὶ ἡ πρώτη βιομήχανος πόλις, ἔχουσα καὶ πανεπιστήμιον. Τὴν πόλιν ταύτην καταληφθεῖσαν τῷ 1812 ὑπὸ τῆς στρατιᾶς τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος ἐκαυσεν δὲ Ρώσος αὐτῆς διοικητὴς *'Ροστογινός'* ὡς ἐκ τούτου ἐξηγχυκάσθησαν οἱ Γάλλοι νὰ ὅπισθοχωρήσωσιν, ὅτε φοβερὰς ὑπὸ τοῦ χειμῶνος καὶ τῶν Ρώσων ἔπαθον καταστροφάς. Πρὸς Α. ταύτης κεῖται *Nίσον* (Νέον) *Νοβγορόδ* (90,000 κ.) ἐπὶ τῷ Βόλγα, πόλις ἐμπορική. Σμολένσκη καὶ *Αγιαγγελος*, παρὰ τὸν ὄμβυνυμον κόπ. πόλις ἐμπορική.

Ἐν τῷ Β. Πετριγότι ὥκεανῷ κεῖται: αἱ κατάψυχροι νῆσοι *Νοβόγια* (Νέα) Σέμλα καὶ *Σπιτζβέργη*, ὑπὸ παγετώνων κεκαλυμμέναι καὶ χρησιμεύουσαι ὡς σταθμὸς εἰς τοὺς ἐρευνήτας τοῦ Β. πόλου. Ἐν τῇ Μικρᾷ Ρωσίᾳ κεῖται ἡ πανεπιστημιακὴ καὶ ἐμπορικὴ πόλις *Καζάν* (130,000 κ.). *Πέρομη* (44,000 κ.), ἔχουσα μεταλλεία χαλκοῦ καὶ σιδήρου καὶ κέντρον τῶν διὰ τὰ Οὐράλια ὅρη καὶ τὴν Σιβηρίαν ἀγόντων σιδηροδρόμων. *Σιμάρα* (90,000 κ.), κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῶν σιτηρῶν. *Αστραχάρ* (113,000 κ.), παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Βόλγα, σταθμὸς τῶν εἰς Περσίαν διὰ τῆς Κασπίας πλεόντων πλοίων καὶ τῆς ἀλιείας τῶν ἰχθύων, ἐξ ὧν ἐξάγεται τὸ μέλαν χαρβιάριον. Ἡ πεδιὰς ταύτης κεῖται κατά τι βαθύτερον τῆς ἐπιφανείας τοῦ Εὐξείνου πόντου. *Ορεμβούργον* (72,000 κ.), φρούριον ἐπὶ τῷ Οὐράλῃ π. *Κιεβον* (248,000 κ.) ἐπὶ τῷ Δανάστρει, ἡ *Αγία τῶν Ρώσων πόλις*, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ πλούσια καὶ μεγάλα μοναστήρια. *Πολτάβα* (54,000 κ.), δυομικτὴ διὰ τὴν νίκην Πέτρου τοῦ Μεγάλου κατὰ Καρόλου τοῦ ΙΒ' τῆς Σουηδίας. *Χάρκοβον* (174,000 κ.), πόλις πανεπιστημιακή. *Νέα Τσερκάσκη* (52,000 κ.) ἡ πρωτεύουσα τῶν Κοζάκων.

Ἐν τῇ Νέᾳ ἡ Μεσημβρινῇ Ρωσίᾳ ἡ σημαντικωτέρα πόλις εἶνε ἡ ἐπὶ τῷ Εὐξείνῳ *Οδησσός* (404,000 κ.), ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ ἐμπόριον ἀκμαῖον· ἐν αὐτῇ κατοικοῦσι καὶ πολλοὶ *"Ελληνες*, ἔχοντες λαμπρὸν ἐκκλησίαν καὶ λύκειον. *Ταϊγάνιον* (*Ta-*

γανούγ (51,000 κ.) ἐπὶ τῷ μυχῷ τῆς Ἀζοφικῆς, ἐξάγον μεγάλας ποσότητας σίτου καὶ ὑπὸ πολλῶν κατοικουμένου Ἑλλήνων. Κισ-
νόβιον (108,000 κ.) ἐν Βεσσαραδίᾳ, πόλις ἐμπορική. Νικολάεφ
(92,000 κ.), ἔχουσα ἐμπορικὸν καὶ πολεμικὸν ναύσταθμον τῆς αὐ-
τοκρατορίας, πρὸς Α. τῆς Ὀδησσοῦ, καὶ Χερσάων (69,000 κ.) παρὰ
τὰς ἐκδολὰς τοῦ Δνειπέρου. Ἐν Κριμαΐᾳ κεῖται ἡ Συμφερόπολις
(48,000 κ.) καὶ ἡ Σεβαστόπολις (50,800 κ.), πόλις ὀχυρὰ καὶ
ἐμπορική, καταστραφεῖσα ἐν μέρει κατὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον
(1854). Ἐν Ταυρικῇ μυθολογεῖται, ὅτι ἡ Ἀρτεμις μετέφερε διὰ
νεφῶν τὴν Ἰφιγένειαν, θυγατέρα τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἥν σὶ ἐν Αὐ-
λίδι συναθροισθέντες κατὰ τῆς Τροίας Ἑλληνες ἐσκόπευον νὰ θυσιά-
σωσιν. Ἡ Κριμαΐα καὶ αἱ παρακείμεναι χῶραι ἐκαλοῦντο τὸ πάλαι
καὶ Μικρὰ ἡ Ενδρωπολις ἡκὴ Ταταρία.

Τὸ Μέγα δουκᾶτον τῆς Φιννλανδίας (373,604 □ χιλμ.,
2,934,000 κ.), ὅπερ ἐξαπλοῦται πρὸς Β. τοῦ Φιννικοῦ κόλπου, εἰνε
κράτος συνταγματικόν, ἔχον ὡς ἡγεμόνα τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ῥω-
σίας. Πρωτ. εἰνε Χελσιγγφόρος (125,000 κ.), ἐπὶ τῷ Φιννικῷ κόλπῳ,
μετὰ παγεπιστημίου.

Ἡ Ῥωσία κατέχει καὶ ἐν Ἀσίᾳ ἀπεράντους κτήσεις, ἀλλ᾽
ἀραιότατα κατφημένας (17,463,356 □ χιλμ. καὶ 25,270,000 κ.).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίναξ

Έμφαίνων τὰ διάφορα τῆς Εύρωπης κράτη κατ' ἔκτασιν εἰς τετραγ. χιλιόμετρα καὶ πληθυσμόν, καὶ πόσοι κάτοικοι κατοικοῦσιν ἐπὶ ἑνὸς τετραγ. χιλι. κατὰ μέσον ὅρον.

Α'. Κράτη Ελληνικῆς χερδονήσου ἄνευ τῆς Δαλματίας.

Κράτη	Τετραγωνικὰ χιλιόμετρα	Πληθυσμός	Πόσοι κάτ. ἐπὶ ἑνὸς □ χιλι.
1) Έλλας	64,679	2,631,952	40
2) Εύρωπ. Τουρκία	179,255	6,298,200	35
3) Κρήτη	8,618	303,213	35
4) Βελγαρία	96,345	4,035,615	42
5) Σερβία	48,303	2,784,016	58
6) Μαυροβούνιον	9,080	250,000	27
7) Βοσνία-Ερζεγοδίνη	51,027	1,770,353	35
Τὸ ὅλον	457,307	18,073,349	39

Β'. Μεσομεθοινὴ Εὐρώπη.

8) Ιταλία	286,682	33,909,776	118
9) "Αγ. Μαρίνος	61	11,002	180
10) Ισπανία	504,517	19,712,585	39
11) Πορτογαλλία	88,740	5,016,267	57
Τὸ ὅλον	880,000	58,649,630	66

Γ'. Μέσην Εὐρώπη.

12) Γαλλία	536,464	39,252,267	73
13) Ανδόρρα	452	5,231	11
14) Μονακὸν	1,5	15,180	10,120
15) Έλβετία	41,324	3,325,023	80
16) Βέλγιον	29,456	7,317,561	248
17) Όλλαγδία	33,000	5,747,269	172
18) Λουξεμβούργον	2,586	246,455	95
19) Γερμανία	540,777	60,641,278	112
20) Αὐστρία καὶ Ούγγαρία	300,193	27,725,749	92
21) Λιχτενστάϊν	325,325	20,469,157	73
22) Ρουμανία	131,353	5,956,690	45
Τὸ ὅλον	1,941,090,5	170,711,410	87

Δ'. Βορεία καὶ ΒΑ' Εύρωπη.

Κράτη	Τετραγωνικὰ χιλιόμετρα	Πληθυσμὸι	Πόσος κατ. ἐπὶ ἑνὸς χιλ.
23) Μεγάλη Βρεττανία καὶ Ἰρλανδία	314,339	45,057,000	143
24) Δανία	40,384	2,605,268	66
25) Σουηδία	447,864	5,377,713	12
26) Νορβηγία	322,987	2,240,032	7
27) Εὐρ. Ρωσία καὶ Πολωνία	4,876,523 127,317	93,442,864 9,402,253	19 74
28) Φιννλανδία	373,604	2,943,856	8
Tὸ δὲ τὸν	6,503,018	161,068,986	24

Ε'. Ολόκληρος ἢ Εύρωπη.

Ἐλλ. χερσόνησος	457,307	18,073,349	24
Μεσημβρ. Εύρωπη	880,000	58,649,630	
Μέση Εύρωπη	1,941,095	170,711,410	
B. καὶ BA. Εύρωπη	6,503,018	161,068,986	
	9,781,155	308,503,375	31

Συμπέρασμα. Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου καταδείκνυται, ὅτι ἐκ τῶν κρατῶν τῆς Εύρωπης τὰ ἔξ εἰνε πρώτης τάξεως δυνάμεις οὐ μόνον διὰ τὴν ἔκτασιν τοῦ πληθυσμοῦ, τὸν πολιτισμόν, τὴν ἐκπαίδευσιν, τὸ ἐμπόριον καὶ τοὺς μεγάλους αὐτῶν προϋπολογισμούς, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς ἴσχυροτάτους αὐτῶν στρατούς καὶ στόλους. Εἶνε δὲ ταῦτα ἡ Ἰταλία, ἡ Γαλλία, ἡ Μεγ. Βρεττανία, ἡ Γερμανία, ἡ Αὐστρογερμανία καὶ ἡ Ρωσία. Συγεπῶς ἐν συγκρίσει πρὸς ταῦτα ἡ Ἑλλάς εἶνε λίαν σμικρά· π. X. τῆς Ἰταλίας κατ' ἔκτασιν μὲν εἶνε τὸ $\frac{1}{4}$, κατὰ πληθυσμὸν δὲ τὸ $\frac{1}{12}$.

Ἄλλὰ καὶ πρὸς ἄλλα 6' καὶ γ' τάξεως ἡ Ἑλλάς εἶνε μικρότερα εἴτε κατ' ἔκτασιν εἴτε κατὰ πληθυσμὸν εἴτε κατ' ἀμφότερα. Οὕτως ἡ μὲν Βουλγαρία εἶνε κατὰ τὸ ἡμίσιον μεγαλυτέρα, ἡ Ρουμανία κατὰ τὸ διπλάσιον, ἐνῷ τὸ Βέλγιον καὶ ἡ Ολλανδία, ὃν τὸ ἐμπαθόδον ισοῦται πρὸς τὸ ἡμίσιο τῆς Ἑλλάδος, ἔχουσι πληθυσμὸν τὸ μὲν τριπλάσιον, τὸ δὲ διπλάσιον.

Οθεν ἡ Ἑλλάς, ἡς ἡ γεωγραφικὴ θέσις καὶ τὸ κλίμα εἶνε

θαυμάσια, τὸ δὲ ἔδαφος καλῆς ποιότητος, ἀν καλλιεργηθῇ μετ' ἐπιστήμης καὶ χρησιμοποιηθῶσι τὰ δῶρα, ἀτινα ἔδωρησεν αὐτῇ ὁ Δημιουργός, δύναται γὰρ καταστῆ ἐντυχὴς χώρα. "Αγ ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς συμπυκνωθῇ ὅπως ὁ τῆς ὁρεινῆς Ελβετίας, δηλ. φθάσῃ εἰς 80 κατοίκους κατὰ τετραγ. χιλιόμετρον, οἱ κάτοικοι αὐτῆς θ' ἀνέλθωσιν εἰς 64, 679 × 80 = 5,174,000, ἀν δὲ ὡς ἡ Ἐπτάνησος (100 κατ.), τότε θ' ἀνέλθωσιν εἰς 6,480,000 κατ.

Ἐκ τῶν διαφόρων δὲ κρατῶν τῆς Εὐρώπης τὸ πυκνότατα κατηχημένον εἶναι τὸ Βέλγιον (248 κ. κατὰ τετραγ. χιλιόμ.), τὰ δραϊότατα δὲ ἡ Νορβηγία (7 κατ.) καὶ ἡ Φιννλανδία (8 κ.), διότι αἱ χώραι αὗται ὡς οὖσαι κεκαλυμμέναι ἐπὶ μεγάλων ἐκτάσεων ὑπὸ χιόνων καὶ παγετώνων εἶναι ἀκατοίκηται.

